

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชนชายขอบ
บริเวณชายแดนไทย และ สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ชุมชนเกาะตาครุต หมู่ที่ 4
ตำบลปากน้ำ อำเภอมือง จังหวัดระนอง

โดย

นายสมาน มณีจันทร์สุข และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

31 พฤษภาคม 2561

สัญญาเลขที่ RDG59S0044

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชนชายขอบ
บริเวณชายแดนไทย และ สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ชุมชนเกาะตาครุต หมู่ที่ 4
ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

โดย

นายสมาน มณีจันทร์สุข และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

31 พฤษภาคม 2561

คำนำ

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชน ชายขอบบริเวณชายแดนไทย และ เมียนมาร์ ชุมชนเกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สำคัญ ที่จะมีส่วนช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการศึกษาสภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี สถานการณ์ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของคนชุมชนบ้านเกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยทางกลุ่มได้วางเป้าหมาย 3 วัตถุประสงค์ ดังนี้คือ 1.) เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณีของเกาะตาครุดตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน 2.) เพื่อศึกษาสถานการณ์ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดในอดีต-ปัจจุบัน-อนาคต และ 3.) เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของคน เกาะตาครุดในอนาคต

จากกระบวนการวิจัยที่ผ่านมา ได้เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือจากชุมชน และภาคีเครือข่ายเป็นอย่างดี อีกทั้งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะได้มาซึ่งข้อมูลความรู้ รวมทั้งแนวทาง ค้นหาความต้องการด้านอาชีพ นำมาซึ่งการทดลองและพัฒนา ส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม และมั่นคงสำหรับคนเกาะตาครุด โดยใช้ข้อมูลบทเรียนอาชีพในอดีตและปัจจุบัน มาประกอบการวิเคราะห์ตนเอง และชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ครัวเรือนบนเกาะตาครุดจำนวน 43 ครัวเรือน มาสร้างกระบวนการเรียนรู้ การตัดสินใจในการคัดเลือก พัฒนา ส่งเสริมอาชีพตามศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงด้านรายได้ และอาชีพสำหรับคนเกาะตาครุด นำมาซึ่งการลดปัญหาเรื่องรายได้ อาชีพ ปากท้อง การย้ายถิ่นฐาน และปัญหาครอบครัว ชุมชน สังคม ในปัจจุบันและอนาคต ทางทีมวิจัยเกาะตาครุด ต้องขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนให้เรียนรู้ผ่านเครื่องมืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในครั้งนี้ หวังอย่างยิ่งว่าจะได้รับการหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้เหล่านี้ให้กับชุมชนเกาะตาครุดอีกในอนาคต

นายสมาน มณีจันทร์สุข

20 พ.ค.2561

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	บทนำ.....	1-7
	ความสำคัญของปัญหา.....	1-3
	โจทย์วิจัย.....	3-4
	วัตถุประสงค์.....	4
	นิยามศัพท์.....	4
	ขอบเขตการศึกษา.....	4
	ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	4-7
	ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2	ทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8-19
	เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8-19
บทที่ 3	ขอบเขตการศึกษา.....	20-30
	ขอบเขตการศึกษา.....	20
	วิธีการศึกษา.....	20-30
บทที่ 4	ผลการศึกษา.....	31-68
	สภาพทั่วไป.....	31-32
	สภาพทางภูมิประเทศ.....	32-33
	สภาพทางสังคม และวัฒนธรรมประเพณี.....	33-50
	สภาพทางเศรษฐกิจ.....	51-55
	สถานการณ์และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุด.....	56-64
	รูปแบบการส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม.....	64-68
	บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....
สรุป อภิปรายผล.....		56-74
ข้อเสนอแนะ.....		75-76
ภาคผนวก.....		77-116
ภาคผนวก รายงานกิจกรรมวิจัย.....		78-114
ภาคผนวก ประวัตินักวิจัย.....		115-116

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ชุมชนบ้านเกาะตาครุฑ หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง เป็นหมู่เกาะเล็กๆ หมู่เกาะหนึ่งในบรรดาหมู่เกาะน้อยใหญ่ที่มีอยู่อย่างมากมายในจังหวัดระนอง มีพื้นที่เกาะประมาณ 750 ไร่ ที่มาของชื่อเกาะตาครุฑ คือ มีชาวประมงชื่อว่า โต๊ะครุฑ (โต๊ะ หมายถึง ปู่หรือตา) เป็นผู้ที่มานักเบิกเกาะนี้ โดยเข้ามาอยู่อาศัย และประกอบอาชีพทำสวนมะม่วงหิมพานต์ และสวนสะตอ ต่อมาโต๊ะครุฑได้เสียชีวิตที่เกาะแห่งนี้ ผู้ที่อาศัยบนเกาะต่อมา จึงเรียกชื่อเกาะนี้ว่า “ เกาะตาครุฑ ” เพื่อเป็นการให้เกียรติ โต๊ะครุฑ ซึ่งเป็นผู้ที่เข้ามาบุกเบิก และอยู่อาศัยเป็นคนแรกของเกาะแห่งนี้

บ้านเกาะตาครุฑตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง มีระยะห่างจาก อำเภอเมืองระนอง ประมาณ 10 กิโลเมตร พื้นที่เกาะตั้งอยู่กลางทะเลอันดามัน มีอาณาเขตติดต่อกับเขตน่านน้ำสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ทิศเหนือ จดทะเลอันดามัน ,เกาะสน ทิศใต้ จดทะเลอันดามัน ,เกาะช้าง, เกาะไร่ ทิศตะวันออก จดทะเลอันดามัน ,เกาะหม้อ ทิศตะวันตก จดทะเลอันดามัน ,เกาะสินไห เกาะตาครุฑมีลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะ มีเกาะต่างๆล้อมรอบ ประชากรส่วนใหญ่ปลูกบ้านเรือนบริเวณริมชายหาดของเกาะ(ทิศเหนือของเกาะ) ซึ่งมีลักษณะเป็นเว้ง หรือ อ่าว ลักษณะบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นเรือนยกพื้นได้สูง มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 43 ครัวเรือน มีประชากร 212 คน แบ่งเป็นเพศชาย 91 คน และเพศหญิง 121 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำประมง มีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อิงตามหลักศาสนาอิสลาม มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ใช้ภาษาได้เป็นภาษาหลักในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ประชาชนบนเกาะตาครุฑนับถือศาสนาอิสลาม 100 เปอร์เซ็นต์ การคมนาคมขนส่งสามารถเดินทางได้โดยเรือ ทางเส้นทางน้ำได้เพียงเส้นทางเดียวเท่านั้น ซึ่งการเดินทางจากเกาะตาครุฑ ถึง ท่าเทียบเรือปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง โดยเรือหางยาว ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 30-35 นาที ไม่มีเรือโดยสารประจำทาง การเดินทางสามารถเดินทางไปยังเกาะโดยเรือของชาวบ้านภายในเกาะเท่านั้น

ประชากรเกาะตาครุฑ โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 98-99 ไม่มีสถานะทางทะเบียน จะถือบัตรประชาชนเลขศูนย์ ซึ่งเป็นเอกสารที่ทางราชการออกให้ เพื่อให้บุคคลบนเกาะใช้เป็นเอกสารรับรองตัวบุคคลระหว่างรอการกำหนดสถานะบุคคลตามกฎหมายใหม่ หรือรอการส่งกลับออกนอกประเทศไทย ทำให้คนบนเกาะตาครุฑ ขาดโอกาสที่ดีในหลายๆด้าน ที่ควรจะได้รับ การสนับสนุน หรือส่งเสริม ให้คนบนเกาะได้รับสวัสดิการที่ดีจากภาครัฐ ทั้งเรื่องระบบสาธารณสุข โภค การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี เทียบเท่าประชากรที่มีเอกสารสิทธิ์ทางทะเบียนที่ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศไทย

จากสถานการณ์เรื่องเอกสารสิทธิดังกล่าว ทำให้ประชากรส่วนใหญ่บนเกาะตาครุต ต้องปากกัดตีนถีบ คู้มน และเสาะแสวงหาโอกาส ในการหาอยู่หากิน และดำรงชีวิตเพื่อหาเลี้ยงปากท้องตนเอง และครอบครัว คนบนเกาะตาครุต นอกจากจะต้องคู้มน เสาะแสวงหาเพื่อการหาอยู่หากินแล้ว ยังต้องคู้มนไขว่คว้าในอีก หลากหลายด้านให้กับตนเอง และคนในครอบครัว ทั้งเรื่องการศึกษา การสาธารณสุข และสิทธิต่างๆที่จะ ได้รับจากภาครัฐ เพราะเกาะตาครุตเป็นเกาะเล็กๆที่อยู่ห่างไกลระบบสวัสดิการที่จะได้รับจากทางภาครัฐ ซึ่งสวัสดิการต่างๆที่มี จะลงมาถึงได้แค่เกาะใหญ่ๆละแวกใกล้เคียงเท่านั้น ที่มีบริบทพื้นที่ และประชากร ที่มีเอกสารสิทธิถูกต้องตามสถานะทะเบียนของรัฐ เช่น เกาะช้าง เกาะพยาม และเกาะสินไห ซึ่งในปัจจุบัน คนบนเกาะตาครุตก็จะไปเสาะแสวงหาโอกาสต่างๆที่พึงได้รับตามสถานะที่พึงมีได้ที่เกาะสินไห ซึ่งอยู่ใกล้ และมีระยะทางไม่ไกลจากเกาะตาครุตมากนัก โดยคนบนเกาะจะออกไปรับสวัสดิการด้านการศึกษา และการ สาธารณสุขบนเกาะสินไห เพราะพื้นที่เกาะสินไห จะเป็นที่ตั้งของโรงเรียน และสถานีอนามัย ที่คอย ให้บริการสวัสดิการด้านการศึกษา และการสาธารณสุขของทางภาครัฐในพื้นที่

นอกจากระบบสวัสดิการ และทางด้านสิทธิประโยชน์ต่างๆแล้ว คนเกาะตาครุต ยังขาด โอกาสในการส่งเสริม และสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ เพื่อหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเองและครอบครัว ด้วยเพราะขาดเอกสารสิทธิที่ถูกต้องทางทะเบียน และความห่างไกลการช่วยเหลือจากทางภาครัฐ ทำให้คุณภาพชีวิตด้านอาชีพ และรายได้ที่มีของคนบนเกาะตาครุต ไม่เหมาะสม เพียงพอ และยั่งยืน พอที่จะ สามารถใช้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ดี และเพียงพอ ทำให้รายได้ที่ใช้เลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเองและคน ในครอบครัวของคนบนเกาะตาครุต มีรายได้เฉลี่ยวันละ 150 -300 บาทต่อวันเท่านั้น ซึ่งเป็นรายได้หลัก ที่ได้จากการประกอบอาชีพการประมงทางทะเลเท่านั้น ซึ่งอาชีพการทำประมงทางทะเลนั้นก็เป็อาชีพ ที่ไม่มีความแน่นอน สามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเองและครอบครัวได้เพียงเดือนละไม่กี่วันเท่านั้น และไม่สามารถประกอบอาชีพการทำประมงทางทะเลได้ครบตลอดทั้งปี เพราะจะประสบกับ ปัญหาหลากหลายด้าน ทั้งเรื่องสภาพดินฟ้าอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์ทางทะเลที่เป็นแหล่ง รวบรวมทรัพยากร จำพวก กุ้ง หอย ปู ปลา ที่ใช้เป็นแหล่งอาหารและรายได้เพื่อเลี้ยงปากท้องของคน ในชุมชน นอกจากปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศ และระบบนิเวศน์ทางทะเลแล้ว คนเกาะตาครุตยังประสบปัญหา กับประเทศบ้านใกล้เรือนเคียง เช่น สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ อีกด้วย จากปัญหาเรื่องเขตแดน และ น่านน้ำทางทะเลที่ไม่มีความชัดเจนและแน่นอนเรื่องระบบเขตแดน ทำให้ประชากรบนเกาะประสบกับ ปัญหาเมื่อออกไปหาปลา จนเกิดพลัดหลง หรือกระแสน้ำบริเวณที่ไปทำประมงเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ข้าม น่านน้ำไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยสหภาพเมียนมาร์ จนทำให้ถูกจับขัง หรือแม้กระทั่งถูกยิงจากทหาร พม่า ทำให้คนบนเกาะตาครุตต้องประสบปัญหาความไม่ปลอดภัยด้านชีวิต และทรัพย์สิน ทำให้คนใน ครอบครัวต้องคู้มนหาเงินเพื่อการรักษา และไถ่ถอนอิสรภาพให้กับคนในครอบครัวกลับคืนมา

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ประชากรบนเกาะตาครุตในปัจจุบัน เกิดการย้ายถิ่นฐาน จากบ้านเรือนที่เคยอยู่อาศัย ออกไปประกอบอาชีพรับจ้างยังต่างพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งในตัวจังหวัดระนองเอง และจังหวัดอื่นๆใกล้เคียง เช่น ชุมพร พังงา กระบี่ และภูเก็ต ด้วยเหตุเพราะความไม่แน่นอนด้านรายได้

ที่ไม่เพียงพอ และแน่นอน ที่พอจะสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องปากท้อง และความมั่นคงด้านอาชีพด้านการทำประมง ที่ทรัพยากรทางทะเลมีจำนวนน้อยลง สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ออกทะเลไปหากุ้ง หอย ปู และปลา ได้ยากมากขึ้นกว่าในอดีต ทำให้พื้นที่เกาะตาครุดในปัจจุบัน มีสภาพบ้านเรือนที่รกร้าง เจ็บเหงามีแต่เด็กและคนชราอาศัยอยู่ บ้านเรือนบางหลังก็ถูกปิดทิ้งไว้ ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ เพราะประชากรบางส่วน ได้ขายเรือ ขายอุปกรณ์ เครื่องมือทำมาหากิน เพื่อเป็นทุนออกไปหางานทำ เพื่อหาเลี้ยงปากท้องตนเอง และคนในครอบครัวยังบนฝั่ง ทั้งๆที่ทุกคนก็มีความกังวลเรื่องสถานะทางทะเบียน เอกสารรับรองตัวบุคคลที่มีสถานะแค่บัตรชั่วคราว แต่จากสถานการณ์ดังกล่าว คนบนเกาะก็ต้องดิ้นรนออกไปทำงานยังนอกพื้นที่ เพื่อหาเลี้ยงปากท้องตนเองและครอบครัว

จากสภาพปัญหา และสถานการณ์ดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น นายสมาน มณีจันทร์สุข และทีมงานโครงการ ฯ จึงเล็งเห็นความสำคัญถึงสภาพปัญหา และสถานการณ์ดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นมาตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน ของคนบนเกาะตาครุด จากปัญหาเรื่องปากท้อง และความมั่นคง ยั่งยืนด้านรายได้ และอาชีพ ที่จะใช้เลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเอง และครอบครัวในอนาคต จึงรวมตัวกับตัวแทนชุมชนในพื้นที่จำนวน 10 คน เพื่อขอพัฒนาโครงการกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดระนอง เพื่อถอดบทเรียน และค้นหาความต้องการด้านอาชีพ นำมาซึ่งการทดลอง และพัฒนา ส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม และมั่นคงสำหรับคนเกาะตาครุด โดยใช้ข้อมูลบทเรียนอาชีพในอดีต และปัจจุบัน มาประกอบการวิเคราะห์ตนเอง และชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ครัวเรือนบนเกาะตาครุด จำนวน 43 ครัวเรือน มาสร้างกระบวนการเรียนรู้ การตัดสินใจในการคัดเลือก พัฒนา ส่งเสริมอาชีพตามศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงด้านรายได้ และอาชีพสำหรับคนเกาะตาครุด นำมาซึ่งการลดปัญหาเรื่องรายได้ อาชีพ ปากท้อง การย้ายถิ่นฐาน และปัญหาครอบครัว ชุมชน สังคม ในปัจจุบันและอนาคต

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สำคัญ ที่จะมีส่วนช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการศึกษาสภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี สถานการณ์และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของคนชุมชนบ้านเกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง จึงจำเป็นต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ศึกษาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม มั่นคง และมีความยั่งยืนอย่างเป็นระบบของชุมชนชายขอบ บริเวณชายแดนประเทศไทย และสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์กันอย่างจริงจังต่อไปในอนาคต

1.2 โจทย์วิจัย

1. สภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมประเพณีของเกาะตาครุดตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบันเป็นอย่างไร?
2. สถานการณ์ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดในอดีต-ปัจจุบัน-อนาคตเป็นอย่างไร ?

3. อาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของคนเกาะตาครุตในอนาคตคืออะไร และมีวิธีการอย่างไร ?

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณีของเกาะตาครุตตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุตในอดีต-ปัจจุบัน-อนาคต
3. เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของคนเกาะตาครุตในอนาคต

1.4 นิยามศัพท์

1. ชุมชนชายขอบเกาะตาครุต คือ ชุมชนที่เข้าไม่ถึงทรัพยากร ขาดโอกาสที่ดีในหลายๆ ด้าน ที่ควรจะได้รับ การสนับสนุน หรือส่งเสริม ให้คนบนเกาะ ได้รับสวัสดิการที่ดีจากภาครัฐ ทั้งเรื่องระบบ สาธารณูปโภค การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี เทียบเท่าประชากรที่มีเอกสารสิทธิ์ทางทะเบียนที่ถูกต้องทางกฎหมายของประเทศไทย

1.5 ขอบเขตการศึกษา

พื้นที่ศึกษา ชุมชนบ้านเกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอมือง จังหวัดระนอง
(ระยะเวลาการดำเนินงาน 1 ปี)

1.6 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.6.1 ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมชุมชน / นักวิจัย

1) ประชุมประจำเดือน : ทีมวิจัยมีการประชุมในพื้นที่ เพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน ทบทวนการทำงาน ออกแบบกระบวนการ และการบริหารจัดการ โครงการวิจัย มีการกำหนดให้มีการประชุมทุกเดือน จำนวนรวม 12 ครั้ง

2) **เวทีชี้แจงงานวิจัย ต่อชุมชน ภาคีเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้อง** : ทีมวิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ เนื้อหา รายละเอียดเวที และประสาน นัดหมายผู้เข้าร่วมใน วัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ จำนวน 1 วัน ทีมวิจัยประสานผู้เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมเวที ทีมวิจัยแบ่งบทบาทหน้าที่ในกระบวนการเวทีชี้แจง ชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง หลังจากเสร็จสิ้นเวที ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลการดำเนินงาน จำนวน 1 วัน

1.6.2 ขั้นตอนการศึกษา

1) **ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลสภาพพื้นที่ บริบทชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีของผู้คนและเกาะตาครุดตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบัน** : ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน ออกแบบเครื่องมือการสัมภาษณ์ กำหนด วัน เวลา สถานที่ และกลุ่มเป้าหมายที่จะสำรวจข้อมูล จำนวน 1 วัน และทีมวิจัยลงพื้นที่ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลสภาพพื้นที่ บริบทชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ประชากร และศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุด และเกาะสินไห(บางส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง)ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต รวมจำนวน 80 ชุด จำนวน 3 วัน หลังจากได้ข้อมูลทีมวิจัยร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้เพื่อรวบรวมเป็นเอกสารอีก 1 วัน

2) **แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลสภาพพื้นที่ บริบทชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีของผู้คนและเกาะตาครุดตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบัน กับคนในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกพื้นที่** : ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน ประสานงานวิทยากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้ จำนวน 1 วัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลสภาพพื้นที่ บริบทชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีของผู้คนและเกาะตาครุดตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบัน จำนวน 1 วัน และร่วมสรุปผลเวที จำนวน 1 วัน

3) **ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต** : ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน และออกแบบเครื่องมือการสัมภาษณ์ กำหนด วัน เวลา สถานที่ และกลุ่มเป้าหมายที่จะสำรวจข้อมูล จำนวน 1 วัน ทีมวิจัยลงพื้นที่ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต จำนวน 80 ชุด 3 วัน หลังจากได้ข้อมูลทีมวิจัยร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้เพื่อรวบรวมเป็นเอกสาร อีก 1 วัน

4) **สำรวจ/รวบรวมข้อมูลทรัพยากรบนเกาะตาครุด** : ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน และออกแบบเครื่องมือการสำรวจ/รวบรวมข้อมูล กำหนด วัน เวลา สถานที่ และกลุ่มเป้าหมายที่จะสำรวจข้อมูล จำนวน 1 วัน ทีมวิจัยลงพื้นที่สำรวจ/รวบรวมข้อมูล จำนวน 3 วัน หลังจากได้ข้อมูลทีมวิจัยร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้เพื่อรวบรวมเป็นเอกสาร อีก 1 วัน

5) ถอดบทเรียนการประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดตั้งแต่ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต : ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน ประสานงานวิทยากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้ จำนวน 1 วัน ถอดบทเรียนการประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดตั้งแต่ในอดีต ปัจจุบัน อนาคต และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของคนบนเกาะ เกาะใกล้เคียง หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 วัน หลังจากเสร็จสิ้นเวที ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูล จำนวน 1 วัน

6) ศึกษาฐานชุมชนต้นแบบด้านการประกอบอาชีพ การปรับตัว และการสร้างอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และยั่งยืนของชุมชนชายขอบพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย : ทีมวิจัย ประสาน วัน เวลาสถานที่ ในการเข้าร่วมประชุมวางแผนการศึกษาดูงาน ทีมวิจัย ประสานพื้นที่ศึกษาดูงาน ประสานกลุ่มเป้าหมาย และหลังจากได้ข้อมูลมาทีมวิจัยร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษาดูงาน

7) ประชุมเครือข่ายนักวิจัย : ทีมวิจัย ประสานงานทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องเดินทางเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการอื่นๆเป็นระยะๆร่วมนำเสนอผลการดำเนินงานในเวทีเครือข่ายนักวิจัย จังหวัดระนอง 4 เดือน /ครั้ง

1.6.3 ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติการ

1) พัฒนาพื้นที่/ฟื้นฟูแหล่งทรัพยากร/เสริมเพิ่มเติมทรัพยากรทางทะเล : ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน และออกแบบเครื่องมือการสำรวจ รวบรวมข้อมูล และกำหนด วัน เวลา สถานที่ ที่จะสำรวจข้อมูล จำนวน 1 วัน ทีมวิจัยลงพื้นที่ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูล และฟื้นฟูทรัพยากรบนเกาะตาครุด จำนวน 3 วัน หลังจากได้ข้อมูลทีมวิจัยร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้เพื่อรวบรวมเป็นเอกสาร จำนวน 1 วัน

2) จัดทำฐานข้อมูลชุมชน : ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน และออกแบบฐานข้อมูลชุมชน 1 วัน จัดทำฐานข้อมูลชุมชน ผังประชากร/เครือญาติ จำนวน 3 วัน และสรุปผลร่วมกัน จำนวน 1 วัน

3) ทดลองปฏิบัติการสร้างอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และยั่งยืนของชุมชน : ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน ประสานงานวิทยากรมาให้ความรู้ จำนวน 1 วัน ฝึกปฏิบัติอาชีพทางเลือกที่ได้ศึกษา รวบรวมข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และคัดเลือกร่วมกัน จำนวน 5 วัน และทีมวิจัยทดลองปฏิบัติจริง จากความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากร สังเกตการณ์ บันทึกผลการทดลอง และสรุปผลการทดลองปฏิบัติการร่วมกัน จำนวน 3 เดือน

4) วิเคราะห์ผล/ติดตาม/หนุนเสริม และสรุปบทเรียนการทดลองปฏิบัติการสร้างอาชีพทางเลือกของชุมชน : ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน ประสานงาน

วิทยากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้ จำนวน 1 วัน
วิเคราะห์ผล/ติดตาม/หนุนเสริม และสรุปบทเรียนการทดลองปฏิบัติการสร้างอาชีพทางเลือกของชุมชน และ
สรุปผลร่วมกันจำนวน 3 เดือน (6 ครั้ง)

1.6.4 ขั้นตอนสรุปผล และนำเสนอผลงาน

- 1) สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ทีมวิจัยร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรม
สัมภาษณ์
- 2) เวทีนำเสนอผลงานวิจัย : ทีมวิจัยร่วมกันประชุมวางแผนเพื่อจัดเวทีนำเสนอผลการ
ดำเนินงาน จำนวน 1 วัน ประสานผู้เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เวทีนำเสนอผลการดำเนินงาน จำนวน
1 วัน นำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย จำนวน 1 วัน และหลังจากการจัดเวทีนำเสนอผลการดำเนินงานนักวิจัย
ร่วมสรุปบทเรียนเวทีร่วมกัน จำนวน 1 วัน
- 3) จัดทำรายงานวิจัย : ทีมวิจัย จัดเตรียมข้อมูลทั้งหมดที่ผ่านมาช่วยกันตรวจสอบข้อมูลที่ได้
จากการทำงานวางแผนการบันทึกรายงาน ร่วมกันเขียนรายงานโดยทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ผลเชิงวิจัย

1. ได้เรียนรู้สภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณีของ
เกาะตาครุดตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบัน
2. ได้เรียนรู้สถานการณ์ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุด ในอดีต-
ปัจจุบัน-อนาคต
3. ได้รูปแบบการส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของคนเกาะตาครุดใน
อนาคต

1.7.2 ผลเชิงพัฒนา

1. เกิดการพัฒนาศักยภาพทีมวิจัย
2. เกิดการส่งเสริมด้านอาชีพให้กับคนในชุมชนเกาะตาครุด

บทที่ 2

บททวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการ “ศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชนชายขอบบริเวณชายแดนไทย และสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ชุมชนเกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอมือง จังหวัดระนอง เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของคนเกาะตาครุดในอนาคต จึงได้มีการทบทวนเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การออกแบบวางแผนการดำเนินงาน ที่สอดคล้อง ครอบคลุมรอบด้าน เพื่อนำไปสู่การได้รับโอกาสที่ดีในหลายๆด้าน ที่ควรจะได้รับ การสนับสนุน หรือส่งเสริม ให้คนบนเกาะ ได้รับสวัสดิการที่ดีจากภาครัฐ ทั้งเรื่องระบบ สาธารณูปโภค การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี เทียบเท่าประชากรที่มีเอกสารสิทธิ์ทางทะเบียนที่ถูกต้องทางกฎหมายของประเทศไทย

2.1 เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 วิถีชีวิต “คนสองน้ำ”จังหวัดระนอง¹

ระนองเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางภาคใต้ตอนบน ติดทะเลอันดามัน พื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยภูเขาสูง สลับซับซ้อนและเกาะใหญ่น้อยประมาณ 62 เกาะ ธรณี สันฐานส่วนใหญ่เป็นหินอัคนีและหินทราย ทำชื่อเสียง ใหญ่จังหวัดทางด้านการทำเหมืองแร่ดีบุก โดยเฉพาะใน สมัยรัชกาลที่ 3 มีชาวจีนคนหนึ่งชื่อคอซู้เจียง ขอบประมูล อากรดีบุกได้และทำอากรดีบุกอยู่สิบปีส่งเงินภาษีให้แก่ รัฐบาลกลางโดยมิได้ขาดค้าง จึงได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองระนอง (คอซู้เจียง)เมืองระนองจึงพัฒนาตัวขึ้น มีผู้อพยพเข้ามาก่อตั้งจนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ทำให้ระนองกลายเป็น ที่มีวัฒนธรรมหลากหลายประกอบกับภูมิประเทศที่เป็นเกาะเล็กเกาะน้อยตามชายฝั่ง ระนองจึงเป็นที่รวมของกลุ่มคนหลากหลายกลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มชาวไทยและชาวจีนที่ประกอบอาชีพ ขุดแร่ดีบุกขายมาแต่โบราณ ส่วนกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ประกอบอาชีพทางทะเลเรียกว่า ชาวเล หรือชาวน้ำ คนเหล่านี้อาศัยอยู่ตามเกาะสำคัญๆ เช่น เกาะสินไห เกาะตาครุด เกาะเหลา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ นอกจากนี้หลักฐานทางประวัติศาสตร์การที่ ไทยต้องเสียดินแดนเมืองมะริด รวมทั้งเมืองมะลิวัลย์แก่อังกฤษ และได้มีการปักปันเขตแดนไทย โดยใช้แม่น้ำ กระบุรีเป็นเส้นกั้นพรมแดนในปี พ.ศ. 2442 นั้น ทำให้ คนไทยบางส่วนต้องข้ามไปข้ามมาระหว่างเมืองมะริดและเมืองมะลิวัลย์ กับจังหวัดระนอง เหมือนเมื่อครั้งก่อนนั้น ที่เมืองมะริดและมะลิวัลย์ยังเป็นเขตแดนไทย

¹ วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 มิถุนายน-พฤศจิกายน 2551 วิถีชีวิต “คนสองน้ำ” จังหวัดระนอง Surattani Rajabhat.J., Vol.1 (2) June-November 2008 ปริญญา ปานชานา

เพราะยัง มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติอยู่ ต่อมาเมื่ออังกฤษ ปล่อยให้พม่าปกครองตัวเอง ดินแดนมะริด และมะลิวัลย์กับจังหวัดระนอง เหมือนเมื่อครั้งก่อนโน้น ที่เมืองมะริดและมะลิวัลย์ยังเป็นเขตแดนไทย เพราะยังมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติอยู่ ต่อมาเมื่ออังกฤษ ปล่อยให้พม่าปกครองตัวเอง ดินแดนเมืองมะริด และเมืองมะลิวัลย์ก็ตกเป็นของพม่าด้วย ดังนั้นคนไทยบางส่วน จึงอพยพข้ามมาอยู่ทางฝั่งไทยในจังหวัดระนอง และบางส่วนอยู่ในพม่า ซึ่งยังมีการติดต่อ เดินทางข้ามไปมาระหว่างหมู่บ้านต่างๆ ในเมืองมะริดและมะลิวัลย์ กับจังหวัดระนอง แต่พอในช่วงสมัยที่พมามีการปกครอง แบบรัฐบาลผสม ทหารได้เข้ามายึดและถือครองที่ดินในหมู่บ้านตามแนวตะเข็บชายแดนไทย ทำให้คนไทยที่ตกค้างอยู่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ต้องหลบหนีเข้ามายังประเทศไทย โดยเข้ามาพักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องฝั่งไทย ในจังหวัดระนอง และไม่สามารถเดินทางไปไหนได้ เนื่องจากไม่มีบัตรประชาชน ที่บอกสัญชาติได้ว่าเป็นคนไทยหรือคนพม่า เพราะกลุ่มคนเหล่านี้เมื่ออยู่ฝั่งพม่า พม่าก็ถือว่าเป็นคนไทยจึงไม่ให้บัตรประชาชนพม่า เมื่อเข้ามาอยู่ฝั่งไทยก็ว่าเป็นคนพม่าจึงไม่ให้บัตรประชาชนไทยเช่นกัน ดังนั้นชาวบ้านจึงเรียนคนกลุ่มนี้ว่า “คนไทยฝั่งพม่า” บ้าง “คนสองน้ำ” บ้างและ “คนฝั่งพม่า” เมื่อกลุ่มคนเหล่านี้มาอยู่รวมกันเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่ม มีการแต่งงานข้ามกลุ่ม เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน กลายเป็นกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งที่เรียกกันว่า “กลุ่มคนสองน้ำ” โดยกล่าวกันว่า “กลุ่มคนสองน้ำ” เป็นกลุ่มที่อยู่ตามเกาะต่างๆ ยังคิดสืบทอดใจไม่ได้ว่าเกาะเหล่านี้เป็นของพม่าหรือเป็นของไทย แต่บางคนก็กล่าวว่า “กลุ่มคนสองน้ำ” เป็นลูกที่มีพ่อแม่คนใดคนหนึ่งเป็นพม่า ต้องข้ามไปอยู่ฝั่งพม่าบ้างฝั่งไทยบ้าง จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้านในพื้นที่กล่าวว่า ว่า “กลุ่มคนสองน้ำ” ก็คือคนไทยที่ตกค้างตั้งแต่การเสียดินแดนในสมัยรัชกาลที่ 5 กลุ่มคนสองน้ำได้อพยพเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในจังหวัดระนองเป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มคนเหล่านั้น ไม่มีสัญชาติจึงไม่สามารถมีเลขประจำตัวประชาชน หรือทะเบียนบ้าน และเป็นที่น่าประหลาดใจ เมื่อพบว่ามีกลุ่มเด็ก ซึ่งเป็น เด็กสองน้ำ เข้ามาเรียนหนังสือในโรงเรียนของจังหวัดระนองเป็นจำนวนมาก กลุ่มเด็กเหล่านี้ไม่มี สูติบัตร ไม่มีทะเบียนบ้าน แต่ก็สามารถเรียนหนังสือได้ จึงเป็นข้อสังเกตว่า ต่อไปอนาคตเด็กกลุ่มนี้จะมีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือไม่ และเมื่อเด็กเหล่านี้จบการศึกษาแล้วพวกเขาสามารถทำงานในสายงานที่ตนถนัดได้หรือไม่ อนาคตของพวกเขาเหล่านี้จะเข้ามาเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติหรือเป็นเพียง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดระนองเท่านั้น จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนสองน้ำ ดังกล่าวข้างต้นของจังหวัดระนองยังคงดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ได้ผสมผสานวัฒนธรรม ของกลุ่มตนกับกลุ่มอื่นได้เป็นอย่างดี และเล็งเห็นคุณค่าของการศึกษา พร้อมกันนั้นก็สามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาตัวเองให้เข้ากับกลุ่มชนอื่นๆ ในสังคมได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มคน สองน้ำตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ตลอดจนสภาพปัญหาและความต้องการในอนาคตของคนกลุ่มนี้

การศึกษาเรื่อง วิถีชีวิต “คนสองน้ำ” จังหวัด ระนองมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาสภาพ ทั่วไปของ “คนสองน้ำ” ในจังหวัดระนองตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันในด้านวิถีชีวิต 3 ด้าน ได้แก่ วิถีชีวิต ด้านความเป็นอยู่ วิถีชีวิตด้านการทำมาหากิน วิถีชีวิต ด้านความสัมพันธ์ของครัวเรือนและเครือญาติ และเพื่อ ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่ม “คนสองน้ำ” ในจังหวัดระนอง การศึกษาครั้งนี้เป็น

การวิจัยเชิง คุณภาพ โดยเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มคนสองน้ำที่ เรียกตัวเองว่าเป็นกลุ่ม “ไทยพลัดถิ่น” และอพยพมาจาก พม่าเข้ามาอยู่ในจังหวัดระนอง เลือเฉพาะกลุ่มคนที่เข้า มาอยู่ในพื้นที่จังหวัดระนองตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปเท่านั้น ไม่ใช่ กลุ่มคนเชื้อสายพม่าหรือมอแกนที่อาศัยอยู่ตามเกาะต่างๆ ในจังหวัดระนอง การเก็บ ข้อมูลภาคสนามใช้การสัมภาษณ์ ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม ขณะสัมภาษณ์ได้ใช้วิธีการ สังเกตควบคู่ไปด้วย ตลอดจนการเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องเป็นส่วนประกอบ

จากงานวิจัยวิถีชีวิต “คนสองน้ำ” ในจังหวัดระนอง ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์วิถีชีวิตของ “คน สองน้ำ” ในจังหวัดระนอง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยกำหนด เป็น 2 ช่วง ดังนี้ 1) ช่วงแรกกลุ่มคนสองน้ำที่ อพยพเข้ามาอยู่ฝั่งไทยในจังหวัดระนอง (ก่อนพ.ศ. 2547) 2) ช่วงปี พ.ศ.2547-ปัจจุบัน ช่วงเกิดภัยธรรมชาติ ธรณีพิบัติสึนามิและมีการสำรวจเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ เหตุที่จัดแบ่งช่วงเวลา เช่นนี้ เพราะก่อนปี 2547 สภาพคนสองน้ำยังไม่มี การเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับวิถีชีวิต แต่เมื่อเกิด ภัยธรรมชาติธรณีพิบัติสึนามิ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอันส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้จึงใช้ ช่วงเวลาดังกล่าวมาแบ่ง เพื่อให้เห็นถึงลักษณะพลวัตวิถีชีวิตของกลุ่ม “คนสองน้ำ” ในจังหวัดระนอง

1. ช่วงแรกของกลุ่มคนสองน้ำที่อพยพเข้า มาอยู่ในฝั่งไทย (ก่อนปีพ.ศ. 2547) เป็นช่วงที่ กลุ่ม “คนสองน้ำ” ในเมืองมะริดและ มะลิวัลย์ได้อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดระนองตามพื้นที่ ทั้งในตัวเมือง และตามเกาะเล็กเกาะน้อยที่อยู่ทางฝั่ง ไทย ซึ่งวิถีชีวิต “คนสองน้ำ” ในช่วงแรกของการอพยพ เข้ามาตั้งถิ่น ฐานในจังหวัดระนอง สามารถประมวลผล การศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิต “คนสองน้ำ” ในจังหวัดระนอง 3 ด้าน คือ วิถีชีวิตด้านความเป็นอยู่ วิถีชีวิตด้านการทำ มาหากิน และวิถีชีวิตด้านความสัมพันธ์ของครัวเรือนและ เครือญาติ วิถีชีวิตด้านความเป็นอยู่ การอพยพเข้ามา ของกลุ่ม “คนสองน้ำ” จะเข้ามาตามคำชักชวนของญาติ พี่น้องที่อยู่ฝั่งระนอง กลุ่มคนดังกล่าวจะเข้ามาอยู่กับ ญาติพี่น้องของตนประมาณ 1-2 ปีระหว่างอาศัยอยู่กับ ญาติก็เดินทางข้ามไปมา ระหว่างบ้านของตัวเองที่อยู่ ทางฝั่งพม่ากับบ้านญาติในฝั่งระนอง เพื่อกลับไปเฝ้าถึง ความเป็นอยู่ของตนเองในฝั่งระนองให้ญาติทางฝั่งพม่า ฟัง และชักชวนกันมาทำงานหรือประกอบอาชีพที่ทำ รายได้ซึ่งเป็นเงินรายได้ที่มากกว่าในฝั่งพม่า จึงเลือก ทำเลที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ที่พวกเขาสามารถทำมาหากิน ได้และสามารถข้ามกลับไปดูแลพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง ตลอดจนไร่นา เรือกสวน ที่ยังอยู่ทางฝั่งพม่า ดังนั้น ช่วงแรกกลุ่มคนเหล่านี้จะข้ามฝั่งมาอยู่แถวอำเภอ กระบุรีก่อน เพราะที่กระบุรีสามารถข้ามไป-มา ได้ สะดวก กว่าที่อื่น เนื่องจากมีเรือโดยสารข้ามฝาก ค่า โดยสารราคา 5 บาท ก็สามารถข้ามกลับไปบ้านของตน ในพม่า ได้แล้ว แต่ถ้าเข้ามาอยู่ในตัวเมืองระนองกลุ่มคน เหล่านี้ก็จะกลัวว่าจะถูกตำรวจจับเนื่องจากไม่มีบัตร ประชาชน จึงต้องเลือกที่พักอาศัยที่ตั้งอยู่ในซอยลึกห่าง จากถนนใหญ่ประมาณ 2-3 กิโลเมตร และไม่ค่อย เดินทางไป ไหนเพราะกลัวเขาจะดูถูกกล่าวหาว่าเป็นคน พม่า “คนสองน้ำ” เหล่านี้จึงไม่เปิดเผยตัวเอง

ลักษณะการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยก็สร้าง แบบง่ายๆ คล้ายกับชนาที่อยู่ในนา เป็น กระต้อบเล็กๆ ใช้สำหรับไว้หุงหาอาหาร บ้านเรือนหนึ่งหลังมีสมาชิก ประมาณ 3 ครัวเรือนขึ้นไป สมาชิก ทุกคนจะอาศัยอยู่ รวมกันอยู่เช่นนี้ประมาณ 2-3 ปีจึงจะเริ่มขยับขยาย ครอบครัวย้ายไปอยู่ยังพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัด

ระนอง สำหรับ การบริโภคอุปโภคของคนสองน้ำในช่วงที่อพยพมา ใหม่ๆ อาศัยการแบ่งปันอาหารจากญาติพี่น้องที่ให้ที่อยู่ อาศัยจำพวกข้าวสาร น้ำปลา กะปิพริกแห้ง ตลอดจน เครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ โดยใช้สิ่งของ แลกเปลี่ยนกันหรือบางครั้งก็ใช้แรงงานแลกเปลี่ยน สิ่งของจากญาติพี่น้องมาใช้ในครัวเรือน ส่วนด้านการ สาธารณูปโภคที่รัฐจัดสรรให้ซึ่งได้แก่ น้ำประปา และ ไฟฟ้า กลุ่ม “คนสองน้ำ” ยังใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าดที่ ประดิษฐ์ขึ้นใช้เอง ส่วนน้ำดื่ม-น้ำใช้ได้จากน้ำฝน และ แหล่งน้ำธรรมชาติที่อยู่ในจังหวัดระนอง ด้าน สาธารณสุขเวลาไม่สบายกลุ่มคนเหล่านี้จะใช้วิธีรักษา โดยการต้มยาสมุนไพรดื่ม หรือให้ญาติช่วยซื้อยาจาก ร้านขายยาทั่วไปในเมืองระนองมารับประทาน ไม่ค่อย ใช้บริการโรงพยาบาลของรัฐ

ในด้านศาสนาความ เชื่อและวัฒนธรรม กลุ่มคนสองน้ำมีทั้งนับถือศาสนา พุทธและศาสนาอิสลาม ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวก็ปฏิบัติตาม ตามศาสนาของตนเอง การแต่งกายผู้หญิงส่วนใหญ่จะ นุ่งผ้าถุง สวมเสื้อแขนยาวหรือเสื้อผ้าที่มีขายตาม ท้องตลาดทั่วไป ส่วนผู้ชายแต่งกายเหมือนชาวบ้าน ทั่วไปในจังหวัดระนอง คือ เสื้อยืดกางเกงขาสั้นหรือ กางเกงขาก้วย ภาษาที่ใช้พูดกันโดยมากเป็นภาษาไทย แต่บางคนก็ฟังและพูดภาษาพม่าได้บ้าง การคมนาคม ติดต่อกันในระยะแรกๆ ของการอพยพกลุ่มคนเหล่านี้มักตั้ง ถิ่นฐานห่างไกลจากถนนสายหลักๆ จึงใช้วิธีการเดินเท้า ออกมานอกปากทาง เพื่อขอโดยสารรถยนต์ของผู้คนที่สัญจรผ่านไปมา การติดตามข่าวสารมักจะสนใจข่าวสาร เกี่ยวกับญาติพี่น้องมากกว่าอย่างอื่น เช่น เรื่องของการ อพยพเข้ามาแล้วไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ใดทำมาหากินดี หรือไม่ เพื่อจะได้ชักชวนเครือญาติที่ฟังพม่าให้เข้ามาทำ มาหากินและอยู่อาศัยในจังหวัดระนอง นอกจากนี้ในการ ติดต่อส่งข่าวหรือส่งเงินให้กับครอบครัวในฝั่งพม่าก็จะ ใช้วิธีการฝากเงิน ไปกับคนรู้จักที่มีพาสปอร์ต ซึ่ง สามารถข้ามไปข้ามมาระหว่างฝั่งพม่ากับระนองได้โดย ไม่ผิดกฎหมาย หรือกับคนรู้จักที่มีทั้งบัตรประชาชนไทย และประชาชนพม่า หรือบางครั้งก็เดินทางกลับบ้านด้วย การอาศัยเรือประมงพาณิชย์ที่จะต้องเข้าไปจับสัตว์น้ำในฝั่งพม่า โดยใช้วิธีการจ่ายค่าโดยสารให้กับคนที่ เป็น หัวหน้าดูแลเรือดังกล่าว และจ่ายค่าส่วยให้กับตำรวจ พม่า เพื่อขอเข้าไปยังฝั่งพม่าและกลับมาฝั่งไทย

ส่วนด้านการศึกษากลุ่มคนเหล่านี้ไม่ค่อยได้เรียน หนังสือ แต่บางคนถ้าได้ เรียนหนังสือก็จบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 บางคนเข้ามาแล้วก็บวชเป็นพระ หนังสือ ก็อาจเรียนทางพระ โดยสภาพทั่วไปของการ อพยพเข้ามาช่วงระยะแรกๆ คนสองน้ำไม่ค่อยสนใจ เรื่องการศึกษาสักเท่าใดนัก เพราะจะห่วงเรื่องการ ทำ มาหากินเลี้ยงชีพมากกว่าการเรียนหนังสือ วิธีชีวิตด้านการทำมาหากิน วิธีชีวิตด้าน การทำมาหากินของ “คนสองน้ำ” ในช่วงแรกของการ อพยพเข้ามาจะเป็นการประกอบอาชีพ เพื่อความอยู่ รอดและการบริโภคในครัวเรือนมากกว่าการประกอบ อาชีพเพื่อการหารายได้ที่เป็นตัวเงิน ยกเว้นกลุ่มคนสอง น้ำที่เข้ามาทำงานในฝั่งไทย เพื่อส่งเงินไปเลี้ยงดูครอบครัว ที่อยู่ฝั่งพม่าก็จะประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก แต่ เมื่ออาศัยอยู่ในฝั่งระนองได้ประมาณ 2-3 ปีมีสมาชิกใน ครัวเรือนเพิ่มขึ้น และรู้จักญาติหรือผู้คนในพื้นที่ที่ตนเอง อาศัยอยู่มากขึ้น จนกลายเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งในกลุ่ม สังคมที่มีเพื่อนบ้าน กลุ่มคนเหล่านี้ก็ไม่ค่อยอยากจะ กลับไปอยู่ทางฝั่งพม่าอีก จึงคิดขยับขยายหาพื้นที่ที่ สามารถเพาะปลูก ทำนา ทำสวนผลไม้ทำสวนยาง เป็นอาชีพเสริมให้กับตนเอง นอกเหนือจากการทำอาชีพ รับจ้างเพียงอย่างเดียว ประกอบกับจังหวัดระนองยังมี พื้นที่

ว่างเปล่าที่สามารถเข้าไปอยู่ และทำการเกษตรได้โดยการอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติหรือน้ำจากขุมเหมืองแร่ร้าง จึงเริ่มหันมาให้ความสนใจกับอาชีพ การเกษตรและเริ่มจับจองที่อยู่อาศัยหรือเริ่มหาเช่าที่ดินของคนรู้จัก เพื่อใช้ในการเกษตรและพัฒนาเป็นอาชีพ หลักในเวลาต่อมา

วิถีชีวิตด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือนและ เครือญาติ ความสัมพันธ์ในครัวเรือนและเครือญาติ ในช่วงระยะแรกของการอพยพเข้ามาในฝั่งไทย มีสมาชิก ของครัวเรือนประมาณ 3-4 คน โดยบ้านเรือนแต่ละหลัง มีสมาชิกของครัวเรือน 3-4 ครัวเรือน ซึ่งรวมสมาชิกแล้ว บ้านหลังหนึ่งจะมีสมาชิกประมาณ 7-15 คน และสมาชิก ทุกคนในครัวเรือนจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การใช้แรงงานไปรับจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องใช้อุปโภคบริโภคที่ จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญ แรงงาน จากสมาชิกผู้ชายเป็นแรงงานสำคัญ หัวหน้าครอบครัวมีหน้าที่ออกไปทำงานรับจ้างเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว จึงมี อำนาจในการปกครองครัวเรือนและเป็นผู้ดำเนินการทำ การใดๆ แต่เพียงผู้เดียว ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่ในการ ทำงานบ้านทั่วไป จัดเตรียมอาหารไว้เลี้ยงคนในครอบครัว และบทบาทของลูก ถ้าเป็นผู้หญิงก็จะช่วยมารดาทำ งานบ้าน ถ้าเป็นลูกผู้ชายก็จะออกไปช่วยบิดาทำงาน นอกบ้าน ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเครือ ญาติและชุมชน “คนสองน้ำ” จะให้ความสนิทสนมกับ เครือญาติที่ใกล้ชิดเท่านั้น และมีความสัมพันธ์ในชุมชน โดยให้ความช่วยเหลือพึ่งพากันในด้านต่างๆ เช่น งาน บุญ งานศพ และงานที่เกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร เฉพาะผู้ที่อยู่ในละแวกเดียวกันและต้องเป็นเครือญาติที่ ใกล้ชิดกับตนเท่านั้น เพราะกลัวชาวบ้านคนอื่นๆ ที่ไม่ใช่เครือญาติรังเกียจกล่าวหาว่าเป็นพม่า จึงไม่ค่อยมี ความสัมพันธ์กับชุมชนภายนอก สำหรับครัวเรือนของ คนสองน้ำที่อพยพเข้ามาที่หลังก็ต้องเชื่อฟังผู้นำหรือ หัวหน้าของครัวเรือนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว

2. ช่วงที่เกิดภัยธรรมชาติปีพ.ศ. 2547-ปัจจุบัน การศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่ม “คนสองน้ำ” ที่อพยพเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ฝั่งไทยในจังหวัดระนองช่วง หลังจากเกิดภัยธรรมชาติในปีในวันที่ 26 ธันวาคม 2547 เป็นต้นมา หน่วยงานทางราชการได้มีการสำรวจ ตรวจสอบ และจัดทำทะเบียนประวัติและเอกสารแสดง ตนสำหรับบุคคลที่ไม่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียนราษฎร ซึ่งกลุ่ม “คนสองน้ำ” ได้กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ เช่น “คนสองน้ำ” ในเขตพื้นที่อำเภอกระบุรี “คนสองน้ำ” ใน เขตพื้นที่อำเภอเมือง และ “คนสองน้ำ” ในเขตพื้นที่เกาะตาครูด ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมี “คนสองน้ำ” อาศัยอยู่กันเป็น หมู่บ้านหลายครัวเรือน ผู้วิจัยจึงศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่ม คนดังกล่าว โดยจะศึกษาวิถีชีวิต 3 ด้าน คือ วิถีชีวิต ด้านความเป็นอยู่ วิถีชีวิตด้านการทำมาหากิน และวิถี ชีวิตด้านความสัมพันธ์และเครือญาติ วิถีชีวิตด้านความเป็นอยู่ หลังจากที่ “คนสองน้ำ” เข้ามาอยู่ในฝั่งระนองแล้วก็เริ่มขยับขยายเข้ามาใน อำเภอเมืองโดยคำชักชวนของเครือญาติที่เป็นกลุ่ม “คน สองน้ำ” ด้วยกัน แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มคนเหล่านี้ก็ยังไม่เปิดเผยตัวเอง

ดังนั้นลักษณะของการตั้งถิ่นฐานและการ ปลูกสร้างบ้านเรือนของ “กลุ่มคนสองน้ำ” จึงมีตั้งแต่ บ้านเรือนที่กันด้วยไม้ไผ่ ไปจาก บ้านไม้ไปจนถึงบ้าน ซีเมนต์ส่วนหลังคามีทั้งที่มุงด้วยใบจาก มุงสังกะสีมุง กระเบื้อง ซึ่งมีความหลากหลายแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็น เพราะลักษณะบ้านเรือนขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจ การเงินของแต่ละครอบครัว และขึ้นอยู่กับระยะเวลาของ การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน นอกจากนี้

ลักษณะของบ้าน ที่สร้างขึ้นอยู่กับสถานที่หรือพื้นที่ที่ทำการก่อสร้าง ถ้า เป็นกลุ่มคนสองน้ำที่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองกับพื้นที่ อำเภอกะบุรีส่วนใหญ่เป็นบ้านซีเมนต์สร้างอยู่ติดกัน ไปตลอดเหมือนห้องแถว และมักจะเป็นบ้านเช่าหรือ บ้านสร้างเอง แต่เช่าที่ดินเขาอยู่และอยู่ลึกเข้าไปเป็น ซอยห่างจากปากทางถนนใหญ่ประมาณ 1-2 กิโลเมตร ส่วนกลุ่มคนสองน้ำที่อยู่ตามเกาะตาครุดหรือเกาะอื่นๆ มักเป็นบ้านเรือนที่ก่อสร้างด้วยไม้ยกเสาสูงบ้างเตี้ยบ้าง เพื่อใช้เป็นพื้นที่สำหรับเก็บอุปกรณ์การประมงพื้นบ้าน จำพวกอวนและส่วนหนึ่งทำเป็นพื้นที่นั่งเล่นพักผ่อน บ้านเรือนจะปลูกติดๆ กันตามแนวชายฝั่งทะเล ด้านหลัง ของตัวบ้านจะเป็นภูเขา อาหารการกินของกลุ่มคนสองน้ำที่อาศัยอยู่ ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองและเขตพื้นที่อำเภอกะบุรีก็ อาศัยซื้อสินค้าจากตลาดสด อาหารเป็นอาหารพื้นบ้าน ง่ายๆ ที่พบเห็นทั่วไป เช่น แกงไตปลา ทอดมัน แกงไก่ แกงเลียง เป็นต้น

สำหรับกลุ่มคนสองน้ำในเขตพื้นที่ เกาะตาครุด และเกาะอื่นๆ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและประกอบอาชีพหลัก คือ ประมงพื้นบ้านเรือ อวนรุนปูชาวบ้านจะบริโภคอาหารที่ตัวเองจับมาได้ ถ้า หากเหลือก็มีการแบ่งขาย นอกจากนี้ชาวบ้านบางคนก็ จะเลี้ยงไก่ เป็ด ไข่เป็นอาหารด้วย ส่วนเครื่องอุปโภค เช่นพวกสบู่ ยาสีฟัน แปรง ยาสระผม ผงซักฟอก ฯลฯ หรือของใช้ที่จำเป็นต่างๆ สามารถหาซื้อได้ตามร้านค้า ทั่วไปที่ตั้งอยู่ในเมืองระนอง รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ ที่ เกี่ยวกับการเรียนบางอย่างของบุตรหลานก็สะดวกต่อ การซื้อ ส่วนกลุ่มคนสองน้ำที่อยู่ในพื้นที่เกาะตาครุดก็ สามารถหาซื้อสินค้าดังกล่าวได้จากบนฝั่งในเมืองระนอง เช่นกันหรืออาจจะหาซื้อจากร้านค้าขนาดเล็กในหมู่บ้าน

ด้านสาธารณูปโภคที่รัฐได้จัดสรรให้ได้แก่ น้ำประปา ไฟฟ้า สำหรับกลุ่มคนสองน้ำ ที่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอกะบุรีสามารถต่อน้ำประปาและไฟฟ้าได้ จากญาติโดยต่อพ่วงมาติดที่บ้านของตัวเองในกรณีที่ สร้างบ้านเอง แต่ถ้าเช่าที่ดินของคนอื่น หรือเช่าบ้านอยู่ เจ้าของบ้านเช่าก็จะขอไฟฟ้าและน้ำประปาไว้ให้เรียบร้อย แล้ว เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ไม่มีบัตรประชาชนและไม่มี ทะเบียนบ้าน จึงไม่สามารถยื่นคำร้องขอใช้ไฟฟ้าและ น้ำประปาจากหน่วยงานของรัฐได้ ส่วนกลุ่มคนสองน้ำที่ อยู่ในเขตพื้นที่เกาะตาครุดยังไม่มีไฟฟ้าและน้ำประปา ใช้ชาวบ้านใช้น้ำจากธรรมชาติทั้งน้ำฝนและแหล่งน้ำจืด ตามธรรมชาติที่ไหลจากแอ่งหินบนเขา โดยสร้างเป็น แทงก้นน้ำรองรับไว้ที่ดินเขา ซึ่งน้ำจะไหลอยู่ตลอดเวลา การมาตักน้ำแต่ละครั้งจะต้องบรรทุกกับเรือ ส่วนไฟฟ้า ชาวบ้านบางครัวเรือนที่มีฐานะก็จะมีเครื่องปั่นไฟใช้เอง แต่ส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านนิยมใช้ตะเกียงเจ้าพายุที่ ประดิษฐ์ขึ้นเอง การรักษาพยาบาลมักรักษากับหมอพื้นบ้านก่อน หรือซื้อยามารับประทานเอง ถ้าไม่สบาย มากจึงจะไปใช้บริการคลินิกของหมอในเมืองไม่ชอบไป โรงพยาบาลเพราะไม่มีบัตรประชาชนและกลัวถูกตำรวจ จับ การเดินทางติดต่อกันภายในหมู่บ้าน หรือภายนอก หมู่บ้าน ส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์หรือรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง และรถสองแถววิ่งรอบเมือง กลุ่มคนสองน้ำ ไม่ค่อยเดินทางออกจากเขตพื้นที่ตนเองอาศัยอยู่ เนื่องจากไม่มีบัตรประชาชน การเดินทางออกจาก จังหวัดระนองจึงเป็นเรื่องที่ยากมาก แต่ถ้ามีบัตรไทย พลัดถิ่นจะเดินทางไปไหนก็ได้แต่ต้องอยู่ภายในเขต พื้นที่จังหวัดระนองเท่านั้น ยกเว้นบางคนที่มีทางราชการ ออกบัตรประชาชนให้เรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นบัตรประชาชนเต็มรูปแบบ (I.D. card) มีข้อมูลของผู้ถืออยู่ที่ ทะเบียนราษฎร จึงจะสามารถเดินทางข้ามจังหวัดไป

ไหนก็ได้ในประเทศไทย ส่วนพื้นที่เกาะตาครุดและเกาะอื่นๆใช้เรือเป็นพาหนะ สำหรับการติดตามข่าวสารกลุ่ม คนเหล่านี้สนใจข่าวที่เกี่ยวกับการสำรวจรายชื่อคนไทย พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เพราะต้องการได้มา ซึ่งบัตรประชาชนและสัญชาติไทย

2.1.2 คำนิยาม ความหมายของคนไทยพลัดถิ่น

คนไทยพลัดถิ่น คือ คนไทยที่เข้าไปทำมาหากินในพม่าและกลับมาเมื่อมีการปราบปรามรวมทั้งหมายถึงคนไทยที่ติดไปกับดินแดนที่เสียให้แก่อังกฤษ

คนไทยพลัดถิ่น หรือที่ทางราชการเรียกว่า "ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย" ตามบันทึกข้อความของสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ลงวันที่ 7 มกราคม 2540 ซึ่งเป็นเอกสารนำเสนอขอมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2540 เพื่อให้มีการแปลงสัญชาติไทยแก่ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย ได้ระบุว่า ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย แยกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มคนไทยที่เข้าไปทำมาหากินในพม่า และกลับมาเมื่อมีการปราบปรามชนกลุ่มน้อย และ (2) กลุ่มคนไทยที่ติดไปกับดินแดนที่เสียให้แก่อังกฤษ ได้แก่ พื้นที่ เมืองตะวาย มะริด และ ตะนาวศรีทั้งสองกลุ่มอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดตาก ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง

2.1.3 ไทยพลัดถิ่นเกาะตาครุด มาจากไหน ²

ชุมชนเกาะตาครุด เป็นเกาะลูกของเกาะสินไห ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง เกาะตาครุด เป็นเกาะเล็กๆ ขนาดพื้นที่ ประมาณ 600 ไร่ มี 43 ครัวเรือน อาชีพหลัก ประมง พื้นบ้าน ขนาดเล็ก นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณด้านตะวันตกของเกาะสองในชุมชนต่างๆ เช่น คลองลามา เกาะจีนตง เจ็ดไม้ แปดไม้ เก้าไม้ สิบไม้ สิบเอ็ดไม้ แหลมแรด หาดยาว บ้านเหนือ ปากคลอง มะปูดะ บ้านควน หัวแหลมทราย ช้างพัง อ่าวจีน อ่าวจากนอก อ่าวจากใน อ่าวใบ บ้านทร หาดทรายแดง อ่าวใหญ่ เกาะหลา คลองหม้อขาว คลองหลา แหลมบ้า อ่าวบ้า แหลมสระ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มไทยมุสลิมที่พูดภาษาไทย ปักยได้ และมีเครือญาติที่สัมพันธ์กับคนฝั่งไทย เช่น เกาะตาครุด หินช้าง และบางกล้วย จังหวัดระนอง

พวกเขาไม่มีสัญชาติ เกาะตาครุด อยู่ในเขตแผ่นดินไทย พวกเขาเป็นคนไทย พูดภาษาไทย แต่อพยพมาจากเกาะใกล้เคียงกัน ที่อยู่ในเขตพม่า เมื่อประมาณ 30 ปี มาแล้ว (เดิมเกาะบริเวณนี้ เป็นของไทย แต่ถูกอังกฤษแย่งไปให้พม่า ปัญหาเรื่อง "คนไทยพลัดถิ่น" จึงเกิดขึ้น) เขาไม่มีบัตรประชาชนไทย ไม่มีเลขที่บ้าน ไม่มีความเป็นหมู่บ้านที่ถูกต้องตามหลักการปกครอง ไม่มีงบประมาณมาดูแลนั้น จะไม่ใช่ปัญหา ถ้าการมีชีวิตเป็นปกติสุข ที่นั่น ไม่มีครู มีแต่โรงเรียนโลง ที่ ไอทีวี ไปสร้างไว้ หลังสิ้นรัชกาลที่ ๙ อนาคตของคนกลุ่มนี้ คือเด็กที่เกิดมาจำนวนมาก เพราะหลักศาสนาไม่ให้มีการคุมกำเนิด จะกลายเป็นพลเมือง ไร้สัญชาติ ขาดการศึกษา ไม่รู้ว่าอนาคตจะจบลงอย่างไร ที่นั่น ขาดครู ที่จะอยู่กับพวกเขาอย่างต่อเนื่องขาดการรักษาโรค ที่

² ที่มา <http://www.baanjommyut.com/webboard/boardjommyut2/0983.html>

จำเป็น ขาดเครื่องมือการประมง บางส่วน แต่เขามีหมอดำเย มีหมอสุนไพร มีบ้านว่างๆ แบบเรียบง่ายไว้
รับรอง ผู้มาเยือน

อย่างไรก็ตามการตั้งรับปรับตัวของชุมชนคนเกาะตาครุด ด้านความมั่นคงด้านอาหารและ
อาชีพ ที่มีลักษณะที่ตั้งเป็นเกาะ ด้วยเหตุนี้อาชีพของคนเกาะตาครุดจึงเป็นการทำประมงขนาดเล็ก 100 %
ของประชากรทั้งหมด เมื่อยามว่างจากการประมง ก็หันไปรับจ้างทั่วไป หรือค้าขายบนเกาะ จากคำบอกเล่า
ของคนเกาะตาครุด ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาสถานการณ์ด้านทรัพยากรที่คนเกาะตาครุดเผชิญอยู่ ขณะเดียวกัน
ในอีกด้านหนึ่งพบว่าสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนและฐาน
ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้เช่นกัน ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นความเสี่ยงด้านอาชีพที่เห็นได้ชัดเจน คือ การทำ
ประมงชายฝั่ง หากมีฝนตกหนักติดต่อกันก็ไม่สามารถออกทะเลเพื่อจับสัตว์น้ำได้ หรือแม้สามารถออกไปได้
แต่ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้จะน้อย เนื่องจากปริมาณน้ำฝนที่มากทำให้ความเค็มของทะเลเปลี่ยนแปลง สัตว์น้ำ
จะลอยออกไปไกลจากฝั่งมากขึ้น การออกเรือจะไกลขึ้นทำให้ต้นทุนด้านน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นด้วย หรือกรณีที่มี
พายุและฝนตกควบคุมกันยังไม่สามารถออกทะเลได้ เพราะอาจเสี่ยงที่เรือจะล่มได้ จากการวิเคราะห์ความ
เปราะบางและศักยภาพของคนเกาะตาครุดได้ การรวมกลุ่มชาวบ้าน เพื่อการจัดการระบบนิเวศในเกาะตาครุดให้
เกิดความอุดมสมบูรณ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับมาเป็นฐานอาชีพและชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้งทำหน้าที่
เป็นเกราะป้องกันทางธรรมชาติให้กับชุมชนเกาะคนเกาะตาครุดให้ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ รวมทั้งการสร้างอาชีพ
ทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชนชายขอบบริเวณชายแดนไทยและสาธารณรัฐสหภาพ
เมียนมาร์ ชุมชนเกาะตาครุด ได้เข้าถึงทรัพยากร ได้รับโอกาสที่ดีในหลายๆด้าน ที่ควรจะได้รับ การ
สนับสนุน หรือส่งเสริมให้คนบนเกาะ ได้รับสวัสดิการที่ดีจากภาครัฐ ด้านสาธารณูปโภค การศึกษา
สาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม และมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.1.3 ทบทวนเหตุการณ์ที่มการปักปันเขตแดนไทยในอดีต³

ปัญหาสถานะและสิทธิในพื้นที่สีนามี ชุมชนศึกษา : กรณีคนไทยพลัดถิ่น ระบุว่า การปัก
ปันเขตแดนไทย-พม่าอย่างเป็นทางการครั้งแรกของไทย ในการให้สัตยาบันครั้งนี้ถือเป็นการยอมรับอย่าง
เป็นทางการตามข้อตกลงระหว่างประเทศ ว่าเมืองมะริด ทะวาย และตะนาวศรี เป็นดินแดนของประเทศพม่า
ที่อยู่ในบังคับของอังกฤษ นับตั้งแต่วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2411 เป็นต้นมา ในช่วงปี พ.ศ.2408 - 2410 มีการ
ตั้งคณะข้าหลวงปักปันเขตแดน เพื่อดำเนินการร่วมสำรวจและชี้แนวเขตแดนของตนตั้งแต่จังหวัด
แม่ฮ่องสอน จนถึงจังหวัดระนอง โดยฝ่ายไทยได้แต่งตั้งเจ้าพระยาสุริยวงษ์ สมุหกลาโหม ผู้บังคับหัวเมือง
ฝ่ายใต้เฉียงตะวันตก เป็นข้าหลวงมีอำนาจเต็ม รับผิดชอบตั้งแต่เขตจังหวัดกาญจนบุรี ถึงจังหวัดระนอง ส่วน
อังกฤษได้ตั้ง Lieutenant Arthur Herbert Bagge เป็นข้าหลวงมีอำนาจเต็ม

เมื่อการสำรวจทำแผนที่ และทำบัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับที่หมายเขตแดนเสร็จเรียบร้อยแล้ว
จึงได้มีการประชุมจัดทำอนุสัญญา (Convention) ขึ้นที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2411 และได้มี

³ ที่มา : www.gotoknow.org/posts/54843

การให้สัตยาบันกัน ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2411ภายหลังจากฝ่ายไทยได้ตรวจสอบเห็นว่าแผนที่ The Map of Tenasserim and the adjacent provinces of the Kingdom of Siam ที่อังกฤษจัดทำขึ้นใหม่นั้นถูกต้องแล้ว นับแต่นั้นแนวพรมแดนระหว่างไทยพม่าตั้งแต่สบเมยถึงปากแม่น้ำกระบุรี จึงได้เปลี่ยนจากเส้นเขตแดนที่ยอมรับโดยพฤตินัย มาเป็นเส้นเขตแดนที่กำหนดขึ้นโดยอนุสัญญา บัญชีที่หมายเขตแดนแนบท้ายอนุสัญญา และแผนที่แนบท้ายอนุสัญญา

ในอนุสัญญา ได้ระบุเส้นเขตแดนตรงแม่น้ำกระบุรีว่า “..ตั้งแต่เขาถ้ำแดงตามเขาแดนใหญ่ มาจนถึงปลายน้ำกระบุรี เป็นเขตแดนจนถึงปากน้ำปากจั่น ลำแม่น้ำเป็นกลาง เขตแดนฝ่ายละฟาก เกาะในแม่น้ำปากจั่นริมฝั่งข้างอังกฤษเป็นของอังกฤษ ริมฝั่งข้างไทยเป็นของไทย เกาะขวางหน้ามะลิวัลย์เป็นของไทย แม่น้ำปากจั่นฝั่งตะวันตกเป็นของอังกฤษ ตลอดจนถึงปลายแหลมวิกตอเรีย ฝั่งตะวันออกตลอดไปเป็นของไทยทั้งสิ้น...”

สรุปว่า ในครั้งนั้นกำหนดให้แม่น้ำเป็นกลาง ให้ฝั่งเป็นเขตแดน ฝั่งด้านตะวันตกเป็นของพม่า ฝั่งด้านตะวันออกเป็นของไทย สำหรับเกาะในแม่น้ำถ้าชิดฝั่งตะวันตกก็ให้เป็นของอังกฤษ ถ้าชิดฝั่งตะวันออกก็ให้เป็นของไทย สำหรับเกาะขวางให้เป็นของไทย กล่าวได้ว่า ในการให้สัตยาบันครั้งนี้ถือเป็นการยอมรับอย่างเป็นทางการตามข้อตกลงระหว่างประเทศ ว่าเมืองมะริด ทะวาย และตะนาวศรี เป็นดินแดนของประเทศพม่าที่อยู่ในบังคับของอังกฤษ นับตั้งแต่วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2411 เป็นต้นมา

จังหวัดระนองทำพิธีปฏิญาณตนมอบบัตรประชาชนแก่คนไทยพลัดถิ่น/ชาวมอแกน 52 คน⁴

21 มิ.ย.60 ที่ห้องประชุมว่าการอำเภอเมืองระนอง นายจตุพจน์ ปิยัมปุตระ ผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง เป็นประธานพิธีปฏิญาณตนและมอบบัตรประชาชนให้แก่คนไทยพลัดถิ่นและชาวมอแกน จากตำบลปากน้ำ ตำบลเกาะพยาม อ.เมือง จ.ระนอง รวมจำนวนทั้งสิ้น 52 ราย ที่ผ่านการพิสูจน์ให้ได้สัญชาติไทยตาม พ.ร.บ.สัญชาติ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ.2555 จากกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย โดยมี นายชนิต กุลสุนทร นายอำเภอเมืองระนอง หัวหน้าส่วนราชการ ระดับอำเภอ,ตัวแทนกำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน,ผู้นำชุมชน,เจ้าหน้าที่อำเภอเมืองระนองกว่า 100 คนร่วมกิจกรรมครั้งนี้

⁴ ข่าวจากประชาสัมพันธ์ จ.ระนอง

ผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง กล่าวว่า ชาวมอแกนคือกลุ่มคนชาติพันธุ์หนึ่งเรียกว่าชาวเล อยู่ในพื้นที่ทะเลอันดามัน ตำบลปากน้ำหนูที่ 1 บ้านเกาะช้างและหมู่ที่ 2 บ้านเกาะพยาม ตำบลเกาะพยาม อำเภอเมืองระนอง โดยสำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองระนอง ได้สำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติเมื่อปี 2549 จำนวนประมาณ 328 ราย อยู่ระหว่างการพิจารณาจำนวน 100 ราย ได้รับสัญชาติไทยแล้วจำนวน 32 ราย ส่วนผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยหรือคนไทยพลัดถิ่น คือบุคคลที่สืบสันดานจากบุพการีที่มีเชื้อชาติเชื้อสายไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยโดยผลของกฎหมายอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศไทยซึ่งต่อมาได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย สำหรับอำเภอเมืองระนองมีคนไทยพลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วมีจำนวนทั้งหมด 2,373 คนอยู่ระหว่างการพิจารณาจำนวน 765 ราย อยู่ระหว่างการตรวจสอบและยื่นคำขอ จำนวน 1,606 ราย ได้รับสัญชาติไทยแล้วจำนวน 339 รายและล่าสุดกรมการปกครองได้สั่งให้มีขั้นตอนการพิสูจน์ที่รวดเร็วมากขึ้นจาก พ.ร.บ.สัญชาติฉบับใหม่ ส่วนสาเหตุที่มีการพิสูจน์สิทธิล่าช้าในบางพื้นที่ เนื่องจากการร้องเรียนการทุจริต กรณีการนำแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเข้ามาสวมสิทธิเป็นคนไทยพลัดถิ่น และอยู่ระหว่างการสอบสวนของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) จากนั้นชาวไทยพลัดถิ่นและชาวมอแกนทั้งหมด ได้กล่าวคำปฏิญาณพร้อมร่วมร้องเพลงชาติไทย แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หลังจากกรอคอยบัตรประชาชนแสดงความเป็นคนไทยมานานกว่า 21 ปี อย่างไรก็ตามจากการทบทวนเอกสาร บทความ ข่าว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีการสรุปประเด็น

1. สภาพปัญหาและความต้องการทางด้านสังคม⁵ ได้ดังนี้

1.1) ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย พบในพื้นที่เกือบทุกพื้นที่ ที่คนไทยพลัดถิ่น อาศัยอยู่ เกิดจากการอพยพเข้ามาเรื่อยๆ และมาอาศัยอยู่ ร่วมกันหลายครัวเรือน ทำให้ที่อยู่อาศัยค่อนข้างแคบจะขยับขยายบ้านเรือนไปยังพื้นที่อื่นๆ ก็ทำได้ยาก เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ยังไม่มีบัตรประชาชน จึงไม่สามารถถือครองที่ดินหรือซื้อบ้านจัดสรรได้

1.2) ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการศึกษา คนไทยพลัดถิ่น ในจังหวัดระนองต้องการให้ลูกหลานของตนได้เรียนหนังสือ เพื่อจะได้มีชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต แต่มีปัญหาตรงที่ลูกๆของกลุ่มคนเหล่านี้ไม่มีใบแจ้งเกิดและไม่มีทะเบียนบ้าน จึงทำให้เกิดปัญหายากในการส่งลูกๆไปเรียนหนังสือ

1.3) ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด จัดเป็นปัญหาที่สำคัญของจังหวัดระนอง เนื่องจากพื้นที่ของจังหวัดระนองเป็นจังหวัดชายแดนที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศพม่า เมื่อพื้นที่เป็นแนวชายฝั่งทะเล จึงยากต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาบ้า ได้แพร่กระจายอย่างรวดเร็วในกลุ่มคนเหล่านี้ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนระหว่างอายุ 18-25 ปี ที่ประกอบอาชีพทำการประมง นอกจากนี้กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นที่อยู่ตามเกาะเล็กเกาะน้อยในฝั่งไทยยังคง ข้ามฟากกลับไปบ้านของตัวเองยังฝั่งพม่า ทำให้งาน

⁵ วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 มิถุนายน-พฤศจิกายน 2551 วิถีชีวิต “คนสองน้ำ” จังหวัดระนอง Surattani Rajabhat.J., Vol.1 (2) June-November 2008 ปริญญา ปานชานา

ต่อการเป็นศพและผู้ค้า เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ไม่ได้รับการศึกษา ขาดอาชีพที่มีรายได้แน่นอน จึงต้อง
การเงิน มาจับจ่ายใช้สอย

2.สภาพปัญหาและความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ

2.1) ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับที่ดินทำกิน ปัญหานี้เกิดจากการอพยพย้ายถิ่นจากฝั่ง
พม่า เข้ามาตามคำชวนของญาติพี่น้องที่เป็นคนไทยพลัดถิ่นเหมือนกัน เมื่อมาอยู่ด้วยกันแล้วคนไทยพลัดถิ่น
ที่อพยพมาอยู่ก่อน ก็จำเป็นต้องแบ่งที่ดินที่ตนเองอาศัยอยู่ก่อน ให้กับญาติพี่น้องที่ชักชวนมา ทำให้ปัญหาการไม่มี
ที่ดิน ทำกินเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับการเป็นคนไทยพลัดถิ่น จึงไม่สามารถซื้อหรือเช่าที่ดินทำกินเพิ่มขึ้น
ได้บางคนจึง เริ่มบุกรุกป่าและตัดไม้ไผ่โก่งกางเผาถ่านขาย ซึ่งปัญหา ดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขจากชุมชน
และภาครัฐ เท่าที่ควร

2.2) ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการประกอบ อาชีพ กลุ่มคนสองน้ำที่อพยพเข้ามาใช้
ชีวิตอยู่ฝั่งไทยใน จังหวัดระนอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักตามลักษณะ ภูมิศาสตร์ของพื้นที่ที่ตัวเอง
อาศัยอยู่กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นใน เขตพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอกะบุรีประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไปเพราะไม่
มีที่ดินทำกิน และไม่มีความรู้หรือ ถ้ามีความรู้ก็มีเพียงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น โอกาสในการเลือก
อาชีพที่นอกเหนือจากอาชีพรับจ้าง ไม่มีเลย เพราะกลุ่มคนเหล่านี้ถูกจำกัดให้อยู่ในพื้นที่ จังหวัดระนอง
ไม่สามารถเดินทางไปประกอบอาชีพใน พื้นที่จังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากไม่มีบัตรประชาชนไทย (I.D. Card)
ส่วนกลุ่มไทยพลัดถิ่นในเขตพื้นที่เกาะตาครูด หรือตามเกาะเล็กเกาะน้อยในฝั่งไทย ประกอบอาชีพ การทำ
ประมงชายฝั่ง รายได้ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับ การจับ สัตว์ทะเลได้มากหรือน้อย ส่วนใหญ่ประสบปัญหาต้นทุน
การผลิตสูง เนื่องจากน้ำมันราคาแพงและทรัพยากร ต่างๆในทะเลลดน้อยลง ทำให้ผู้ประกอบการอาชีพนี้หันมา
ใช้เครื่องมือผลิตประเภท เช่น อวนรุน อวนดาถี ระเบิด และยาเบื่อปลา มากขึ้น

2.3) ปัญหาเกี่ยวกับความยากจน จัดเป็น ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของกลุ่มคนสองน้ำ
เพราะ รายได้ส่วนใหญ่มาจากแรงงานของผู้ชาย และส่วนมาก เป็นรายได้ของผู้ที่อพยพเข้ามาอยู่ก่อน ซึ่งมี
เพียง 2-3 คนเท่านั้น ทำให้ประสบปัญหาด้านการเงินและการ ครอบครอง นอกจากนี้การประกอบอาชีพประมง
พื้นบ้าน ของกลุ่มไทยพลัดถิ่นในพื้นที่เกาะตาครูด และเกาะเล็ก เกาะน้อย ยังมีนายทุนออกทุนให้ไปทำ
กิจกรรมเกี่ยวกับ การประมง หรือจับจ่ายใช้สอยในยามที่รายได้ขาดมือ นั้นจะต้องนำสัตว์น้ำที่จับได้มาขาย
กับนายทุนที่ออกทุน ให้เท่านั้น โดยนายทุนจะได้รายได้จากส่วนนี้พร้อมหัก ต้นทุนที่ได้ลงไปทำเช่นนี้ไป
จนกว่าจะหมดหนี้

3. สภาพปัญหาและความต้องการทางด้าน สิ่งแวดล้อม

ที่พบในเขตพื้นที่กลุ่มไทยพลัดถิ่นอาศัยอยู่ โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอเมือง ซึ่งส่วนใหญ่
เป็น ทำเลที่ตั้งรกร้างว่างเปล่าหรือพื้นที่เสื่อมโทรมหรือเป็น พื้นที่อับทางคมนาคม ปัญหาที่พบได้แก่

3.1) ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหามลภาวะทางเสียง ซึ่งพบทั่วไปในจังหวัด ระนอง ที่อยู่อาศัย ล้วนปลูกสร้างเพียงเพื่อให้มีที่อยู่หลับนอนประกอบกับการอยู่รวมกันหลายครัวเรือน ทำให้ บริเวณพื้นที่ ดังกล่าวแออัดและคับแคบ กลายสภาพเป็น ชุมชนแออัด

3.2) ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับสาธารณูปโภค ได้แก่ ปัญหาเรื่องไฟฟ้าและน้ำประปา เนื่องจากกลุ่มคน เหล่านี้ไม่มีบัตรประชาชน และไม่มีทะเบียนบ้าน จึงไม่สามารถยื่นคำร้องขอใช้ไฟฟ้า และ น้ำประปาจาก หน่วยงานของรัฐได้ส่วนปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับสาธารณสุขที่พบในกลุ่มคนไทย พลัดถิ่น จังหวัดระนอง พบว่าไม่นิยมใช้บริการ โรงพยาบาลของรัฐ มัก ซื่อ ยามารับประทานเอง เพราะไม่ได้ รับบริการที่ดีจาก หน่วยงานของรัฐและต้องคอยนาน

4. สภาพปัญหาและความต้องการสิทธิขั้นพื้นฐานอื่นๆ คือ ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการ ได้มาซึ่งสัญชาติไทย จากการสำรวจจัดทำทะเบียน ประวัติครั้งแรกของหน่วยงานด้านความมั่นคง พบว่า เฉพาะในจังหวัดระนองมีคนไทยพลัดถิ่น (คนสองฝ่าย) ไม่น้อยกว่า 4,000 คน แต่ทางราชการสามารถออก บัตร ประจำตัวผู้พลัดถิ่นหรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ให้สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้มีประมาณ 1,400 คนเท่านั้น กลุ่มคนเหล่านี้จึงไม่มีโอกาสได้รับการ ปฏิบัติจากรัฐไทย ตามสิทธิของพลเมืองซึ่งเป็นสิทธิ ขั้น พื้นฐาน ได้แก่ สิทธิด้านการศึกษา สิทธิในเรื่องของการ สามารถเดินทางทั้งในและนอกพื้นที่ได้อย่าง อิสระ สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการแจ้งเกิดแจ้ง ดาย สิทธิในการถือครองอสังหาริมทรัพย์และ สิทธิใน ด้านการเมืองการปกครอง

จากสภาพปัญหาและความต้องการของคนสอง น้ำ จะเห็นได้ว่าสภาพปัญหาและความ ต้องการของ บุคคลดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นปัญหาและความต้องการ ขั้นพื้นฐานที่มีผลสืบเนื่องมาจากการ อพยพย้ายถิ่นหนี ความยากจน และความเดือดร้อนจากการรุกรานของ ทหารพม่า ซึ่งหากปล่อยปัญหาเหล่านี้ ให้เป็นอยู่ต่อไป แล้ว นอกจากจะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายด้านยังเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน คือ การมี “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เพราะว่าการกลุ่มคนสองน้ำมัก ถูกดูถูกดูแคลนหรือบางทีถูกกล่าวหาว่าเป็น “พม่า หลบหนีเข้าเมือง” ทั้งที่เป็นคนเชื้อสายไทย พูด ภาษาไทย และยึดมั่นในวัฒนธรรมไทย หากรัฐไม่ให้ความสำคัญกับกลุ่มคนเหล่านี้ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่สามารถ ข้ามไปมาระหว่างฝั่งไทยกับฝั่งพม่าได้อาจส่งผล กระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดระนอง และพื้นที่ในเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้หรืออาจจะลุกลาม ไป ทั่วพื้นที่ในประเทศไทย เพราะพื้นที่ของจังหวัดระนอง เป็นพื้นที่แนวตะเข็บชายแดนไทยกับพม่า เสี่ยง ต่อการ เกิดปัญหาเกี่ยวกับการทำผิดกฎหมายไทยแล้วหนีไปอยู่ทางฝั่งพม่า ปัญหาด้านความมั่นคงเกี่ยวกับการ แบ่งแยกดินแดนซึ่งอาจเกิดจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่ ต้องการผลประโยชน์ในจังหวัดระนองหรือภูมิศาสตร์ ภาคใต้ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ รัฐควรให้ความสำคัญกับกลุ่มคนต่างๆที่สามารถข้าม ไป อยู่ฝั่งพม่าได้

บทที่ 3

กระบวนการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “ การศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชนชายขอบบริเวณชายแดนไทย และ เมียนมา ชุมชนเกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอมือง จังหวัดระนอง มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 วัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณีของคนเกาะตาครุด ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน 2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดในอดีต-ปัจจุบัน-อนาคต 3. เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของคนเกาะตาครุดในอนาคต

3.1 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา โดย 1. ศึกษาสภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณีของคนเกาะตาครุด ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน 2. ศึกษา สถานการณ์ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดในอดีต-ปัจจุบัน-อนาคต และ 3. ศึกษาแบบการส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของคนเกาะตาครุดในอนาคต

3.1.1 ด้านพื้นที่ศึกษา ชุมชนเกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอมือง จังหวัดระนอง

3.1.2 ด้านกลุ่มเป้าหมายศึกษา ประชากรในชุมชนเกาะตาครุด จำนวน 43 ครัวเรือน (เด็ก เยาวชน วัยทำงาน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส) และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และ ภาคประชาสังคม ในและนอกพื้นที่

3.1.3 ด้านระยะเวลาศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2559 - 30 เดือนเมษายน พ.ศ.2560 (ระยะเวลาการดำเนินงาน 1 ปี) ตามที่ระบุไว้ในสัญญา และได้มีการดำเนินการขอขยายเวลาดำเนินถึง วันที่ 31 มกราคม 2561

3.2 วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา และมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมชุมชน / นักวิจัย

1) ประชุมประจำเดือน

ทีมวิจัยมีการประชุมในพื้นที่ เพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ภายในทีมวิจัย ทบทวนการทำงาน ออกแบบกระบวนการ และการบริหารจัดการโครงการวิจัย โดยกำหนดให้มีการประชุมขึ้นทุกเดือน ซึ่งตลอดทั้งโครงการ มีการจัดประชุมประจำเดือนทั้งสิ้นจำนวน 9 ครั้ง โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ 3 เรื่อง สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2559 อาทิตย์ที่ 19 มิถุนายน พ.ศ.2559 เวลา 19.00-23.00 น. ณ บ้านนายร่มหลี่ ชุนภักดี เกาะตาครุต ม.4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วมจำนวน 13 คน จากทีมวิจัย จำนวน 10 คน และพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 3 คน เพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมโครงการร่วมกัน ผ่านกระบวนการชี้แจง ทำความเข้าใจรายละเอียดโครงการ กิจกรรมโครงการ และรายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณโครงการ เอกสารค่าใช้จ่าย และเอกสารโครงการโดยพี่เลี้ยงนักวิจัย พร้อมทั้งทดลองปฏิบัติจริง การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ กิจกรรม หลังเสร็จสิ้น พี่เลี้ยงนักวิจัยชวนคิด ชวนคุย วางแผนการดำเนินงานกิจกรรมโครงการร่วมกัน

2. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ.2559 พุธที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2559 เวลา 13.00-17.30 น. ณ บ้านนายร่มหลี่ ชุนภักดี เกาะตาครุต ม.4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง ระยะเวลา 13.00-17.30 น. ณ บ้านนายร่มหลี่ ชุนภักดี เกาะตาครุต ม.4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง ระยะเวลา 13.00-17.30 น. ผู้เข้าร่วมจำนวน 13 คน จากทีมวิจัย จำนวน 11 คน และพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน เพื่อวางแผนงานการขับเคลื่อนกิจกรรมศึกษา/เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมผลประโยชน์ของคน เกาะตาครุต ผ่านกระบวนการชี้แจง ทำความเข้าใจขั้นตอน กระบวนการ และวิธีปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลของพี่เลี้ยงนักวิจัยต่อทีมวิจัย และผู้เข้าร่วมประชุมต่างแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันถึงแนวทาง ขั้นตอน กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้อง เหมาะสม ตรงการบริบทพื้นที่เกาะตาครุตและทีมวิจัยต่อไป หลังเสร็จสิ้นการประชุม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลกิจกรรม ประกอบการจัดทำรายงานต่อไป

3. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนตุลาคม พ.ศ.2559 จันทร์ที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00-13.00 น. ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดระนอง 7/24 ต.เขานิเวศน์ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วมจำนวน 7 คน จากทีมวิจัย จำนวน 5 คน และพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน เพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมโครงการร่วมกัน ผ่านกระบวนการชวนคิด ชวนคุย ชี้แจงทำความเข้าใจ และวางแผนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม โดยพี่เลี้ยงนักวิจัย และนำข้อมูลที่ได้นำมาวางแผนงาน กำหนดรายละเอียดกิจกรรมและแผนงานร่วมกัน หลังเสร็จสิ้นการวางแผนงานทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุม วางแผนงาน จัดทำรายงานสรุปผลโครงการประกอบรายงานวิจัยต่อไป

4. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 ศุกร์ที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2559 เวลา 08.00-16.00 น. ณ เกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วมจำนวน 14 คน จากทีมวิจัย

โครงการ “ศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชนชายขอบบริเวณชายแดนไทย และ เมียนมา ชุมชนเกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

จำนวน 12 คน และพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน โครงการระยะที่ 1 ประกอบการจัดทำรายงานความก้าวหน้า เกลียวเอกสารค่าใช้จ่ายกิจกรรมโครงการ และจัดทำสรุปผลงานประมาณรายจ่ายโครงการระยะที่ 1 ประกอบการเบิกงบประมาณโครงการระยะที่ 2 ผ่านกระบวนการขวนคิด ขวนคุษสรุปผลข้อมูล และเสริม เพิ่มเติมข้อมูลกิจกรรม งบประมาณค่าใช้จ่ายโครงการ และกิจกรรม โดยพี่เลี้ยงนักวิจัย หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลกิจกรรมประกอบการจัดทำข้อมูลรายงานต่อไป

5. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2560 จันทร์ที่ 05 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 09.00-14.00 น. ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดระนอง 7/24 ต.เขานิเวศน์ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วมจำนวน 13 คน จากทีมวิจัย จำนวน 11 คน และพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน เพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมโครงการ ระยะที่ 2 ผ่านกระบวนการขวนคิด ขวนคุษ ทบทวนแผนงานโครงการโดยพี่เลี้ยงนักวิจัย เมื่อทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในแผนงาน โครงการ และกิจกรรมร่วมกันแล้ว ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัยได้วางแผน และกำหนดรายละเอียดการขับเคลื่อนกิจกรรม ระยะที่ 2 ร่วมกัน หลังเสร็จสิ้นการวางแผนงานโครงการ ทีมวิจัยสรุปผลข้อมูลการประชุม และเอกสารการเงิน ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกัน

6. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2560 อังคารที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 19.00-22.00 น. ณ เกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วมจำนวน 12 คน จากทีมวิจัย จำนวน 10 คน และพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน เพื่อสรุปผลข้อมูลจากการสำรวจ และวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมวิจัย ผ่านกระบวนการสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติมข้อมูลของทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย หลังเสร็จสิ้นการสรุปผลข้อมูล ทีมวิจัยร่วมกันกำหนดและวางแผนการขับเคลื่อนกิจกรรมวิจัยร่วมกัน ผ่านการพูดคุย และเปลี่ยนเรียนรู้ นัดหมาย และกำหนดแผนการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลการประชุม และเอกสารการเงิน ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกัน พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และรายละเอียดในการดำเนินกิจกรรมถัดไปร่วมกัน

7. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2560 อังคารที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2561 เวลา 10.00-15.00 น. ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดระนอง 7/24 ต.เขานิเวศน์ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วมจำนวน 7 คน จากทีมวิจัย จำนวน 5 คน และพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน เพื่อเพื่อสรุปผลข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้การร่วมงานเครือข่ายนักวิจัย และวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมวิจัย ผ่านกระบวนการบอกเล่าเรื่องราวโดยทีมวิจัยต่อการเข้าร่วมงานกับเครือข่ายนักวิจัย ในเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ชุมชนบ้านหาดส้มแป้น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับพี่เลี้ยงนักวิจัยถึง

โครงการ “ศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชนชายขอบบริเวณชายแดนไทย และ เมียนมา ชุมชนเกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

สิ่งที่ได้เรียนรู้ หลังเสร็จสิ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทีมวิจัยได้วางแผนการขับเคลื่อนกิจกรรมวิจัยร่วมกัน โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัยคอยเสริมเพิ่มเติมข้อมูล ซึ่งหัวข้อการหารือจะเป็นการวางแผนการขับเคลื่อนกิจกรรมการฝึกทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับชุมชน หลังเสร็จสิ้นการวางแผนการดำเนินงาน ทีมวิจัยร่วมกันกำหนดวันขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน และร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้ในกิจกรรมประชุมร่วมกันภายในทีมวิจัย

8. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 จันทร์ที่ 28 ธันวาคม พ.ศ.2560 เวลา 14.00-18.00 น. ณ เกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วมจำนวน 12 คน จากทีมวิจัยจำนวน 10 คน และพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน เพื่อสรุปผลข้อมูลการฝึกอบรมด้านอาชีพ ผ่านกระบวนการชวนคิด ชวนคุย และสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการฝึกอาชีพของทีมวิจัย พร้อมทั้งหาแนวทางในการจัดการด้านอาชีพที่เหมาะสมของคนเกาะตาครุตร่วมกันในที่ประชุม พร้อมทั้งสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุมร่วมกันภายในทีมวิจัย

9. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2561 พุธที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561 เวลา 09.00-14.00 น. ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดระนอง 7/24 ต.เขานิเวศน์ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วมจำนวน 8 คน จากทีมวิจัย จำนวน 6 คน และพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน และเตรียมความพร้อมจัดทำรายงานวิจัย ผ่านกระบวนการชี้แจง ทำความเข้าใจถึงแนวทางการสรุปผล วิเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำรายงานวิจัย 5 บท โดยพี่เลี้ยงนักวิจัย หลังเสร็จสิ้นการชี้แจง ทำความเข้าใจโดยพี่เลี้ยงนักวิจัย ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน พร้อมทั้งสรุปผลเอกสารค่าใช้จ่ายด้านการเงินของโครงการวิจัย โดยทีมวิจัยแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการสรุปผลข้อมูลร่วมกันภายในทีมวิจัย

ภาพที่ 3.1 ประชุมคณะทำงานประจำเดือน

2) เวทีชี้แจงงานวิจัย ต่อชุมชน ภาควิชาเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้อง / แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ข้อมูลงานวิจัย เสารีที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00-17.00 น. ณ เกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วมจำนวน 67 คน จากทีมวิจัย จำนวน 12 คน , พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน , ตชด. จำนวน 2 คน , คนในชุมชน จำนวน 10 คน , เครือข่ายงานวิจัย จำนวน 40 คน , เครือข่าย สสส. จำนวน 1 คน เพื่อชี้แจงโครงการต่อชุมชน ภาควิชาเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลงานวิจัยร่วมกัน ผ่านกระบวนการนำเสนอข้อมูลของทีมวิจัยถึงเป้าหมาย แผนงาน และกิจกรรมวิจัยที่ทีมวิจัยมีแผนที่จะดำเนินการให้กับผู้เข้าร่วมเวทีได้รับทราบ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การนำเสนอข้อมูล และการดำเนินงานวิจัยระหว่างกันของผู้เข้าร่วม โดยตัวแทนแต่ละชุมชนวิจัย และแต่ละเครือข่ายเป็นผู้นำเสนอและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิด และกระบวนการทำงานให้กับทีมวิจัย หลังเสร็จสิ้นการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทีมวิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมเวทีลงพื้นที่จริงเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงบริบทพื้นที่ของเกาะตาครุต หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลในกิจกรรมร่วมกัน เพื่อประกอบการจัดทำรายงานต่อไป

ภาพที่ 3.2 เวทีชี้แจงงานวิจัย ต่อชุมชน ภาควิชาเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้อง

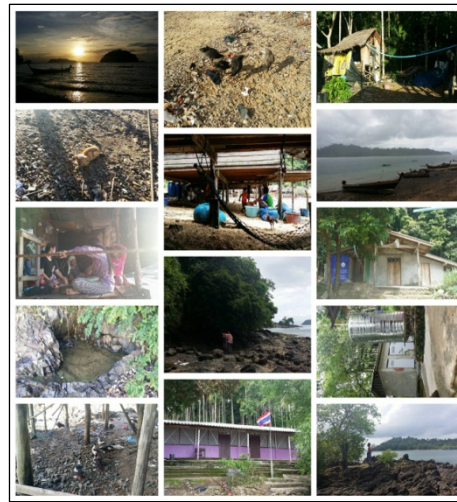
3.2.2 ขั้นตอนการศึกษา

1. ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเพณีของ คนเกาะตาครุตตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบัน และ สำรวจ/รวบรวมข้อมูลทรัพยากรบนเกาะตาครุต อาทิตย์ที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2559 เวลา 13.00-23.00 น. ณ เกาะตาครุต ม.4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วม จำนวน 22 คน จากทีมวิจัย จำนวน 10 คน พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน และคนในชุมชนจำนวน 10 คน เพื่อศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเพณี ของคนเกาะตาครุต

ตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบัน และสำรวจ/รวบรวมข้อมูลทรัพยากรบนเกาะตาครุด ผ่านกระบวนการบอกเล่าเรื่องราวบริบทชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และการหาอยู่หากินของคนเกาะตาครุด และทรัพยากรที่มีบนเกาะของทีมวิจัยและตัวแทนครัวเรือนบนเกาะตาครุดจำนวน 10 ครัวเรือน และการชวนคิดชวนคุย ชักถามข้อมูลเพิ่มเติมตามจากที่เล็งนักวิจัย การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่จริงเพื่อเสริมเพิ่มเติมข้อมูล และเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งด้วยการสังเกตการณ์ การสอบถามคนในชุมชน การจดบันทึก และการค้นคว้า รวบรวมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูล ดำเนินกิจกรรมวิจัยร่วมกัน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลประกอบการจัดทำรายงานวิจัย และประกอบการวางแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานวิจัยต่อไป

2. ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของประชากรเกาะตาครุด ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน อังคารที่ 11 ถึง พุธที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00-14.00 น. ชุมชนเกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วม จำนวน 50 คน จากทีมวิจัยจำนวน 10 คน คนในชุมชน จำนวน 25 ครัวเรือน เพื่อศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของประชากรเกาะตาครุด ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน ผ่านกระบวนการสอบถาม พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสำรวจโดยทีมวิจัย ด้วยการลงพื้นที่เพื่อสอบถามข้อมูลแบบตัวต่อตัว แบบกลุ่มย่อย 2-3 คน และหลังเสร็จสิ้นการสำรวจ ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจร่วมกัน พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมเพิ่มเติมข้อมูลที่ได้จากการสำรวจร่วมกันภายในทีมวิจัย

3. สำรวจข้อมูลแหล่งทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน อังคารที่ 20 และพุธที่ 21 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 09.00-16.00 น. ณ เกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วม จำนวน 14 คน จากทีมวิจัยจำนวน 12 คน และที่เล็งนักวิจัย จำนวน 2 คน เพื่อสำรวจข้อมูลแหล่งทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ผ่านกระบวนการชวนคิด ชวนคุย สร้างความรู้ ความเข้าใจถึงแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยที่เล็งนักวิจัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวทางการดำเนินงาน การสำรวจข้อมูลของ ทีมวิจัย เมื่อได้เครื่องมือ และแนวทางในการสำรวจข้อมูลแล้ว ทีมวิจัยลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล โดยแบ่งทีมวิจัยออกเป็น 3 ทีมเพื่อสำรวจ รวบรวมข้อมูล หลังสำรวจข้อมูลเสร็จสิ้น ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ผ่านการจดบันทึกสรุปผล และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลที่ได้ร่วมกัน และจัดทำฐานข้อมูลประกอบงานวิจัย กิจกรรมวิจัยต่อไป หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลการประชุม และเคลียร์เอกสารการเงิน ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกัน

ภาพที่ 3.3 ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูล

3.2.3 ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติการ

1) ฝึกปฏิบัติ และทดลองอาชีพทางเลือก และนำเสนอผลงาน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การฝึกปฏิบัติและฝึกทดลองอาชีพ

1. ฝึกอบรมด้านอาชีพการทำน้ำยาล้างจาน อาทิตย์ที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00-16.00 น. ชุมชนบ้านบางกล้วยนอก หมู่ที่ 3 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง ผู้เข้าร่วม จากทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย และเครือข่ายนักวิจัยชมรมผู้สูงอายุเพชรนาคา เพื่อฝึกอบรมด้านอาชีพการทำน้ำยาล้างจาน อบรมฝึกความรู้ ผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากวิทยา และการฝึกปฏิบัติจนสามารถปฏิบัติได้ จำนวน 1 วัน และการสรุปผลข้อมูล นำความรู้ที่ได้นำมาฝึกซ้ำเพิ่มเติม พร้อมทั้งเตรียมถ่ายทอด ส่งต่อให้กับทีมวิจัย และสมาชิกในชุมชน

2. ฝึกอบรมการทำสบู่เหลว ยาสระผม และน้ำยาซักผ้า พุธที่ 4 มกราคม พ.ศ.2561 เวลา 09.00-16.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาการร่อนแร่ ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอมือง จังหวัดระนอง ผู้เข้าร่วม จากทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย และเครือข่ายนักวิจัยบ้านหาดส้มแป้น เพื่อฝึกอบรมด้านอาชีพการทำสบู่เหลว ยาสระผม และน้ำยาซักผ้า ผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากวิทยา และการฝึกปฏิบัติจนสามารถปฏิบัติได้ จำนวน 1 วัน และการสรุปผลข้อมูล นำความรู้ที่ได้นำมาฝึกซ้ำเพิ่มเติม พร้อมทั้งเตรียมถ่ายทอด ส่งต่อให้กับทีมวิจัย และสมาชิกในชุมชน

ภาพที่ 3.4 ฝึกอบรมการทำน้ำยาล้างจาน สบู่เหลว ยาสระผม และน้ำยาซักผ้า

2. ถ่ายทอดความรู้การทำน้ำยาล้างจาน อังคารที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2560 และ เสาร์ที่ 6 มกราคม พ.ศ.2561 เวลา 15.00-18.00 น. ณ เกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง ผู้เข้าร่วมจากทีมวิจัย คนในชุมชน และเด็กเยาวชน เพื่อถ่ายทอดความรู้การทำน้ำยาล้างจาน การทำสบู่เหลว ยาสระผม และน้ำยาซักผ้า ให้กับทีมวิจัย คนในชุมชน เพื่อเป็นการลดรายจ่าย และสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน ผ่านกระบวนการอบรมให้ความรู้แบบกลุ่มย่อย และการฝึกปฏิบัติจริง ระหว่างทีมวิจัย คนในชุมชน และเด็กเยาวชน หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้ในกิจกรรมร่วมกัน

ภาพที่ 3.5 ถ่ายทอดความรู้การทำน้ำยาล้างจาน

3.2.4 ขั้นตอนสรุปผล และนำเสนอผลงาน

1) นำเสนอผลงานวิจัย

เสาร์ที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2560 เวลา 17.00-22.00 น. ณ ชุมชนบ้านหาดส้มแป้น หมู่ที่ 3 ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ผู้เข้าร่วม จากทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย เครือข่ายนักวิจัย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการร่วมนำเสนอข้อมูลเกาะตาครูด ถึงบริบทพื้นที่ ประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และการดำเนินงานวิจัย กิจกรรมวิจัยของคนและทีมวิจัยบ้านเกาะตาครูด ผ่านการนำเสนอด้วยบทประชาสัมพันธ์ และการนำเสนอข้อมูลโดยทีมวิจัย ด้วยการนำเสนอข้อมูลแบบเล่าเรื่อง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าเยี่ยมชมบทประชาสัมพันธ์ของทีมวิจัยและเข้าร่วมกิจกรรมในงาน หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการร่วมงานกับเครือข่าย เพื่อจัดทำฐานข้อมูล และประกอบการนำเสนอผลงานการร่วมงานเครือข่ายกับทีมวิจัยในการประชุมประจำเดือน และนำผลสรุปที่ได้ไปใช้วางแผนการดำเนินงานวิจัยในโครงการวิจัย

จันทร์ที่ 15 มกราคม พ.ศ.2561 เวลา 09.00-15.00 น. ณ ชุมชนบ้านห้วยไทรงาม หมู่ที่ 10 ต.ลำเลียง อ.กระบุรี จ.ระนอง ผู้เข้าร่วม จากทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย เครือข่ายนักวิจัย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการร่วมนำเสนอข้อมูลเกาะตาครูด ถึงบริบทพื้นที่ ประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และการดำเนินงานวิจัย กิจกรรมวิจัยของคนและทีมวิจัยบ้านเกาะตาครูด ผ่านการนำเสนอข้อมูล บอกเล่าเรื่องราว และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมเวทีของเครือข่าย หลังเสร็จสิ้นการนำเสนอข้อมูล ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการนำเสนอข้อมูล เพื่อนำมาใช้วางแผนการดำเนินงานในกิจกรรมวิจัยต่อไป

ภาพที่ 3.6 นำเสนอผลงานวิจัย

2) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ โดยมีการดำเนินการเรื่องของสื่อประชาสัมพันธ์ 3 รูปแบบ

1. ช่วงต้นของการดำเนินโครงการ เดือน พฤษภาคม 2559 ทีมวิจัยได้จัดทำป้ายไวนิลเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ ตามจุดต่างๆในชุมชน และสื่อสารผ่านช่องทางเฟสบุ๊ก สกว.ระนอง และเฟสบุ๊กส่วนตัวของพี่เลี้ยงนักวิจัย และภาคีเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดระนอง

2. ช่วงดำเนินการในเรื่องของข้อมูลชุมชน เดือนธันวาคม 2559-เดือนกุมภาพันธ์ 2560 ช่วงดำเนินการในเรื่องของข้อมูลชุมชน มาร่วมกันออกแบบพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อการเรียนรู้ข้อมูลชุมชน สถานการณ์ชุมชน วิถีชีวิตของชุมชน ผ่านสื่อไวนิลแบบเคลื่อนย้ายได้ พร้อมนำเสนอทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้นี้ใช้เพื่อการสื่อสารสู่ภายนอก ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนเกาะตาครุด

3. ช่วงดำเนินการปลายโครงการ เดือนพฤศจิกายน 2560 –มกราคม 2561 เป็นช่วงนำเสนอผลการดำเนินงานในเรื่องของอาชีพทางเลือก ผลิตภัณฑ์ของชุมชนคนเกาะตาครุด ที่เริ่มต้นจากสิ่งทีใกล้ตัว คือการผลิตน้ำยาล้างจาน สามารถใช้ในครัวเรือนเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และสามารถออกสู่ตลาดของเครือข่ายนักวิจัยและตลาดของชุมชนได้อีกด้วย

ภาพที่ 3.7 จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

จากการดำเนินงานของโครงการ การศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชนชายขอบบริเวณชายแดนไทย และ เมียนมา ชุมชนเกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัยได้ใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน โดยวิธีดำเนินงาน ประกอบด้วยกลุ่มกิจกรรม 3 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มกิจกรรมการวิจัย กลุ่มกิจกรรมการพัฒนา
- 2) กลุ่มกิจกรรมการบริหารจัดการโครงการวิจัย และ
- 3) กิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนาศักยภาพของทีมวิจัย

ซึ่งได้ใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นตอนการศึกษา
- 2) ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมชุมชน / นักวิจัย
- 3) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติการ
- 5) ขั้นตอนสรุปผล และนำเสนอผลงานขั้นตอนสรุปผล และนำเสนอผลงาน

ซึ่งกระบวนการขั้นตอนดังกล่าว มีการเสนอผลรายงานกิจกรรม แนบท้ายในภาคผนวก และได้วิเคราะห์การวิจัย ซึ่งได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชนชายขอบ บริเวณชายแดนไทย และสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ชุมชนเกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง สามารถสรุปผลการศึกษา นำเสนอตามหัวข้อ ดังนี้

4.1 สภาพทั่วไป

บริบทชุมชน

ชุมชนเกาะตาครุด เป็นเกาะลูกของเกาะสินไห ตั้งอยู่ฝั่งตรงกันข้ามกับเกาะสินไห หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง เกาะตาครุด เป็นเกาะเล็กๆ ขนาดพื้นที่ ประมาณ 750 ไร่ ตั้งอยู่กลางทะเลอันดามัน ติดต่อกับเขตน่านน้ำสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ที่มาของชื่อ “เกาะตาครุด” มีชาวประมงชื่อโต๊ะครุด (“โต๊ะ” หมายถึง ปู่หรือตา) เป็นผู้ที่มาบุกเบิกเกาะตาครุดแห่งนี้โดยมาประกอบอาชีพทำสวนมะม่วงหิมพานต์ สวนสะตอ เป็นต้น และได้เสียชีวิตที่เกาะแห่งนี้ ต่อมาผู้ที่มาอยู่อาศัยบนเกาะแห่งนี้ จึงเรียกชื่อเกาะนี้ว่า “เกาะตาครุด” ตามชื่อของโต๊ะครุด ผู้มาอาศัยอยู่เป็นคนแรก เพื่อเป็นการให้เกียรติโต๊ะครุด

มีการสร้างบ้านเรือนบนเกาะ 48 หลังคาเรือน แต่มีผู้คนอาศัยอยู่ 43 ครัวเรือน อาชีพหลักประมง พื้นบ้าน ขนาดเล็ก นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณด้านตะวันตกของเกาะสองในชุมชนต่างๆ เช่น คลองลมะ เกาะชินตง เจ็ดไม้ แปดไม้ เก้าไม้ สิบไม้ สิบเอ็ดไม้ แหลมแรด หาดยาว บ้านเหนือ ปากคลอง แม่ปุเต๊ะ บ้านควน หัวแหลมทราย ช้างพัง อ่าวจิน อ่าวจากนอก อ่าวจากใน อ่าวใบ บ้านทรหาดทรายแดง อ่าวใหญ่ เกาะหลา คลองหม้อขาว คลองหลา แหลมบ้า อ่าวบ้า แหลมสระ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มไทยมุสลิมที่พูดภาษาไทยปักษ์ใต้ และมีเครือญาติที่สัมพันธ์กับคนฝั่งไทย เช่น เกาะตาครุด หินช้าง และบางกล้วย จังหวัดระนอง

พวกเขาไม่มีสัญชาติ เกาะตาครุด อยู่ในเขตแผ่นดินไทย พวกเขาเป็นคนไทย พูดภาษาไทย แต่อพยพมาจากเกาะใกล้เคียงกัน ที่อยู่ในเขตพม่า เมื่อประมาณ 30 ปี มาแล้ว (เดิมเกาะบริเวณนี้ เป็นของไทย แต่ถูกอังกฤษแย่งไปให้พม่า ปัญหาเรื่อง"คนไทยพลัดถิ่น" จึงเกิดขึ้น) เขาไม่มีบัตรประชาชนไทย ไม่มีเลขที่บ้าน ไม่มีความเป็นหมู่บ้านที่ถูกต้องตามหลักการปกครอง ไม่มีงบประมาณมาดูแลนั้น จะไม่ใช่ปัญหา ถ้าการมีชีวิตเป็นปกติสุข ที่นั่น ไม่มีครู มีแต่โรงเรียนโละ ที่ ไอทีวี ไปสร้างไว้ หลังสิ้นรัชกาลที่ ๙ อนาคตของคนกลุ่มนี้ คือเด็กที่เกิดมาจำนวนมาก เพราะหลักศาสนาไม่ให้มีการคุมกำเนิด จะกลายเป็นพลเมืองไร้สัญชาติ ขาดการศึกษา ไม่รู้ว่าอนาคตจะจบลงอย่างไร ที่นั่น ขาดครู ที่จะอยู่กับพวกเขาอย่างต่อเนื่องขาดการรักษาโรค ที่จำเป็น ขาดเครื่องมือการประมง บางส่วน แต่เขามีหมอดำแย มีหมอสมนไพร มีบ้านว่างๆ แบบเรียบง่ายไว้รับรอง ผู้มาเยือน

ซึ่งสามารถรวบรวมรายชื่อหัวหน้าครอบครัวพร้อมจำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวน 43 ครอบครัว ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัว และจำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัว

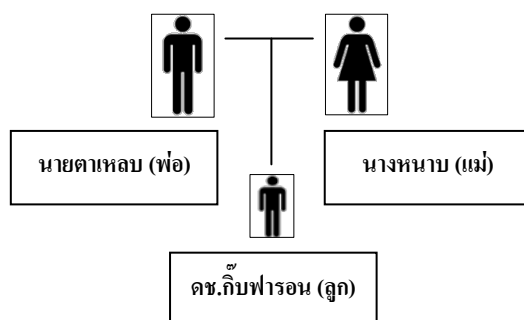
ลำดับที่	ชื่อหัวหน้าครอบครัว	จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)
1	นายตาเลบ	3
2	นายตายน	5
3	นายยาซิม	6
4	นายอุเส็น	4
5	นายตอฟา	4
6	นายเคป	3
7	นายซาฟีอี	3
8	นายอาลี	5
9	นางมีน๊ะ	3
10	นายยี	2
11	นายซาโหด	3
12	นายหมาดฉา	3
13	นายโหยบ	2
14	นายอิสมาแอล	5
15	นายสมาแอล	4
16	นายสมาน	3
17	นายวันชัย	4
18	นายร่มหลี่	3
19	นายหมาดเส็น	5
20	นายอุด	3
21	นายยัมม่า	3
22	นายอุหมาด	5

ลำดับที่	ชื่อหัวหน้าครอบครัว	จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)
23	นายร่อหีม	4
24	นายบารี	5
25	นายตอชี	4
26	นายอุด	5
27	นายเอก	4
28	นายหัน	9
29	นายอาลี	5
30	นายสาชัย	3
31	นายยาหีม	5
32	นายมานาบ	3
33	นายร่าห์มาน	2
34	นางเป๊ะอา	7
35	นายยูหนาน	3
36	นายชาติ	2
37	นายโยป	5
38	นายโกป	6
39	นางบุหลัน	1
40	นางหีด	6
41	นายชุม	8
42	นายอาลี	4
43	นายชุมยาว	5

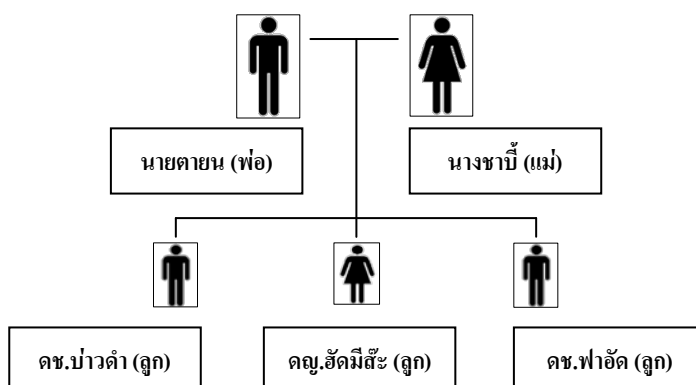
4) ฟังเครื่องญาติเกาะตาครุต

จากการเก็บข้อมูลโครงสร้างเครือญาติ พบว่าชุมชนเกาะตาครุต มีความสัมพันธ์ระบบเครือญาติ โดยได้จัดทำผังเครือญาติของคนในชุมชนเกาะตาครุต 43 ครอบครัว ดังนี้

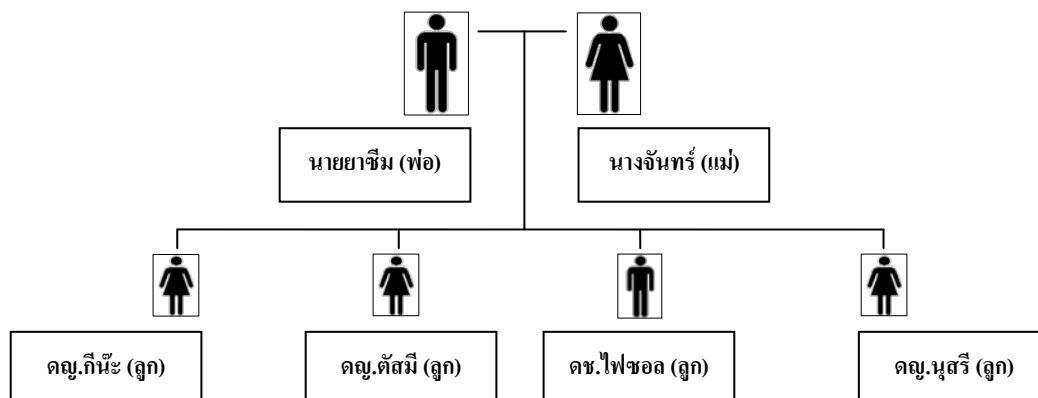
1. บ้านนายตาเลบ

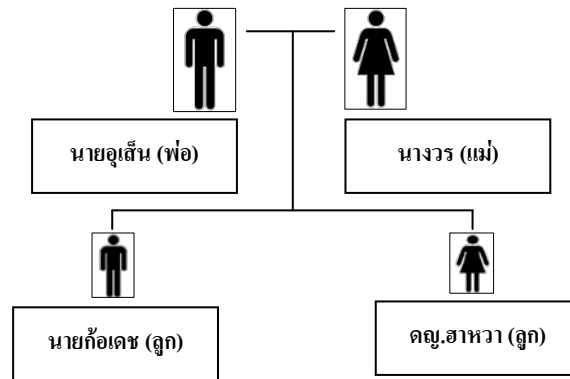
2. บ้านนายตายน

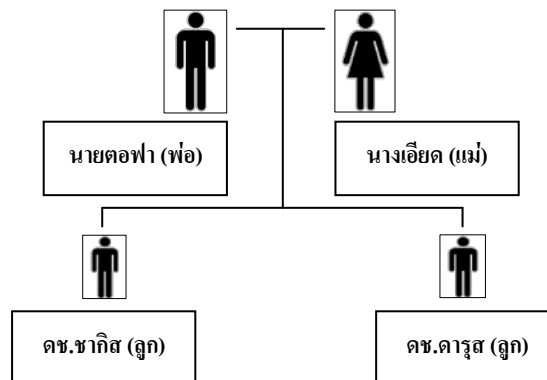
3. บ้านนายยาซิม

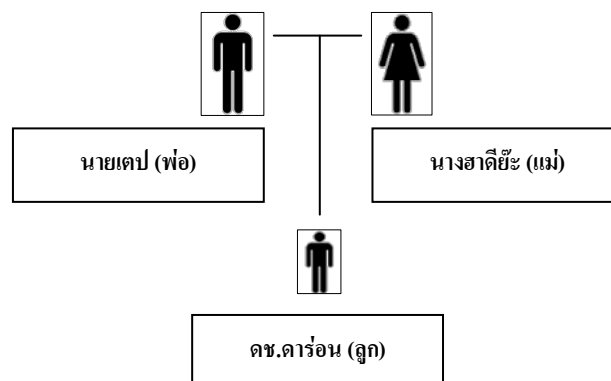
4. บ้านนายอุเสิน

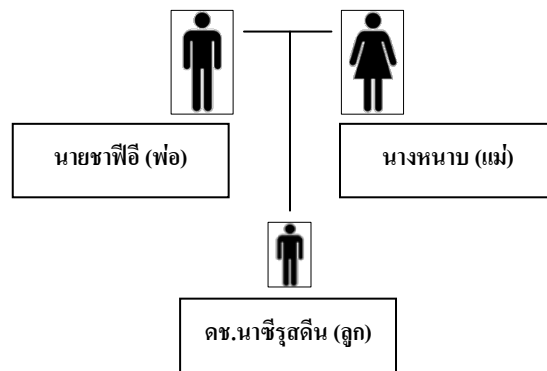
5. บ้านนายตอฟ้า

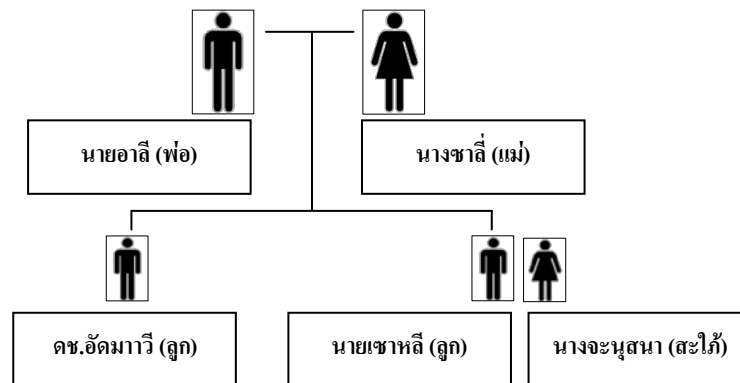
6. บ้านนายเตป

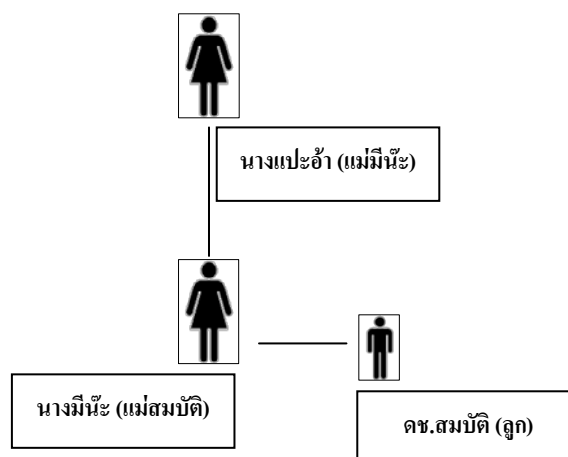
7. บ้านนายชาฟีอี

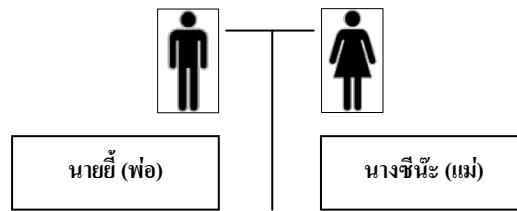
8. บ้านนายอาลี

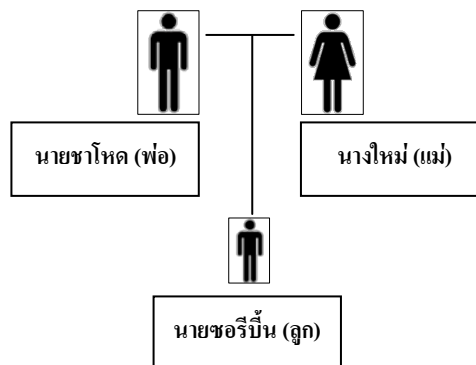
9. บ้านนางมีน๊ะ

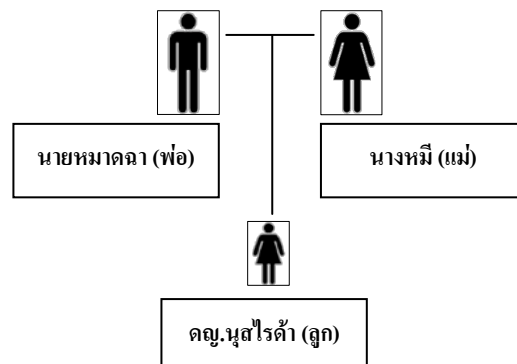
10. บ้านนายยี่

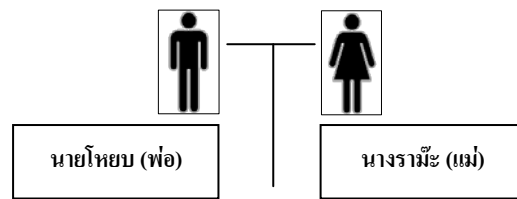
11. บ้านนายชาโหด

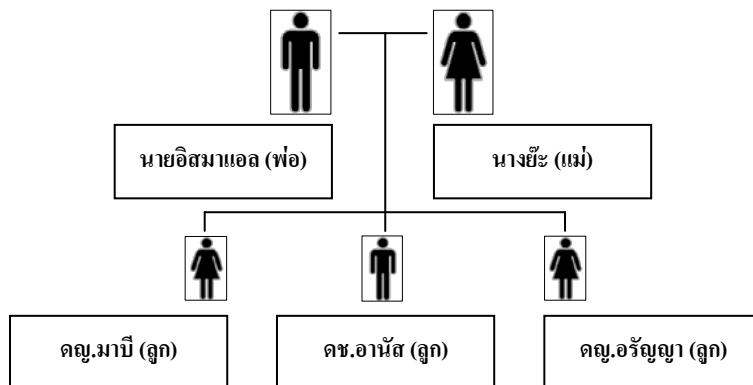
12. บ้านนายหมาดฉา

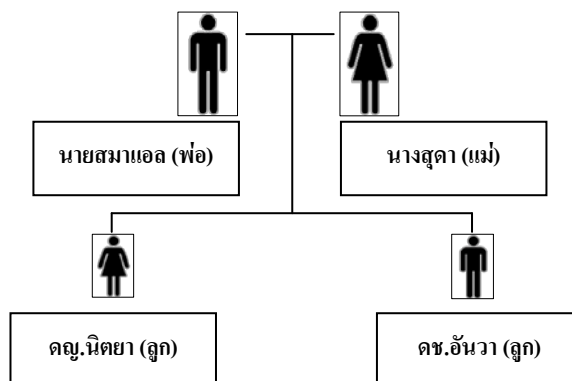
13. บ้านนายโหยบ

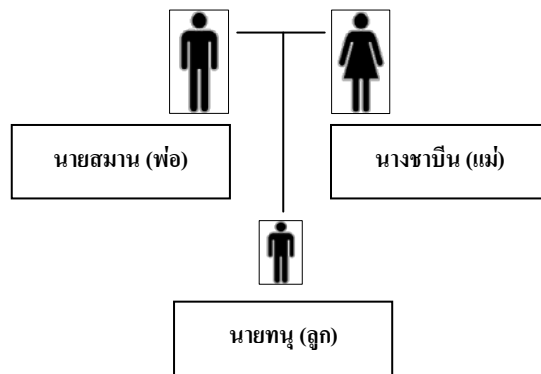
14. บ้านนายอิสมาแอล

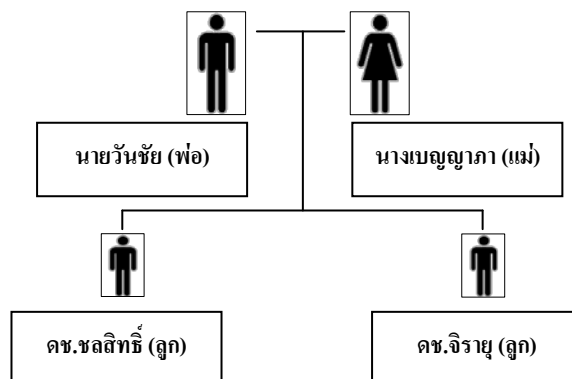
15. บ้านนายสมาแอล

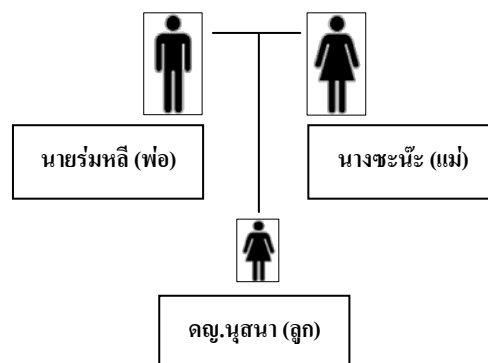
16. บ้านนายสมาน

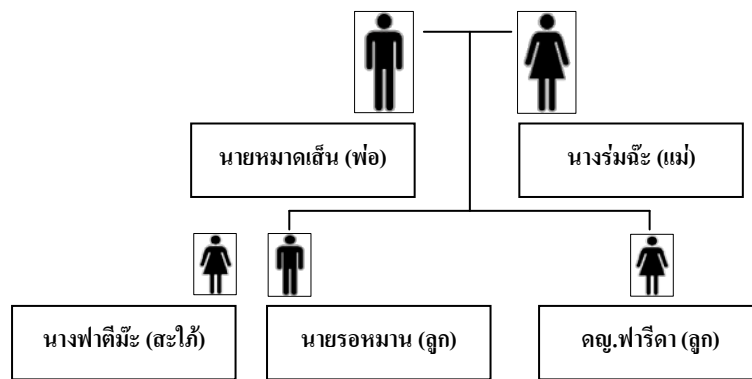
17. บ้านนายวันชัย

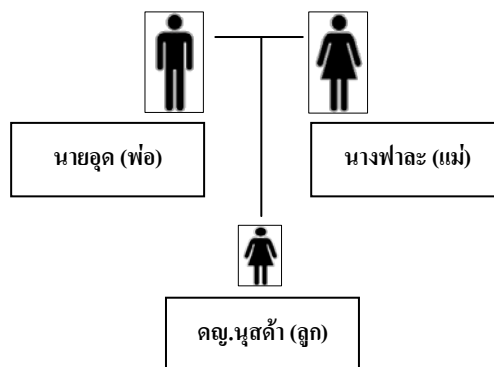
18. บ้านนายร่มหลี่

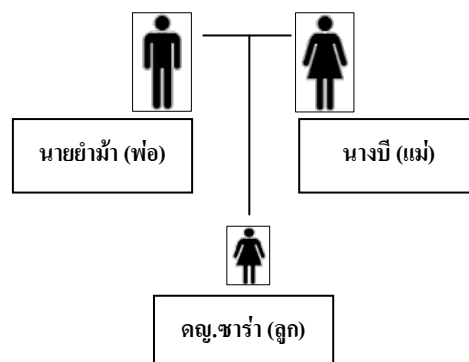
19. บ้านนายхмаดเส็น

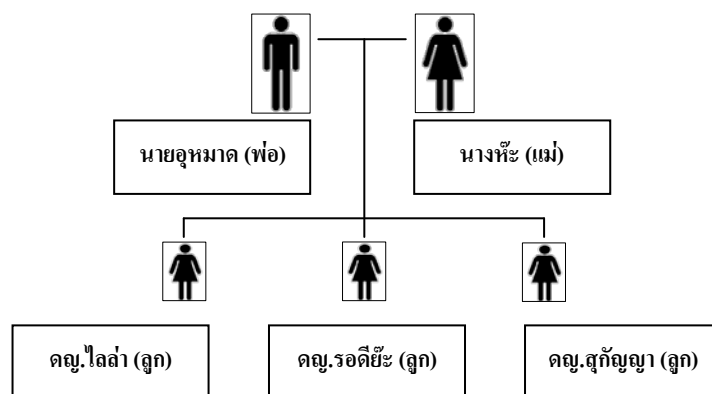
20. บ้านนายอุด

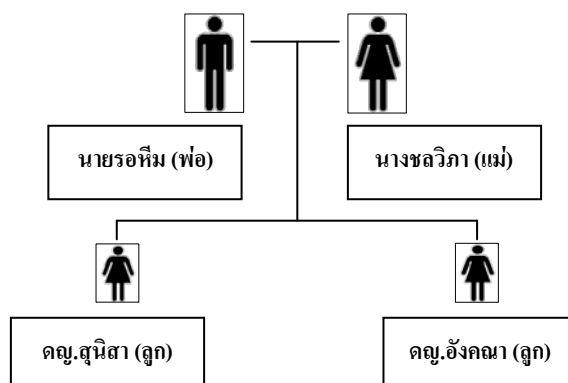
21. บ้านนายย้ามัว

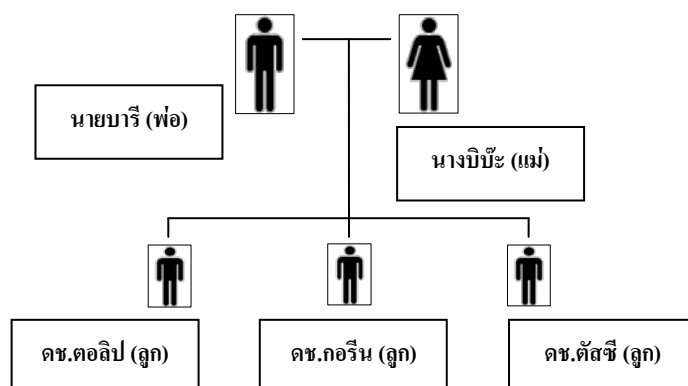
22. บ้านนายอุหมาด

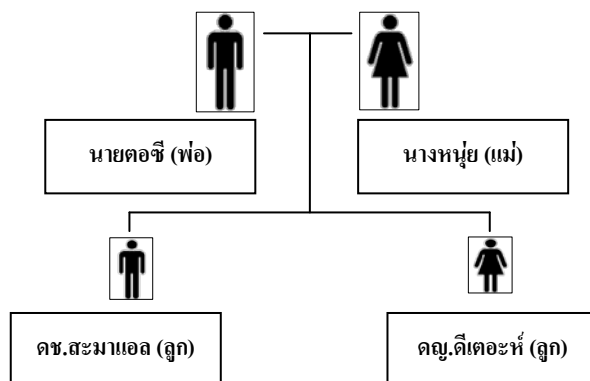
23. บ้านนายร่อหีม

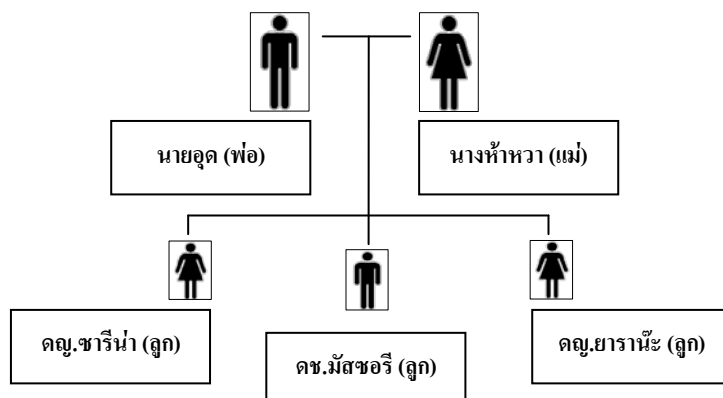
24. บ้านนายบารี

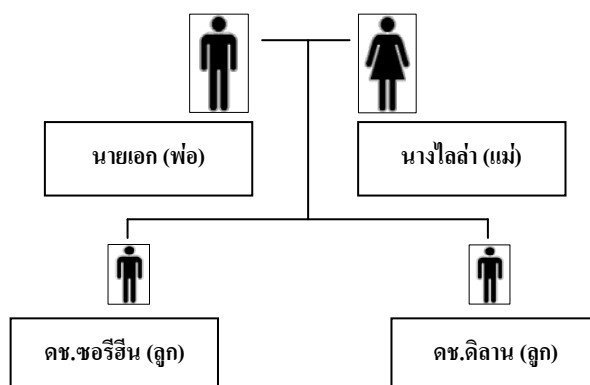
25. บ้านนายต๋อซี

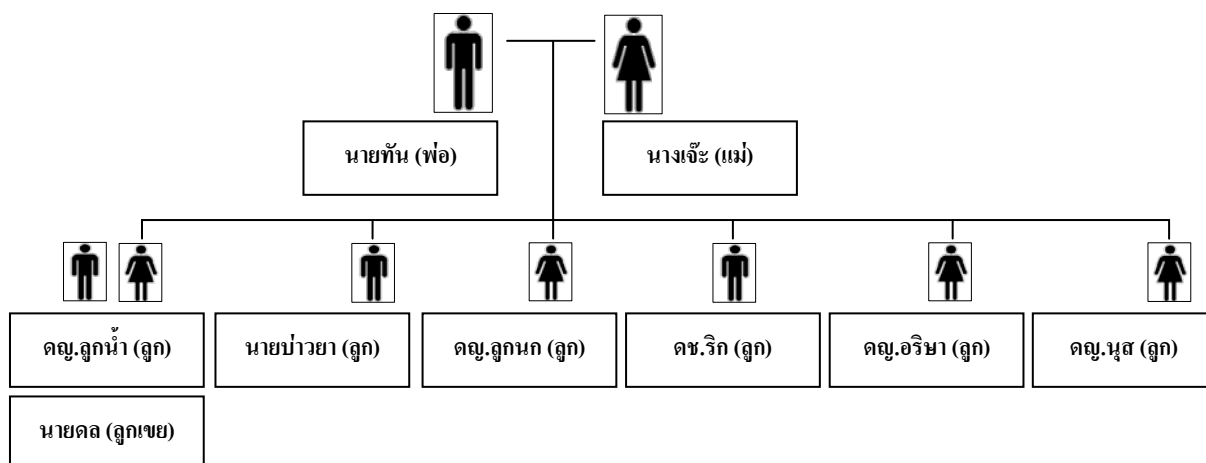
26. บ้านนายอุด

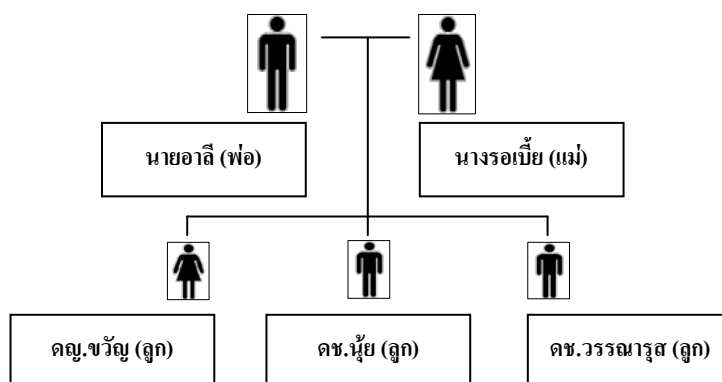
27. บ้านนายเอก

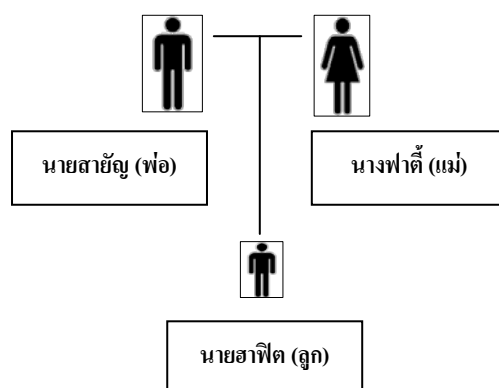
28. บ้านนายตัน

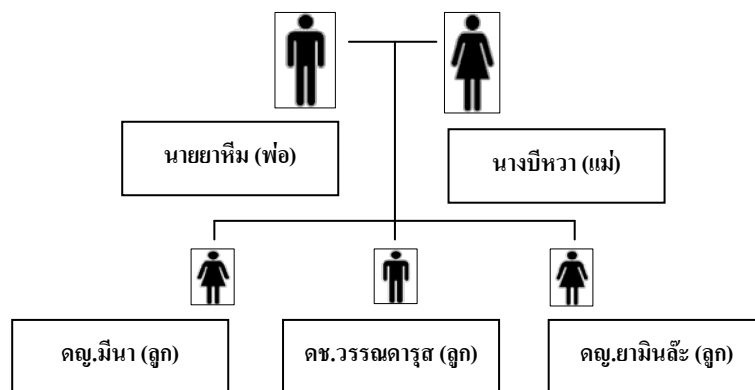
29. บ้านนายอาตี๋

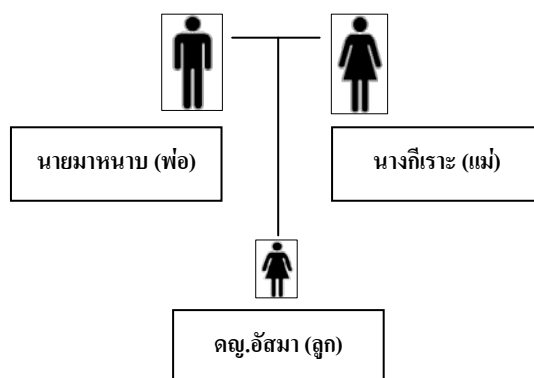
30. บ้านนายสาย์ญ

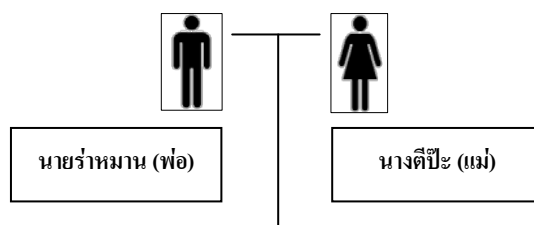
31. บ้านนายยาหิม

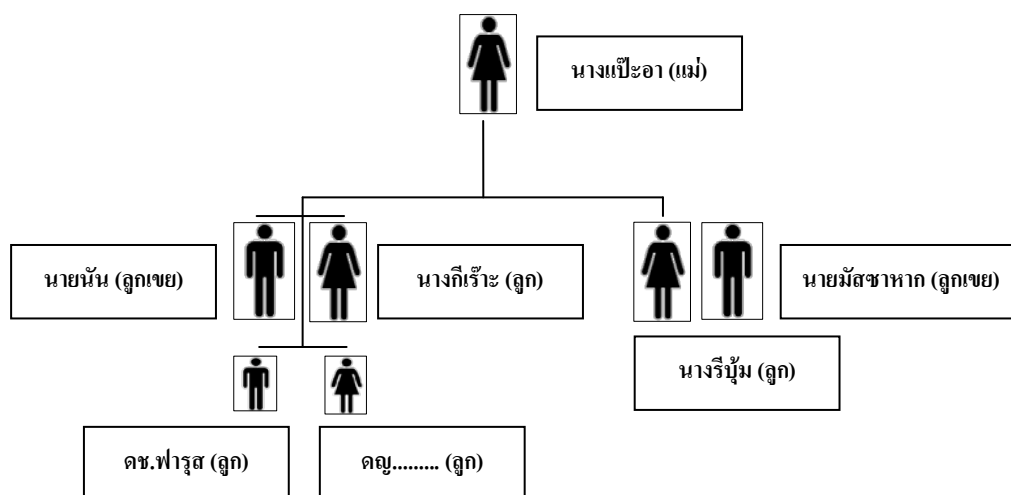
32. บ้านนายมาหนาบ

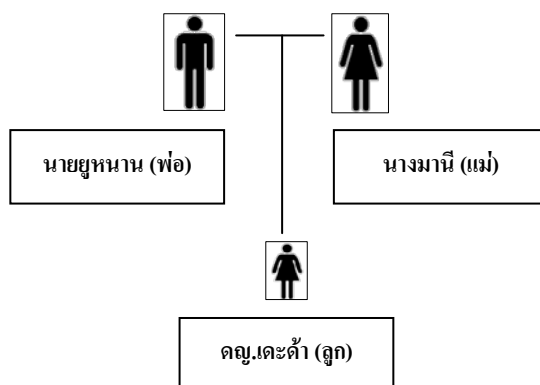
33. บ้านนายร่าหมาน

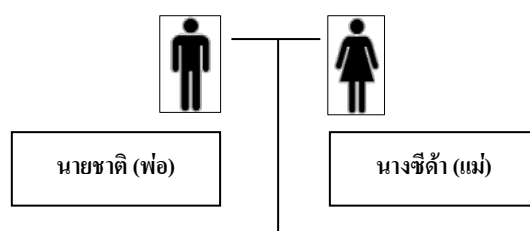
34. บ้านนางเป๊าะ

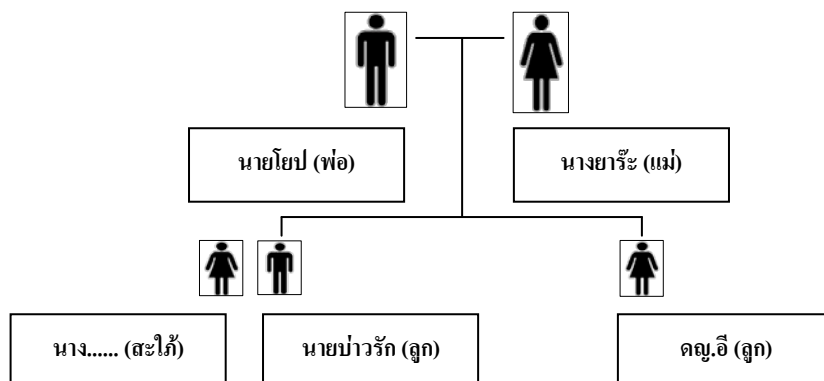
35. บ้านนายยูหนาน

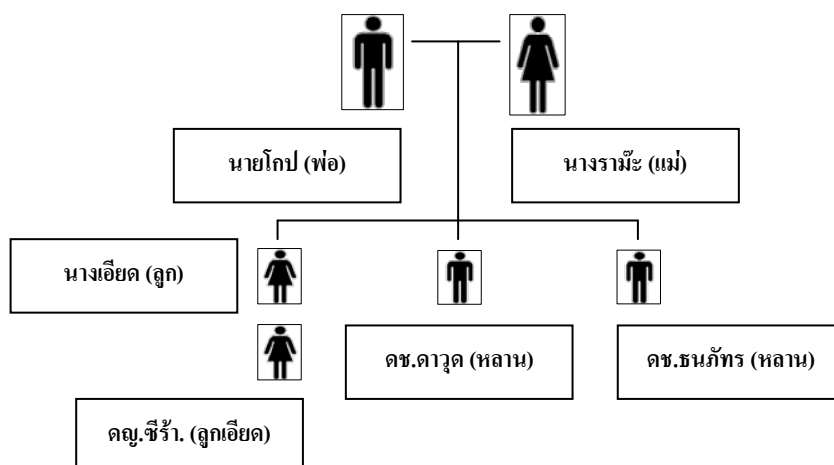
36. บ้านนายชาติ

37. บ้านนายโปล

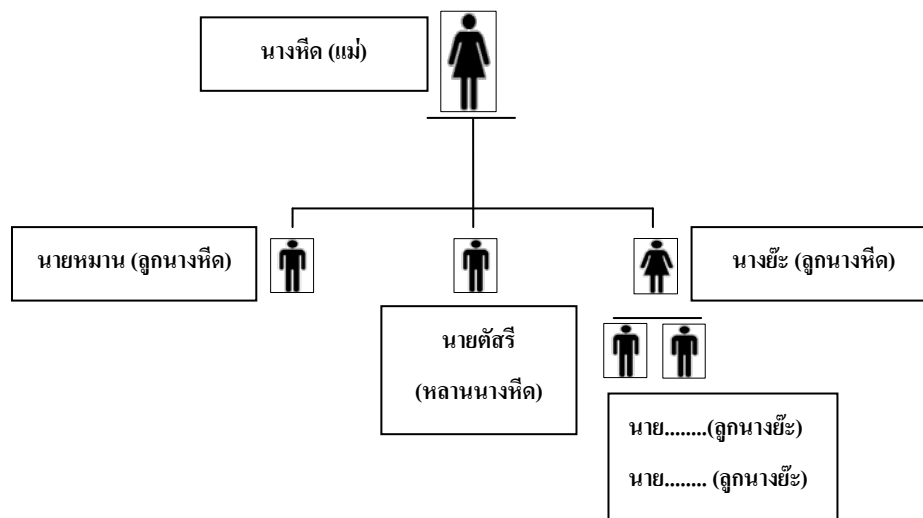
38. บ้านนายโกป

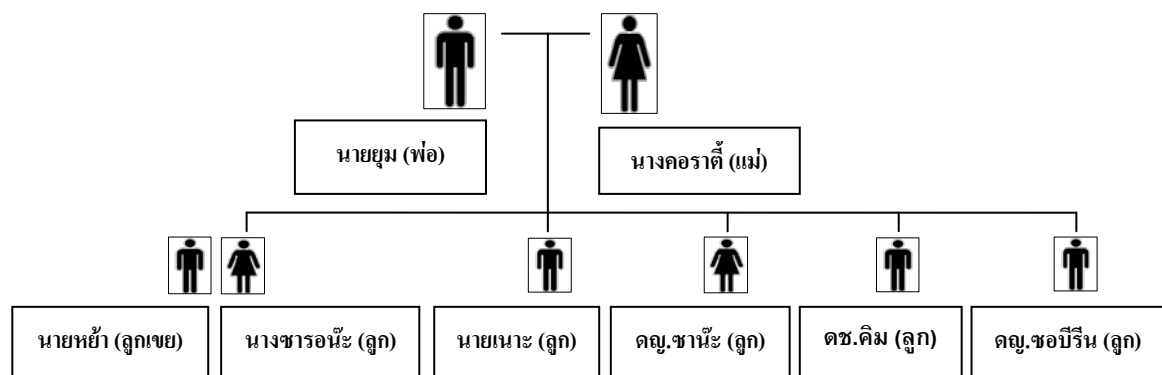
39. บ้านนางบุหลัน

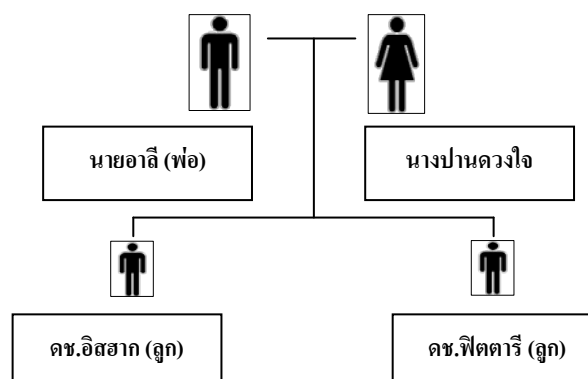
40. บ้านนางหิ็ด

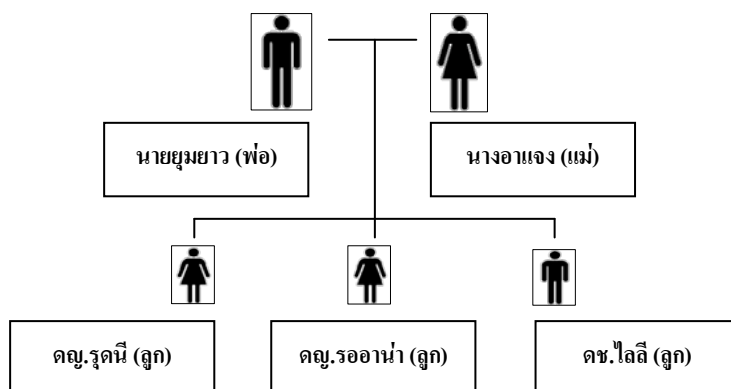
41. บ้านนายชุม

42. บ้านนายอาตี๋

43. บ้านนายชุมยาว

6) วัฒนธรรมประเพณีของเกาะตาครุฑ

ชุมชนเกาะตาครุฑ มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นตามหลักศาสนาอิสลาม มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ใช้ภาษาใต้เป็นภาษาหลักในการติดต่อสื่อสารกัน ประเพณีของชาวเกาะตาครุฑจะมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามเป็นสำคัญ เช่น วันรอมฎอน คือ การถือศีลอดของผู้นับถือศาสนาอิสลาม และวันฮารีรายอ คือ วันออกบวช เพื่อไปเยี่ยมเยือนพ่อแม่ ญาติพี่น้องของผู้นับถือศาสนาอิสลาม เป็นต้น ซึ่งนับได้ว่าประชาชนบนเกาะนี้นับถือศาสนาอิสลาม 100 เปอร์เซ็นต์ และใช้ภาษาใต้เป็นภาษาสื่อสารหลัก

วัฒนธรรมประเพณีที่มีมาตั้งแต่ในอดีตของประชากรบนเกาะตาครุฑ ที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามเป็นสำคัญ เช่น วันรอมฎอน และวันฮารีรายอ ในปัจจุบันประชากรบนเกาะตาครุฑทั้ง 100 % ก็ยังคงมีการยึดถือปฏิบัติด้วยความเคร่งครัดเสมอมา ในพิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม ที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน

7) ด้านการศึกษา

การศึกษา ปัจจุบันเด็กนักเรียนบนเกาะ นั่งเรือไปเรียนที่โรงเรียนเกาะสินไห ซึ่งเป็นเกาะใหญ่ หรือเกาะแม่ ที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกับเกาะตาครุฑ ในทุกๆเช้า-เย็น จะมีเรือรับ ส่ง 1 ลำ มีคนขับเรือ ซึ่งเป็นสวัสดิการของทางโรงเรียน และชุมชน ที่ให้บริการกับเด็กนักเรียน ทางด้านการศึกษา ใช้เวลาเล่นเรือไปยังโรงเรียน 15 นาที แต่ในช่วงมรสุม จะลำบาก บางครั้งพ่อแม่ก็จะไม่ให้ลูกๆไปโรงเรียน เนื่องจากกลัวเป็นอันตราย จากการศึกษาข้อมูลยังพบว่า ในอดีตมีโรงเรียนโถง ที่ ไอทีวี ไปสร้างไว้ หลังสิ้นامي แต่ช่วงนั้นไม่มีครูสอนประจำ มีแต่ครู ดชด. ที่ตั้งฐานเฝ้าระวังอยู่บนเกาะสลับกันช่วยสอน สอนได้ระยะหนึ่ง เด็กๆไม่มาเรียน ทำให้โรงเรียนถูกทิ้งร้างในปัจจุบัน บนเกาะตาครุฑอัตราการเกิดเด็กที่เกิดใหม่เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจาก คนเกาะตาครุฑไม่คุมกำเนิด เพราะหลักศาสนาไม่ห้ามการคุมกำเนิด จะกลายเป็นพลเมือง ไร้สัญชาติ ขาดการศึกษา ไม่รู้ว่าอนาคตจะจบลงอย่างไร ที่นั่น ขาดครู ที่จะอยู่กับพวกเขาอย่างต่อเนื่อง ขาดการรักษาโรคที่จำเป็นขาดเครื่องมือการประมงบางส่วน

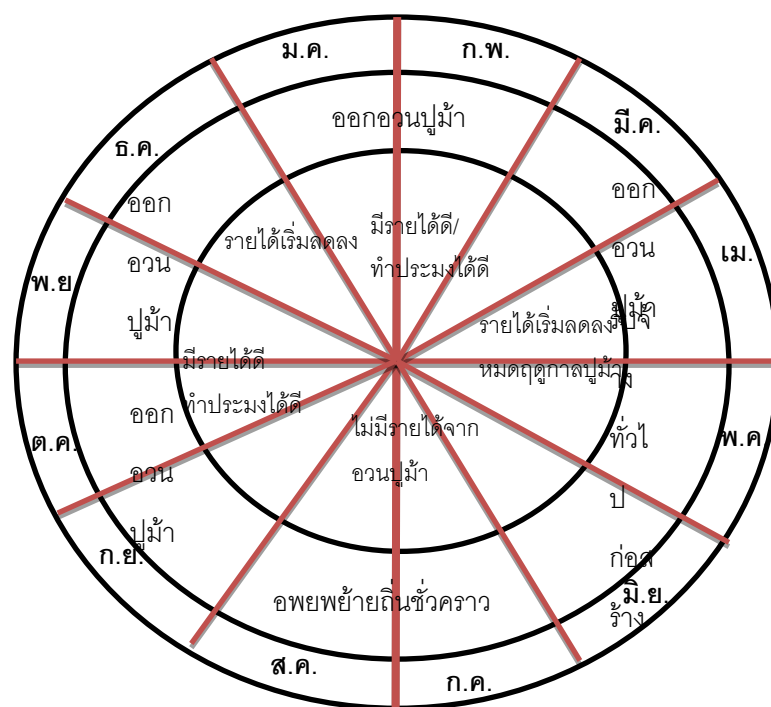
4.4 สภาพทางเศรษฐกิจ

1) การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่บนเกาะตาครุทจะประกอบอาชีพการทำประมงอวนปู อวนปลา อวนกุ้ง ตกปลาทราย ตกหมึก เป็นต้น ซึ่งผลผลิตจากการทำประมงที่น่าสนใจของเกาะตาครุท ได้แก่ ปูและปลาทราย ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ที่ผู้บริโภครอาหารทะเลให้ความสนใจทรัพยากรที่มาจากเกาะตาครุทแห่งนี้ เพราะปู และปลา จะมีความสด และตัวใหญ่กว่าแหล่งอื่นๆ ด้วยเพราะเกาะตาครุทมีสภาพพื้นที่ติดกับทะเลของประเทศสหภาพเมียนมาร์ ที่มีสัตว์น้ำทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ จึงทำให้สัตว์น้ำที่มาจากเกาะตาครุท ได้รับความสนใจจากผู้ที่ชื่นชอบบริโภคอาหารทะเลเป็นอย่างยิ่ง

ซึ่งการประกอบอาชีพ ของประชากรบนเกาะตาครุท สามารถประกอบอาชีพทางทะเลได้ตลอดทั้งปี เพราะมีทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ จึงสามารถออกทำการประมงได้ตลอดทั้งปี มีเพียงแค่ช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน เท่านั้นที่จะมีจำนวนทรัพยากรทางทะเลที่น้อยกว่าเดือนอื่นๆ ทำให้บางครั้งรอบครัว ต้องปรับเปลี่ยนไปประกอบอาชีพรับจ้างบนฝั่ง เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว เมื่อเลยกำหนดระยะ 3 เดือนดังกล่าว ก็จะกลับมาประกอบอาชีพทำการประมงเช่นดังเดิม ในเดือนกรกฎาคมถึงเดือนมีนาคมของทุกปี รายได้ของคนเกาะตาครุทเฉลี่ยประมาณ 3,000 บาท/คน/เดือน

2) ปฏิทินฤดูกาลด้านการทำอาชีพประมง

3) ฐานทรัพยากรชุมชน แหล่งทำมาหากิน

ประชากรบนเกาะตาครุดมีฐานทรัพยากรที่สำคัญคือ ทรัพยากรทางทะเล ซึ่งมีฐานทรัพยากรมากมายหลากหลายชนิด ทั้งกุ้ง หอย ปู ปลา ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของเกาะตาครุด ได้แก่ ปูและปลาทราย เป็นต้น ซึ่งจะมีแหล่งทำการประมงอยู่บริเวณรอบๆเกาะตาครุด ทั้งฝั่งประเทศไทย และสาธารณรัฐสหภาพเมียนมา ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรทางทะเลอย่างมาก ซึ่งสามารถรวบรวม จัดทำข้อมูลฐานทรัพยากรที่มีของชุมชน ทั้งฐานทรัพยากร และฐานอาชีพของประชากรบนเกาะตาครุดได้ จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านประมง ด้านการเกษตร ด้านการค้าขาย และด้านรับจ้างทั่วไป

1. ด้านประมง

ตารางที่ 2 แสดงแหล่งทรัพยากรสัตว์น้ำ อาชีพการประมงพื้นบ้าน

ลำดับที่	ชนิด/ประเภท	แหล่งอาศัย	ช่วงเวลาจับ	ราคา	จำนวนที่หาได้	อื่นๆ
<u>ปลา</u>						
1.	ปลากะเบน	หลังเกาะตาครุด เกาะหม้อ	ทั้งปี	20 บาท	10 กก.	
2.	ปลาฉลามหนู	เกาะหลาม	ทั้งปี	20 บาท	5 กก.	
3.	ปลาใบไม้	หลังเกาะสินไห	ทั้งปี	8 บาท	2-3 กก.	
4.	ปลาลิ้นหมา	หลังเกาะสินไห ดอนทราย	ทั้งปี	20 บาท	5 กก.	
5.	ปลาทั่วไป	ทั่วไปในทะเล	ทั้งปี	8-10 บาท	2-3 กก.	
<u>ปู</u>						
1.	ปูม้า	เกาะหลาม	ทั้งปี	250-300 บาท/กก.	100 กก.	
2.	ปูแดง	เกาะหลาม	ทั้งปี	30-50 บาท	3-5 กก.	
3.	ปูหิน	เกาะหลาม	ทั้งปี	20 บาท	2-3 กก.	
4.	ปูดาว	เกาะหลาม	ทั้งปี	20 บาท	2-3 กก.	
5.	ปูเสือ	เกาะหลาม	ทั้งปี	250 บาท	1 กก.	

<u>กุ้ง</u>						
1.	กุ้งมังกร	เกาะหม้อ เกาะหลาย	ม.ค.-ก.พ.	1,500 บาท	5 ตัว (1-2กก)	
2.	กุ้ง	เกาะหม้อ เกาะหลาย	ส.ค.-ม.ค.	1,300 บาท	5-6 ตัว (1.5กก)	
<u>แมงกะพรุน</u>						
1.	แมงกะพรุน	เกาะเหลา / หน้ำ เกาะทรายดำ	พ.ย.-ธ.ค.	3-5 บาท/ตัว	300-500 ตัว	
<u>แมงดา</u>						
1.	แมงดา	ทั่วไป	พ.ย.-มี.ค.	90-100 บาท/ตัว	3-5 ตัว	
ลำดับที่	ชนิด/ประเภท	แหล่งอาศัย	ช่วงเวลาจับ	ราคา	จำนวนที่หาได้	อื่นๆ
<u>หมึก</u>						
1.	หมึกหลอด	เกาะหลาย / หลังเกาะสินไห	พ.ย.-ก.พ.	90-120 บาท/กก.	10-20 กก.	
<u>หอย</u>						
1.	หอยชักตีน	เกาะช้าง/พยาม/ สินไห/ทรายดำ	น้ำ 13-5 ค่ำ	80 บาท	3-5 กก.	
2.	หอยโข่ง	โหนดทราย เกาะหลาม เกาะสินไห	ช่วงน้ำตาย ติดมาพร้อม อวนปู	10-20 บาท	3-4 กก.	

ตารางที่ 3 แสดงประเภท/ชนิดเครื่องมือ อุปกรณ์การทำประมง

ลำดับที่	ประเภท/ชนิด	จำนวน	หมายเหตุ
1.	เรือหัวโทง	18 ลำ	นับรวมเรือนักเรียนแล้ว
2.	เรือท้ายตัด/ท้ายมัล	15 ลำ	
3.	เรือนักเรียน (หัวโทง)	1 ลำ	
4.	เครื่องเรือ	35	เสีย 1 เครื่อง
5.	อวนปูม้า (อวนเอ็น)	4 หัว	อวนเขียวขนาด 4 นิ้วครึ่ง ยาว 50 วา/หมอน

ลำดับที่	ประเภท/ชนิด	จำนวน	หมายเหตุ
6.	อวนปูม้า (อวนตรามือ)		ขนาด 4 นิ้วครึ่ง ยาว 15 วา (5 วาตัด 8 ท่อน)
7.	อวนถ่วง (อวนปลา)	มีโซอยู่ 1 ลำ	ขนาด 4 นิ้วครึ่ง ยาว 50 วา
8.	เบ็ดสาย	มีโซอยู่ 1 ลำ	ใช้ตกปลา มี 100 ตา / ยาว 100 กว่าวา
9.	เบ็ดไ้		ใช้ตกหมึก เป็นคู่ เรือ 1 ลำ ออกครั้งละ 4 คน
10.	ลอบปลาเก๋า	180 ลูก/เรือ 2 ลำ	
11.	ลอบกั้ง	360 ลูก/เรือ 3 ลำ	

2. ด้านเกษตร

ตารางที่ 4 แสดงชนิดประเภทผลผลิตจากพืชเกษตร ที่ปลูกไว้บนเกาะตาครุต

ลำดับที่	ชนิด/ประเภท	จำนวนต้น	จำนวนผลผลิต
1.	เหรียง	1 ต้น	
2.	เนียง	30-40 ต้น	
3.	กาหยู	1,000 ต้น	500 กก./ปี
4.	หมาก	1,000 ต้น	500-1,000 กก./ปี
5.	มะพร้าว	20 ต้น	
6.	สะตอ	50 ต้น	
7.	ทุเรียน	4 ต้น	
8.	มะกอก	2 ต้น	10-20 กก./ต้น
9.	ขนุน	15-20 ต้น	10 ลูก/ต้น
10.	ไผ่ตง	7 กอ	30 หน่อ/ปี
11.	นุ่น	5 ต้น	3 ต้น/ 5 กิโลนุ่น

3. ค้าขาย

ตารางที่ 5 แสดงประเภทร้านค้าในชุมชน

ลำดับที่	ประเภท/ชนิด	จำนวน	รายละเอียด	อื่นๆ
1.	ร้านขายของชำ	3 ร้าน	- ร้านสุดา = ขายของสด/กับข้าว/ของเล่น/ ของใช้ครัวเรือน - ร้านบังเต็ม = ขายของสด/ของแห้ง - ร้านปานดวงใจ = ขายขนม/น้ำส้ม	
2.	ร้านขายของกิน ขนม อาหาร	2 ร้าน	- ร้านวันชัย = ขายโรตีสายไหม - ร้านหมี = ขายขนมสด/ข้าวต้ม/กล้วยต้ม (ขายที่บ้าน และเดินขายตามบ้าน)	
3.	แพรับซื้ออาหารทะเล	3 ร้าน	- ร้านบังเต็ม - ร้านยูม - ร้านชาโหด	

4. รับจ้างทั่วไป

ตารางที่ 6 แสดงประเภท ชนิดงานรับจ้างทั่วไป

ลำดับที่	ประเภท/ชนิด	ราคาค่าจ้าง	อื่นๆ
1.	รับสาวอวน	10 บาท/พาย	
2.	รับมาคอวน (เย็บอวน)	200 บาท/ห่อ 300 บาท/ห่อ	อวนเก่า อวนใหม่
3.	รับขับเรือ	300-500 บาท/วัน/เที่ยว	
4.	รับซ่อมเรือ	500-1,000 บาท	
5.	รับซ่อมเครื่องเรือ	ตามตกลง	
6.	รับจ้างก่อสร้าง ในตัวเมืองระนอง/ต่างจังหวัด	ตามตกลงราคากับนายจ้าง	อพยพย้ายถิ่น ช่วงมรสุม

4.5 สถานการณ์และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุด

1) สถานการณ์การประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดในอดีต (ช่วงก่อนปี พ.ศ.2547)

ที่มาของชื่อเกาะตาครุด คือ มีชาวประมงชื่อ โต๊ะครุด (“โต๊ะ” หมายถึง ปู่หรือตา) เป็นผู้ที่มาบุกเบิกเกาะตาครุด โดยมาประกอบอาชีพทำสวนมะม่วงหิมพานต์ สวนสะตอ และผลไม้อื่นๆ เป็นต้น และได้เสียชีวิตที่เกาะแห่งนี้ ต่อมาผู้ที่มาอยู่อาศัยบนเกาะแห่งนี้ จึงเรียกชื่อเกาะนี้ว่า “ เกาะตาครุด ” ตามชื่อของ โต๊ะครุด ผู้มาอาศัยอยู่เป็นคนแรก เพื่อเป็นการให้เกียรติโต๊ะครุด นั่นจึงเป็นอาชีพดั้งเดิมในอดีตที่มีมานาน ซึ่งต่อมาได้มีผู้มาอยู่อาศัยบนเกาะเพิ่มมากขึ้น การประกอบอาชีพก็ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ประชากรบนเกาะได้หันมาประกอบอาชีพการทำประมงเป็นหลัก ด้วยสภาพลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะ มีเกาะต่างๆล้อมรอบที่อุดมไปด้วยทรัพยากรทางทะเล ทำให้ในอดีต อาชีพหลักที่สำคัญในพื้นที่คืออาชีพการทำประมง อวนปู อวนปลา อวนกุ้ง และตกปลา ส่วนอาชีพการเกษตรที่เคยมีในอดีตตั้งแต่สมัยเริ่มบุกเบิกเกาะสมัย โต๊ะครุดนั้น ได้ลดเลือนหายไป ด้วยสภาพพื้นที่ที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์ ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย และมีเจ้าหน้าที่ดูแลอย่างเข้มงวด ทำให้การทำสวนมะม่วงหิมพานต์ และสะตอ ได้ลดหายไป มีแต่การปลูกไว้รับประทานเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งในอดีตประชากรบนเกาะตาครุด ต้องประสบปัญหาที่หลากหลายในการประกอบอาชีพประมง ด้วยสภาพพื้นที่ที่มีพื้นที่ และน่านน้ำติดกับประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ทำให้การออกทะเลแต่ละครั้งต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะถ้าการเดินทางไปออกทะเลเพื่อทำประมงแต่ละครั้งเกิดวังผิวน้ำ อาจจะเข้าเขตน่านน้ำของประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ได้ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา ประชากรบนเกาะมักจะ โดนจับ และต้องเสียค่าปรับอยู่บ่อยครั้งในช่วงคืนเดือนมืด บางครั้งถึงขนาดโดนยิงหรือโดนทำร้ายจากทหารพม่าก็มี แต่ในปัจจุบันปัญหาดังกล่าวได้ลดน้อยถอยลง ด้วยความชำนาญในการเดินทางของประชากรบนเกาะ และด้วยการสร้างความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐของ 2 ประเทศ ทำให้ความเข้มงวดดังกล่าวได้ลดน้อยถอยลง

2) สถานการณ์การประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดในปัจจุบัน (ช่วง พ.ศ.2547-2559)

ปัจจุบันประชากรบนเกาะตาครุดยังคงประกอบอาชีพการทำประมงเป็นสำคัญ ทำประมง อวนปู อวนปลา อวนกุ้ง และจับสัตว์น้ำทางทะเลทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งอาชีพประมงเป็นรายได้หลักที่สำคัญ ที่ประชากรบนเกาะตาครุดใช้เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง และคนในครอบครัวมาตลอด ซึ่งการประกอบอาชีพของประชากรบนเกาะตาครุด ก็ต้องมีการปรับตัวมาตลอด หลังจากวิกฤตการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ในปี 2547 ทำให้ในช่วงเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ เครื่องมือทำมาหากิน บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ได้พังเสียหายจากพายุคลื่นยักษ์สึนามิ ทำให้ประชากรบนเกาะต้องอพยพไปประกอบอาชีพรับจ้างบนฝั่งด้านจังหวัดระนอง และจังหวัดใกล้เคียง เช่น พังงา ชุมพร กระบี่ ภูเก็ต ฯลฯ โดยอาชีพสำคัญที่ไปรับจ้างหารายได้เลี้ยงครอบครัว คือ

รับจ้างทั่วไป คนงานก่อสร้าง และพนักงานโรงงานรายวัน ซึ่งจากข้อมูลพบว่า ช่วงปี 2547-2549 ประชากรบนเกาะได้เคลื่อนย้ายไปหางานทำยังบนฝั่งมากที่สุด เพราะช่วงเกิดสึนามิ และหลังเกิดสึนามิในช่วง 1-2 ปี ทรัพยากรในทะเลในได้น้อยลง ออกไปหาสัตว์น้ำแต่ละครั้งก็ไม่คุ้มกับการลงทุนที่เสียไป อีกทั้งเครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำอาชีพประมงก็มีไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถทำการประมงได้อย่างเต็มที่ ประชากรจึงเคลื่อนย้ายไปประกอบอาชีพรับจ้างบนฝั่งดังกล่าว

แต่หลังปี 2549 เป็นต้นมา ประชากรบนเกาะตาครุดที่ไปประกอบอาชีพรับจ้างยังนอกพื้นที่ ก็ได้ทยอยเดินทางกลับมาประกอบอาชีพยังเกาะตาครุดอีกครั้ง เพราะสภาพพื้นที่ และแหล่งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ได้ทยอยกลับคืนสู่สภาพปกติ ทำให้ประชากรบนเกาะตาครุดได้กลับมาอาศัยอยู่ที่เกาะ และประกอบอาชีพการทำประมงอีกครั้ง ซึ่งปัญหาอุปสรรคด้านเครื่องมือ อุปกรณ์การทำอาชีพประมงที่เคยประสบก็ได้ลดน้อยลง เพราะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการให้การสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์การทำประมงดังกล่าว อีกทั้งจากการที่ประชากรบนเกาะไปประกอบอาชีพรับจ้างบนฝั่ง ก็สามารถเก็บหอมรอมริบเงินเพื่อมาเป็นทุนในการทำประมง และจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ในการทำประมงใหม่ได้อีกครั้ง ซึ่งประชากรบนเกาะต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ตนเองไม่มีความรู้ ความสามารถด้านอื่น มีความรู้แต่เพียงอย่างเดียวก็คือการทำอาชีพประมง ฉะนั้นไม่ว่าจะไปทำอะไรที่ไหนก็แล้วแต่ สุดท้ายแล้วก็ต้องกลับมาประกอบอาชีพประมง ที่เป็นแหล่งรายได้ และกลับมาอยู่ยังถิ่นฐานบ้านเกิดยังเกาะตาครุด

จากข้อมูลกรณีศึกษาด้านการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของครัวเรือนบนเกาะตาครุด จำนวน 25 ครัวเรือน พบว่า การปรับตัวด้านการประกอบอาชีพ มีดังนี้

1. นายวันชัย มณีจันทร์สุข อายุ 24 ปี อาชีพ ทำประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

ปี 2553 อยู่ที่เกาะตาครุด และย้ายไปอาศัยอยู่ ณ บ้านหินช้าง ได้ภรรยาที่หินช้าง เมื่อมีครอบครัวก็เดินทางไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประมาณ 3-4 เดือน

ปี 2554 เบื่อชีวิตงานก่อสร้าง กลับมาอยู่เกาะตาครุด โดยทำอาชีพประมง แต่อยู่ได้ไม่นาน เพราะไม่มีปลาในทะเล หาได้น้อย จึงออกจากเกาะเพื่อไปทำงานที่บ้านหินช้าง ไปทำประมง

ปี 2559 ตัดสินใจกลับมาอยู่เกาะอีกครั้ง เพื่อทำประมง และวางอวนปูม้า

2. นายสมาน แก่ดี อายุ 32 ปี อาชีพ ทำประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

ปี 2538 อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ประกอบอาชีพการวางอวนปู ไม่นานก็มีครอบครัวเป็นของตนเอง และได้ออกจากเกาะไปทำงานก่อสร้างที่ภูเก็ต ประมาณ 1 ปี

ปี 2540 กลับจากภูเก็ต กลับมาอยู่เกาะตาครุด เพื่อวางอวนปู ปลา ทำอยู่ประมาณ 6 ปี

ปี 2547 (ภรรยา) ทำงานโรงงานซีพีโกประมาณ 6 เดือน ก็ย้ายลงมาอยู่เกาะ

ปี 2559 ตัดสินใจกลับมาอยู่เกาะอีกครั้ง เพื่อทำประมง และวางอวนปู ปลา

3. นายอุด ภัคดี อายุ 38 ปี อาชีพ ทำประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

ปี 2538 อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ประกอบอาชีพการวางอวนปู ประมาณ 2 ปี

ปี 2541 เบื่อชีวิตการทำประมง เลยไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดกระบี่ประมาณ 2 ปี

ปี 2543 กลับมาอยู่เกาะเพื่อทำอาชีพประมง และได้มีครอบครัวเป็นของตนเอง อยู่มาประมาณ 4 ปี เกิดคลื่นยักษ์สึนามิ จนไม่มีรายได้

ปี 2548 ไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดภูเก็ตเพื่อเก็บเงินมาซ่อมเรือ โดยทำงานที่จังหวัดภูเก็ตประมาณ 3 ปี

ปี 2552 กลับมาอยู่ที่เกาะ เพื่อทำอาชีพประมง วางอวนปู ปลา ตกหมึก เก็บหอยขาย

ปี 2559 ตัดสินใจกลับมาอยู่เกาะอีกครั้ง เพื่อทำประมง และวางอวนปู ปลา

4. นายร่มหลี่ ขุนภักดี อายุ 36 ปี อาชีพ ทำประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

ปี 2533 อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ประกอบอาชีพการทำประมงเลี้ยงพ่อแม่

ปี 2534-2535 ทำงานก่อสร้างที่จังหวัดภูเก็ต

ปี 2536-2537 ไปทำงานที่จังหวัดสงขลา ไปทำอยู่โรงงานขนมจีน แต่รายได้ไม่ค่อยดี จึงกลับมาอยู่เกาะเพื่อทำประมง และต่อมามีครอบครัวของตัวเอง

ปี 2538 พากรรยาไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีประมาณ 1 ปี

ปี 2539 กลับมาอยู่เกาะเพื่อทำประมง และได้ซื้อเรือเป็นของตนเอง เพื่อวางอวนปู

ปี 2547 เกิดคลื่นยักษ์สึนามิก็ได้ออกไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดพังงา

ปี 2550 กลับมาอยู่เกาะอีกครั้ง เพื่อทำประมง วางอวนปู ปลา ตกหมึก และเก็บหอยขาย

5. นายหมดเส้น คุณดี อายุ 47 ปี อาชีพ ค้าขาย

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

ปี 2537-2548 ทำอาชีพประมงวางอวนปู ปลา ทำได้ไม่นานก็หันมาประกอบอาชีพค้าขาย และรับซื้อของทะเล

2549-ปัจจุบัน ค้าขายและรับซื้อของทะเลบนเกาะตาครูด เพื่อไปส่งยังสะพานปลาระนอง

6. นายบาริ ไชยสิน อายุ 29 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

ปี 2540-2544 ทำอาชีพประมงวางอวนปู ปลา ทำได้ไม่นานก็หันมาซื้อลอบ เพื่อวางดักกุ้ง โดยทำมาประมาณ 3 ปี

2545-2546 ไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดกระบี่

2547-ปัจจุบัน มีครอบครัวเป็นของตนเอง และทำอาชีพประมงอวนปู ปลา

7. นายก่อหรี อายุ 35 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2544-2547 ทำอาชีพประมง วางอวนปู ปลา

2547-2552 ทำงานก่อสร้างที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2553-ปัจจุบัน ทำอาชีพประมงเพื่อวางอวนปู ปลา

8. นายธัญยา ตนวาศรี อายุ 56 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2535-2540 ประกอบอาชีพประมง วางเบ็ด วางอวนปู ปลา

2540-2541 ไปประกอบอาชีพทำสวนที่ ต.หาดส้มแป้น อ.เมือง จ.ระนอง

2541-2550 รับซื้อปลาที่สะพานปลาระนอง และวิ่งรถขายปลาในตัวจังหวัด

2551-ปัจจุบัน กลับมาอยู่เกาะเพื่อทำอาชีพประมงเช่นเดิม เพื่อ วางอวนปู ปลา เก็บหอย และวางเบ็ด

9. นายอาหลี อายุ 40 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2538-2540 ทำอาชีพประมง ตกปลาทรายขาว วางอวนปู ปลา เก็บหอย

2540-2544 ไปอยู่ที่เกาะสินไห ประกอบอาชีพประมง เพราะลูกเข้าเรียนที่เกาะ เลยย้ายไปอยู่ที่เกาะสินไห

2544-2557 กลับมาอยู่ที่เกาะตาครูด เพื่อประกอบอาชีพประมง อวนปู ปลา เก็บหอย จนเกิดดินถล่ม ทำให้บ้านพักเสียหายจึงขึ้นไปอาศัยอยู่ที่บ้านท่าฉางประมาณ 1 ปี เพื่อทำงานก่อสร้าง

2558-ปัจจุบัน ลงมาอยู่เกาะประกอบอาชีพทำประมง อวนปู ปลา เก็บหอย

10. นายสาธิต ไชยสิน อายุ 31 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2540-2541 อยู่เกาะตาครูด ทำอาชีพประมง วางอวนปู ปลา ตกเบ็ด เก็บหอย ทำได้ประมาณ 1 ปี ไม่มีของในทะเล

2541-2545 ไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดกระบี่

2545-ปัจจุบัน กลับมาอยู่ที่เกาะเพื่อประกอบอาชีพประมง วางอวนปู ปลา และตกเบ็ด

11. นายอำสิม ไชยสิน อายุ 30 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2540-ปัจจุบัน อยู่ที่เกาะ ประกอบอาชีพประมง วางอวนปู ปลา ตกเบ็ด ไม่เคยออกไปทำงานที่อื่นเลย

12. นายมาหนาบ ไชยสินอายุ 21 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2540-ปัจจุบัน อยู่ที่เกาะ ประกอบอาชีพประมง วางอวนปู ปลา ตกเบ็ด เพื่อเลี้ยงครอบครัว ปัจจุบันมีครอบครัวแล้ว แต่ไม่ได้แยกครัว ไม่เคยออกไปทำงานที่อื่นเลย

13. นายราหมาน ไชยสินอายุ 80 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2539 -2540 อาศัยอยู่ที่หินช้าง อ.เมือง จ.ระนอง ทำอาชีพรูดุ้งเคย ตกปูดำ

2540 –ปัจจุบัน ลงมาอาศัยอยู่ที่เกาะตาครูด ประกอบอาชีพตกปลาริมชายฝั่ง และมีอาชีพเสริมเป็นหมอโบราณรักษาโรคกระดูก

14. นายอุหมาด ภักดี อายุ 34 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2538 -2543 อยู่เกาะตาครูด อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ประกอบอาชีพประมงหาเลี้ยงครอบครัว

2544 มีครอบครัวเป็นของตนเอง และได้เดินทางไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดพังงาได้ประมาณ 3 เดือน ก็กลับมาอยู่ที่เกาะ

2544-2554 อาศัยอยู่ที่เกาะตาครูด ประกอบอาชีพประมง วางอวนปู ปลา ตกเบ็ด

2554-2555 เดินทางไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดพังงา เพราะทรัพยากรในทะเลมีน้อย

2556-ปัจจุบัน กลับมาอยู่เกาะตาครูด เพื่อประกอบอาชีพทำประมงเหมือนเดิม

15. นายอุเสน ใจนิล อายุ 51 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2540-2544 อาศัยอยู่ที่เกาะตาครูด ประกอบอาชีพวางอวนปู ปลา และมีอยู่ช่วงหนึ่งได้รับซื้อของเก่าที่เกาะ แต่ได้กำไรน้อย เลยกลับไปประกอบอาชีพประมงดั้งเดิม

2545-2547 เดินทางไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดภูเก็ต

2548-ปัจจุบัน กลับมาอาศัยอยู่ที่เกาะเพื่อประกอบอาชีพประมง วางอวนปู ปลา ตกเบ็ด เก็บหอยเช่นเดิม

16. นายยาสิม ชุรักษ์ อายุ 30 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2540-ปัจจุบัน อาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ประกอบอาชีพการทำประมง วางอวนปู ปลา ตกเบ็ดหาเลี้ยงครอบครัว

17. นายตาฟา เมฆา อายุ 27 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2539 อาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด ประกอบอาชีพวางเบ็ดราว

2540-2541 เดินทางไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดภูเก็ต

2541-ปัจจุบัน กลับมาอาศัยอยู่ที่เกาะ ประกอบอาชีพวางอวนปู ปลา และตกหมึก ที่เกาะเช่นเดิม

18. นายยี เมฆา อายุ 45 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2539-ปัจจุบัน พากครอบครัวมาอาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด ประกอบอาชีพต่อเรือ ซึ่งจะทำด้วยมือ เพราะบนเกาะไม่มีไฟฟ้า และประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพเสริม เช่น ตกหมึก เก็บหอย วางอวนปู

19. นางมีน๊ะ เทียทอง อายุ 31 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2538-2539 อาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด ประกอบอาชีพตกเบ็ดปลาเก๋า ปลาทราย เป็นหม้าย อยู่กับลูก 1 คน

2539-2540 เดินทางไปประกอบอาชีพก่อสร้างที่จังหวัดภูเก็ต

2541-ปัจจุบัน อาศัยอยู่ที่เกาะ ประกอบอาชีพตกเบ็ดปลาเก๋า ปลาทรายเลี้ยงครอบครัว เหมือนเดิม

20. นายสาโหด ักดี อายุ 53 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2540-2546 อาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด ประกอบอาชีพประมง วางอวนปู ปลา

2546-2547 เดินทางไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดกระบี่

2548-ปัจจุบัน กลับมาอาศัยอยู่ที่เกาะ ประกอบอาชีพประมง วางอวนปู ปลา และรับซื้อสัตว์น้ำทะเลส่งไปยังจังหวัดระนอง

21. นายโหยบ ชุนักดี อายุ 58 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2533-2547 อาศัยอยู่ที่เกาะ ประกอบอาชีพทำประมง วางอวนปู ปลา และตกหมึก
2548 ได้ไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดพังงา ประมาณ 3 เดือน
2548-ปัจจุบัน กลับมาอาศัยอยู่ที่เกาะ ประกอบอาชีพทำประมง วางอวนปู ปลา

22. นายอิสมาแอณ ขุนภักดี อายุ 38 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2533-2533 อาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด ประกอบอาชีพประมง วางอวนปู ปลา ตกหมึก

2534-2535 ไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดภูเก็ต

2536 กลับมาอยู่เกาะตาครุด ประกอบอาชีพประมง วางอวนปู ปลา ตกหมึก

2537 กลับไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดภูเก็ต

2538-ปัจจุบัน กลับมาอาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด เพื่อประกอบอาชีพประมง วางอวนปู ปลา

ตกหมึก ตกเบ็ดปลา

23. นายชุม อาลี อายุ 42 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2538-2557 อาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด ประกอบอาชีพวางอวนกุ้งแชบ๊วย วางอวนปลาทราย
อวนปูม้า และจับแมงกะพรุน

2558-ปัจจุบัน ประกอบอาชีพประมง วางอวนปู และรับซื้อสัตว์น้ำทะเลไปขายยังจังหวัด
ระนอง

24. นายชุม ชิตเอื้อ อายุ 47 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2535 – ปัจจุบัน อาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด ประกอบอาชีพทำประมง วางอวนปู ปลา และปลุก
หมาก เมล็ดกาหยูเพื่อขายด้วย

25. นายสมาน มณีจันทร์สุข อายุ 47 ปี อาชีพ ประมง

ข้อมูลการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในอดีต

2537 อาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงราย ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ และก่อสร้าง

2538-2545 มาอาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด มาสร้างครอบครัวประกอบอาชีพประมง ทำอวนปูม้า

2546 สัตว์ในทะเลมีน้อย ได้ออกไปทำงานก่อสร้างที่จังหวัดภูเก็ต

2547 -2553 กลับมาอาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด ประกอบอาชีพทำประมง วางอวนปู ปลา ตกเบ็ด

2554-2558 อาศัยอยู่ที่บ้านหินช้าง ประกอบอาชีพก่อสร้าง

2559-ปัจจุบัน กลับมาอาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด ประกอบอาชีพทำประมง วางอวนปู ปลา

ซึ่งการปรับตัวของประชากรบนเกาะตาครูดด้านการประกอบอาชีพหลังคลื่นยักษ์สึนามิที่ผ่านมามีพบว่า จะมีการประกอบอาชีพการทำประมงเป็นหลัก ในช่วงฤดูที่ทรัพยากรทางทะเลมีน้อย ประชากรบนเกาะตาครูดบางส่วนก็จะเคลื่อนย้ายไปประกอบอาชีพรับจ้างบนฝั่งด้านจังหวัดระนอง และจังหวัดใกล้เคียง ประมาณ 3-6 เดือน เมื่อถึงช่วงฤดูที่ทรัพยากรทางทะเลเริ่มอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ประชากรที่เคลื่อนย้ายไปประกอบอาชีพรับจ้างบนฝั่ง ก็จะกลับมาประกอบอาชีพการทำประมงดังเดิม ซึ่งประชากรบนเกาะได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การไปประกอบอาชีพบนฝั่งแต่ละครั้งทำให้ต้องห่างไกลบ้านและครอบครัวรายได้ที่แต่ละครั้งก็ไม่เพียงพอ มีหน้าค่าค่าใช้จ่ายยังเพิ่มมากขึ้น คือ ต้องมีค่าใช้จ่าย 2 ทาง คือของตนเอง และส่งให้ครอบครัวด้วย จะต่างกับการประกอบอาชีพประมงที่เกาะ ที่รายจ่ายจะไม่สูงมากเกินไป ออกทะเลแต่ละครั้งก็ยังมีเงินเหลือเก็บไว้ใช้ได้ตลอดทั้งเดือน

3) สถานการณ์การประกอบอาชีพของชนเกาะตาครูดในอนาคต (พ.ศ.2560 เป็นต้นไป)

ด้วยสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประชากรบนเกาะตาครูดต้องมีการปรับตัวด้านประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากทรัพยากรทางทะเลไม่ได้อุดมสมบูรณ์ดังเช่นในอดีต ทำให้การประกอบอาชีพทำการประมงในปัจจุบัน ไม่สามารถสร้างรายได้อย่างเป็นกอบเป็นกำดังเช่นในอดีต การออกทะเลแต่ละครั้งเสี่ยงกับการขาดทุน กับต้นทุนที่ไต่ลงทุนลงแรงไป เพราะทรัพยากรทางทะเล เจริญเติบโตไม่ทันการจำนวนผู้ประกอบอาชีพทำการประมง ทำให้จำนวนชาวประมง อาจจะมากกว่าจำนวนสัตว์น้ำทางทะเลด้วยซ้ำไปในอนาคต อีกทั้งถึงแม้บางจุด บางพื้นที่จะมีทรัพยากรทางทะเลที่ชุกชุม แต่ก็ต้องเสี่ยงกับความปลอดภัยที่จะเข้าไปทำการประมง เพราะพื้นที่ที่แหล่งทรัพยากรไปอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบัน จะอยู่ในพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งจะมีความเข้มงวดเรื่องของการจับสัตว์น้ำทางทะเล ที่จะต้องมีใบอนุญาต และการเสียสัมปทานในการเข้าไปทำประโยชน์ ซึ่งใบอนุญาต หรือสัมปทานดังกล่าว ชาวประมงที่หาเข้ากินค่า คงจะไม่สามารถความสามารถในการจ่ายสัมปทาน เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมปทานดังกล่าว จึงอาศัยการลักลอบเข้าไปทำการประมงในพื้นที่หวงห้าม ซึ่งเสี่ยงกับการถูกจับดำเนินคดี

อีกทั้งสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันก็มีความบีบคั้นต่อประชากรบนเกาะตาครูดอย่างมาก ด้วยความที่ประชากรบนเกาะตาครูดแต่ละครอบครัวมีจำนวนบุตรหลานเยอะ ทำให้มีค่าใช้จ่ายภาคครัวเรือนที่สูง ทั้งเรื่องอาหารการกิน การศึกษาของบุตร และปัจจุบันสิ่งที่มีความสำคัญในชีวิต ในอนาคตประชากรบนเกาะตาครูดต้องมีการปรับตัวที่สูงขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาสถานดังกล่าวข้างต้นที่กล่าวมา จะหวังพึ่งพิงจากการทำอาชีพประมงแต่เพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอแล้ว ด้วยสภาพพื้นที่ และบริบทชุมชนที่มีต้นทุนที่สำคัญ ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว และผู้ที่มีความสนใจในฐานะทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และยังเป็นพื้นที่ปิด ที่ยังคงมีความสวยงาม และอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก ซึ่งในอนาคต ประชากรบนเกาะตาครูดต้องอาศัยปัจจัยเอื้อดังกล่าว เป็นแรงหนุนเสริมที่จะสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับประชากรบนเกาะ ด้วยการต้อนรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ที่ครบวงจร ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวปัจจุบัน ที่พยายามค้นหาแหล่ง

ท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่ยังคงบริบทพื้นที่ และธรรมชาติชาติที่สวยงามไว้ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ สัมผัสกับเพื่อนฝูงและสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งปัจจุบันประชากรบนเกาะตาครุดบางส่วนก็ได้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพประมงไปบ้างแล้ว เช่น การนำนักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยว และตกปลาในทะเลบริเวณเกาะแก่งต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งในอนาคตถ้าได้รับการหนุนเสริม และจัดระบบการบริหารจัดการที่ดี จะสามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง ให้กับประชากรบนเกาะตาครุดได้ในอนาคต แม้ทรัพยากรทางทะเลจะลดน้อยถอยลงในอนาคต ประชากรบนเกาะตาครุด ก็จะสามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงมาจุนเจือครอบครัว ลดการเคลื่อนย้ายไปขายแรงงานยังบนฝั่ง ต่างพื้นที่ และต่างจังหวัดได้ในอนาคต

4.6 รูปแบบการส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม

1) อาชีพทางเลือกที่เหมาะสมกับคนเกาะตาครุด

อาชีพหลักที่สำคัญของประชากรบนเกาะตาครุด คือการประกอบอาชีพการทำประมงวางอวนปู อวนปลา และอวนกุ้ง เป็นรายได้หลักที่ใช้หาเลี้ยงชีพคนบนเกาะมาตั้งแต่ในอดีต ฉะนั้นถ้าพูดถึงอาชีพหลักก็คงหนีไม่พ้นการทำประมงทางทะเล ส่วนอาชีพทางเลือกของคนเกาะตาครุดนั้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของทีมวิจัย คนในชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เบื้องต้นพบว่า มีอาชีพทางเลือกหลากหลายอาชีพ ที่สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับประชากรบนเกาะ นอกเหนือจากการทำอาชีพประมง ซึ่งสามารถรวบรวม สรุปผลได้ดังนี้ คือ

1. การเลี้ยงไก่พื้นเมือง
2. การรับนักท่องเที่ยวออกตกปลาในทะเล
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. การส่งเสริมการจัดทำโฮมสเตย์ สำหรับนักท่องเที่ยว
5. การปลูกผักสวนครัว เพื่อลดรายจ่ายครัวเรือน
6. การรวมกลุ่มอาชีพแม่บ้าน เช่น ทำน้ำยาล้างจานในในครัวเรือน และจำหน่ายในชุมชน การประดิษฐ์ชิ้นงาน เรือจิว เปลือกหอย เป็นของที่ระลึก หรือการเก็บขยะมารีไซเคิล หรือจำหน่าย
7. การสร้างรายได้จากการสร้างมูลค่าเพิ่มจากสัตว์ทะเล การแปรรูปอาหารทะเล การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
8. การทำประมงตามฤดูกาล ดังเช่นคนเกาะสินไห

ซึ่งทุกอาชีพที่กล่าวมา เป็นอาชีพที่มีความเกี่ยวเนื่อง และมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพหลักของคนบนเกาะ ที่สามารถเชื่อมโยง ต่อยอดเพื่อสร้างเป็นอาชีพ ที่สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับคนบนเกาะได้ในปัจจุบัน และอาจจะสามารถสร้างรายได้หลักให้กับคนบนเกาะได้ในอนาคต ถ้ามีการหนุนเสริม และประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ และมีระบบการบริหารจัดการที่ดี เป็นระบบมากขึ้น

ซึ่งถ้าถามว่า ทำไมอาชีพเสริมดังกล่าว นั้นถึงเป็นอาชีพทางเลือกที่เหมาะสมกับประชากรบนเกาะตาครุดนั้น สามารถแยกแยะ และวิเคราะห์ได้คือ อาชีพทางเลือกนั้น เป็นอาชีพที่มีความต่อเนื่องจากการประกอบอาชีพหลัก ที่มีความเกี่ยวข้อง และหนุนเสริมกันอยู่ก่อนแล้ว เพียงแค่ถ้ามีการวางแผนงาน จัดระบบ และมีการหนุนเสริมที่ดี จะสามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง และยั่งยืนเสริมเพิ่มเติมให้กับประชากรบนเกาะตาครุดได้ดี เช่น การนำนักท่องเที่ยวออกไปตกปลาในทะเล ประชากรบนเกาะตาครุดก็มีความรู้ ความชำนาญ ในการหาสถานที่ที่มีแหล่งทรัพยากรทางทะเลที่ชุกชุม และเป็นที่สนใจของนักตกปลา จนสามารถดึงดูดนักตกปลาให้มาใช้บริการเช่าเหมาเรือเพื่อพาไปตกปลาแหล่งตกปลาสำคัญๆในพื้นที่ได้ อีกทั้งขณะนำนักท่องเที่ยวออกตระเวนตกปลายังสถานที่ต่างๆ ตัวผู้นำพานักท่องเที่ยวไปตกปลาเอง ยังสามารถตกปลาเพื่อเป็นอาหาร และรายได้เสริมเพิ่มเติมได้อีกด้วย ซึ่งการนำพานักท่องเที่ยวออกตกปลาแต่ละครั้ง การเช่าเหมาลำต่อครั้งหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว สามารถสร้างรายได้ให้กับคนบนเกาะครั้งละไม่ต่ำกว่า 1,500 บาท ซึ่งถือว่าเป็นรายได้ที่ดีมาก หากเทียบกับช่วงฤดูที่ไม่สามารถออกทะเลวางอวนได้ หรือช่วงที่มีทรัพยากรทางทะเลน้อยเกินไป ไม่คุ้มกับการลงทุนที่ได้ลงทุนไปในแต่ละครั้ง ซึ่งในอดีตการออกวางอวนแต่ละครั้ง หากได้ปู หรือปลากลับมาน้อย หักค่าใช้จ่ายแล้ว คิดลบก็มี

อีกทั้งอาชีพเสริม หรืออาชีพทางเลือกอื่นๆก็เป็นการหนุนเสริมระหว่างกันอีกด้วย เช่น การทำโฮมสเตย์ ซึ่งการที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาแต่ละครั้งก็มีความสนใจที่จะพักอาศัยบนเกาะ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย และสัมผัสบรรยากาศธรรมชาติที่บริสุทธิ์ หลังจากที่ต้องตรากตรำงานหนัก หรือเจอกับเรื่องเครียดๆ บนฝั่ง เมื่อมายังเกาะก็อยากจะผ่อนคลายให้ได้มากที่สุด นี่ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมที่จะเกื้อหนุนกันของคนบนเกาะ ที่ผู้ขายนำนักท่องเที่ยวไปเที่ยวยังที่ต่างๆ และกรรยาที่ดูแลเรื่องที่พักอาศัย และอาหารรองรับนักท่องเที่ยว ก็จะเป็นรายได้เสริมเพิ่มเติมขึ้นให้กับคนเกาะตาครุดด้วยในอนาคต ถ้าสามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ และมีการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอ จนเป็นที่รับรู้ของคนทั่วไป ส่วนอาชีพการเพาะเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองบนเกาะตาครุดนั้น จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษา/รวบรวมข้อมูลพบว่า ทุกครั้งที่มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ไก่จะเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบพิธีกรรม และการประกอบอาหารของคนบนเกาะตาครุด และคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ฉะนั้นด้วยข้อมูลดังกล่าวพบว่า ในแต่ละครั้งที่มีการประกอบพิธีกรรมสำคัญทางศาสนา ไก่พันธุ์พื้นเมืองบนเกาะจะเป็นที่ต้องการเป็นอย่างมาก ทั้งคนบนเกาะเอง และต่างพื้นที่ เพราะไก่พันธุ์พื้นเมืองของเกาะตาครุด จะเป็นไก่ที่มีรสชาติดี เนื้อแน่น เพราะไก่บนเกาะจะรับประทานแต่อาหารที่มีคุณภาพ และมีคุณค่าทางสารอาหาร เช่น เศษกุ้ง หอย ปู ปลา ฯลฯ ทำให้ไก่บนเกาะตาครุดจึงมีลักษณะเนื้อแน่น หวาน และอร่อย จนทำให้สามารถขายสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำให้กับผู้เลี้ยงบนเกาะ ทำให้อาชีพเลี้ยงไก่พื้นเมืองเกาะตาครุด จึงเป็นอาชีพทางเลือกหนึ่งที่สำคัญ ที่ทีมวิจัย และคนในชุมชนเล็งเห็นความสำคัญที่จะรับการหนุนเสริม และพัฒนาเป็นอาชีพเสริม และรายได้เสริมเพิ่มเติมให้กับคนบนเกาะได้ในอนาคต

2) แนวทางการประกอบอาชีพ และส่งเสริมอาชีพทางเลือก

มีข้อค้นพบจากการทำงานวิจัย พบว่าคนเกาะตาครุด ที่เลือกทำประมง ออกอวนปูม้าเพียงอย่างเดียว ซึ่งประเด็นนี้ คนเกาะตาครุด มีความกลัวในเรื่องการทำอาชีพ ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นต่อการทำประมงตามฤดูกาล คนเกาะบอกว่าไม่ถนัด ไม่กล้าทำ กลัวไม่มีของ ไม่ได้ของ (สัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลา)จะทำให้เพื่อนบ้านล้อ อายเพื่อนบ้าน กลัวการลงทุนด้านเครื่องมือประมง ซึ่งประเด็นนี้ เป็นประเด็นที่น่านำมาขบคิดว่าเหตุใด จึงไม่ทำประมงตามฤดูกาล ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ ไม่ได้ข้อมูลเชิงลึกในเรื่องนี้ ซึ่งหากคนเกาะตาครุดเปลี่ยนวิธีการทำประมงตามฤดูกาลได้ทั้งปี คนเกาะตาครุดจะมีรายได้เลี้ยงครอบครัวมากขึ้น และไม่ต้องโยกย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพต่างพื้นที่อีกด้วย และในปัจจุบันคนบนเกาะตาครุด ยังคง มีการย้ายถิ่นฐาน จากบ้านเรือนที่เคยอยู่อาศัย ออกไปประกอบอาชีพรับจ้างยังต่างพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งในตัวจังหวัดระนองเอง และจังหวัดอื่นๆใกล้เคียง เช่น ชุมพร พังงา กระบี่ และภูเก็ต ด้วยเหตุเพราะความไม่แน่นอนด้านรายได้ ที่ไม่เพียงพอ และแน่นอน ที่พอจะสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องปากท้อง และความมั่นคงด้านอาชีพด้านการทำประมง ที่ทรัพยากรทางทะเลมีจำนวนน้อยลง สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ออกทะเลไปหาวางอวนปูม้า ได้ยากมากขึ้นกว่าในอดีต ทำให้พื้นที่เกาะตาครุดในปัจจุบัน มีสภาพบ้านเรือนที่ทรุดโทรม เจ็บเหงามิแต่เด็กและคนชราอาศัยอยู่ บ้านเรือนบางหลังก็ถูกปิดทิ้งไว้ ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ เพราะประชากรบางส่วน ได้ขายเรือ ขายอุปกรณ์ เครื่องมือทำมาหากิน เพื่อเป็นทุนออกไปหางานทำ เพื่อหาเลี้ยงปากท้องตนเอง และคนในครอบครัวยังบ่นฝืด ฝืนๆที่ทุกคนก็มีความกังวลเรื่องสถานะทางทะเบียน เอกสารรับรองตัวบุคคลที่มีสถานะแค่บัตรชั่วคราว แต่จากสถานการณ์ดังกล่าว คนบนเกาะก็ต้องดิ้นรนออกไปทำงานยังนอกพื้นที่เพื่อหาเลี้ยงปากท้องตนเองและครอบครัว

จากสภาพปัญหา และสถานการณ์ดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น ทางทีมวิจัย จึงเล็งเห็นความสำคัญถึงสภาพปัญหา และสถานการณ์ดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นมาตั้งแต่ ในอดีต จนถึงปัจจุบัน งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สำคัญ ที่จะมีส่วนช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อถอดบทเรียน และค้นหาความต้องการด้านอาชีพ นำมาซึ่งการทดลอง และพัฒนา ส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม และมั่นคงสำหรับคนเกาะตาครุด โดยใช้ข้อมูลบทเรียนอาชีพในอดีต และปัจจุบัน มาประกอบการวิเคราะห์ตนเอง และชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ครัวเรือนบนเกาะตาครุด จำนวน 43 ครัวเรือน มาสร้างกระบวนการเรียนรู้ การตัดสินใจในการคัดเลือก พัฒนา ส่งเสริมอาชีพตามศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงด้านรายได้ และอาชีพสำหรับคนเกาะตาครุด นำมาซึ่งการลดปัญหาเรื่องรายได้ อาชีพ ปากท้อง การย้ายถิ่นฐาน และปัญหาครอบครัว ชุมชน สังคม ในปัจจุบันและอนาคต โดยได้เสนอแนวทางการประกอบอาชีพ และส่งเสริมอาชีพทางเลือก ดังนี้

1. การรับนักท่องเที่ยวออกตกปลาในทะเล ประชากรบนเกาะตาครุดทุกครัวเรือนจะประกอบอาชีพทำประมงเป็นอาชีพหลักทุกหลังคาเรือน ฉะนั้นจะมีความรู้ ความสามารถในการนำนักท่องเที่ยวไปตกปลายังพื้นที่ต่างๆในทะเลได้อย่างดี ซึ่งในปัจจุบันก็ได้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการอยู่

บ้างเป็นครั้งคราว ซึ่งชาวประมงบนเกาะผู้นำนักท่องเที่ยวไปตกเบ็ด ก็จะพาไปยังแหล่งที่เคยใช้เป็นที่ทำมาหากิน วางอวนและตกปลาอยู่เป็นประจำ ซึ่งคนบนเกาะจะทราบ และรู้ดีว่ามีทรัพยากรอะไรอยู่บริเวณนั้นบ้าง จึงสามารถตอบใจห้ความต้องการของลูกค้าได้เป็นอย่างดี ซึ่งการนำนักท่องเที่ยวไปตกปลา ก็นำลงไปทั้งในช่วงปกติ หรือช่วงที่ไม่มีการทำประมง ก็แล้วแต่ความต้องการของลูกค้า ที่มีความสะดวก และต้องการช่วงใดบ้าง ซึ่งคนบนเกาะก็จะจัดสรรปันส่วนในการดูแลรับรองนักท่องเที่ยวร่วมกัน ส่วนแนวทางการส่งเสริมการนำนักท่องเที่ยวไปตกปลานั้น

จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อวางแผนการหนุนเสริมพบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้กับนักตกปลาได้ทราบถึงการรับนักท่องเที่ยวไปตกปลาของชาวเกาะตาครูด เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจให้กับนักตกปลา ได้หันมาใช้บริการเรือนำเที่ยวตกปลาของเกาะ เพราะปัจจุบันจะมีนักตกปลาทราบแค่ส่วนน้อย จึงมีผู้มาใช้บริการไม่มาก แต่ถ้ามีการส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น นักตกปลาที่จะทราบ และหันมาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ในอนาคตคนบนเกาะตาครูดก็จะมีรายได้เสริมเพิ่มมากขึ้น ชดเชยจากการทำอาชีพประมงที่น้อยลง ผลจากจำนวนทรัพยากรทางทะเลลดน้อยถอยลงในปัจจุบัน

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกาะตาครูดยังเป็นเกาะที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ เป็นเกาะที่มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดระนอง แต่ด้วยที่เป็นพื้นที่เกาะเล็กๆ และไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์ ทำให้ไม่ค่อยได้เป็นที่รู้จักต่อนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากนัก ทั้งๆที่พื้นที่เกาะมีสภาพพื้นที่ และทรัพยากรที่สวยงาม ซึ่งถ้าได้รับการหนุนเสริมด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ประชากรบนเกาะตาครูดก็จะมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นที่จะมาทดแทนรายได้อื่นๆที่ปัจจุบันไม่ค่อยมีความแน่นอนสักเท่าไร อย่างเช่นการทำประมง ที่นับวันทรัพยากรก็จะลดน้อยถอยลงฉะนั้นการส่งเสริม และหนุนเสริมที่ดีจึงควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ และหันมาใช้บริการ และท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เกาะตาครูดเพิ่มมากขึ้น และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรหนุนเสริมความรู้ ความสามารถด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประชากรบนเกาะเพิ่มเติม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และความพร้อมในการรับมือกับนักท่องเที่ยวที่จะลงมาใช้บริการในพื้นที่

3. การจัดทำโฮมสเตย์ ด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของคนเกาะตาครูด ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง และยังคงความธรรมชาติแบบดั้งเดิม จึงเหมาะแก่การจัดทำบ้านเรือน และที่พักเป็นแบบโฮมสเตย์ ซึ่งจะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่จะมาใช้บริการในพื้นที่ได้ดี ที่จะสามารถสร้างรายได้เสริมเพิ่มเติมจากอาชีพหลักในปัจจุบัน ซึ่งคนในชุมชนก็มีความรู้ ความเข้าใจ และความต้องการการจัดการเรื่องท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จากการรับรู้ข่าวสารจากพื้นที่ใกล้เคียง และการเห็นศักยภาพของพื้นที่ ที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นรายได้ให้กับคนบนเกาะ ซึ่งการหนุนเสริมเพิ่มเติมให้กับประชากรบนเกาะด้าน

การจัดการโฮมสเตย์ ก็คือเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่ การจัดบ้านเรือนให้มีความสะอาด ปลอดภัย เป็นที่ติดอกติดใจต่อผู้พบเห็นและนักท่องเที่ยว ซึ่งถ้าได้รับการหนุนเสริม และส่งเสริมด้านการจัดทำโฮมสเตย์ที่มีมาตรฐาน จะสามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมที่มั่นคงให้ประชากรบนเกาะได้ในอนาคต

4. การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ปกติประชากรบนเกาะตาครุดทุกครัวเรือนก็จะมีเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองบนเกาะอยู่ทุกครัวเรือนอยู่แล้ว แต่เป็นการเลี้ยงแบบปล่อย และไม่มีระบบบริหารจัดการที่ดี ไม่ได้มีคอก และการส่งเสริมการเลี้ยงเป็นระบบที่ดี ทั้งๆที่ไก่พันธุ์พื้นเมืองเกาะตาครุด เป็นไก่ที่ดี มีคุณภาพรับประทานอร่อย ถ้าได้รับการหนุนเสริม และบริหารจัดการที่ดี จะสามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัวจากการเลี้ยงไก่ได้ ซึ่งการหนุนเสริมในอนาคต ควรได้รับการส่งเสริมความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องของการเลี้ยงไก่ที่เป็นระบบ และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อ และควรมีการหนุนเสริม ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงที่เป็นระบบ และมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค และสามารถที่จะเป็นรายได้เสริมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้จริงๆ สามารถลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพประมงในฤดูมรสุม และฤดูที่สัตว์น้ำหายากได้ในอนาคต อีกทั้งควรมีการส่งเสริมการตลาด สร้างการรู้จักให้กับผู้บริโภคเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดให้มากขึ้น รองรับการขายตัวของไก่พื้นเมืองเกาะตาครุดในอนาคต ที่จะมีการเพาะเลี้ยงไก่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

5. การปลูกผักสวนครัว เพื่อลดรายจ่ายครัวเรือน และการสร้างรายได้เสริมต่อเชื่อมงานวิจัยพื้นที่อื่น เช่น การเพาะขยายพันธุ์หมาก และผักเหลียงเพื่อบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

6. การรวมกลุ่มอาชีพแม่บ้าน เช่น ทำน้ายาล้างจานในครัวเรือน และจำหน่ายในชุมชน การประดิษฐ์ชิ้นงาน เรือจิ๋ว เปลือกหอยเป็นของที่ระลึก หรือการเก็บขยะมารีไซเคิล หรือจำหน่าย เป็นการสร้างรายได้ และมูลค่าเพิ่มให้กับทีมวิจัย และคนในชุมชน เช่น การนำขยะมารีไซเคิล หรือจำหน่าย , การนำเปลือกหอยมาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึกเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

7. การสร้างรายได้จากการสร้างมูลค่าเพิ่มจากสัตว์ทะเล การแปรรูปอาหารทะเล การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

อย่างไรก็ตามจากแนวทางดังกล่าวนี้ ทางชุมชนเกาะตาครุดเองก็ต้องพิจารณาเพื่อการปรับตัวด้านอาชีพทางเลือก เพื่อความอยู่รอด อยู่ได้ของครอบครัว อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรลงไปหนุนเสริมในพื้นที่ให้มากขึ้น เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ยังเข้าไม่ถึงบริการด้านการส่งเสริมอาชีพจากหน่วยงานของภาครัฐเท่าที่ควร เพราะฉะนั้นกระบวนการงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอ มุมมอง จากผลการศึกษา ที่จะส่งต่อให้ภาคส่วนต่างๆได้พิจารณา หนุนเสริมและการสร้างการเรียนรู้ ผ่านข้อมูล เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจของคนเกาะตาครุดต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการผลการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชนชายขอบ บริเวณชายแดนไทย และสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ชุมชนเกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง สามารถสรุป อภิปรายผล จากผลการศึกษา ใน 4 ประเด็นหลัก คือ 1) สภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณีของคนเกาะตาครุดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 2) สถานการณ์ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดในอดีตจนถึงปัจจุบัน 3) แนวโน้มการส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสมของคนเกาะตาครุด รวมทั้งมุมมองข้อเสนอแนะ จากกระบวนการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปอภิปรายผล

5.1.1 สภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณีของคนเกาะตาครุดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนเกาะตาครุด เป็นเกาะลูกของเกาะสินไห ตั้งอยู่ฝั่งตรงกันข้ามกับเกาะสินไห หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนองเกาะตาครุด เป็นเกาะเล็กๆ ขนาดพื้นที่ ประมาณ 750 ไร่ ตั้งอยู่กลางทะเลอันดามัน ติดต่อกับเขตน่านน้ำสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ มีจำนวนครัวเรือนบนเกาะตาครุดทั้งสิ้น 48 ครัวเรือน อาศัยอยู่บนเกาะจริง 43 ครัวเรือน มีประชากร จำนวนทั้งสิ้น 178 คน เป็นชาย 90 คน หญิง 88 คน อาชีพหลัก ประมง พื้นบ้าน ขนาดเล็ก นับถือศาสนาอิสลาม 100 % จากคำบอกเล่าถึงที่มาของชื่อ “เกาะตาครุด” มาจากชาวประมงชื่อ โต๊ะครุด ผู้มาอาศัยอยู่ที่เกาะเป็นคนแรก เป็นผู้ที่มานักเบ็ดเกาะตาครุด (โต๊ะ คือ คำสรรพนามที่ใช้เรียกปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้สูงอายุ) ที่มาของคนเกาะตาครุดส่วนใหญ่ อพยพมาจากบริเวณด้านตะวันตกของเกาะสอง ในชุมชนต่างๆ เช่น คลองลามา เกาะชินตง เจ็ดไม้ แปดไม้ เก้าไม้ สิบไม้ สิบเอ็ดไม้ แหลมแรด หาดยาว บ้านเหนือ ปากคลอง แม่ปูเต๊ะ บ้านควน หัวแหลมทราย ช้างพัง อ่าวจัน อ่าวจากนอก อ่าวจากใน อ่าวใบ บ้านทร หาดทรายแดง อ่าวใหญ่ เกาะหลา คลองหม้อขาว คลองหลา แหลมบ้า อ่าวบ้า และแหลมสระ เป็นต้น กลุ่มนี้เป็นกลุ่มไทยมุสลิมที่พูดภาษาไทยปักษ์ใต้ และมีเครือญาติที่สัมพันธ์กับคนฝั่งไทย มาอาศัยอยู่ที่เกาะตาครุด มากกว่า 50 ปี

ซึ่งจากข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พ.ศ. 2442 การที่ไทยต้องเสียดินแดนเมืองมะริด รวมทั้งเมืองมะลิวัลย์แก่อังกฤษ และได้มีการปักปันเขตแดนไทย ต่อมาเมื่ออังกฤษ ปล่อยให้พม่าปกครองตัวเอง ดินแดนมะริด และมะลิวัลย์กับจังหวัดระนอง ทำให้คนไทยที่ตกค้างอยู่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ต้องหลบหนีเข้ามายังประเทศไทย โดยเข้ามาพักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องฝั่งไทย ในจังหวัดระนอง และไม่สามารถเดินทางไปไหนได้ เนื่องจากไม่มีบัตรประชาชน ที่บอกสัญชาติได้ว่าเป็นคนไทยหรือคนพม่า เพราะกลุ่มคน

เหล่านี้เมื่ออยู่ฝั่งพม่า พม่าก็ถือว่าเป็นคนไทยจึงไม่ให้บัตรประชาชนพม่า เมื่อเข้ามาอยู่ฝั่งไทยก็ว่าเป็นคนพม่า จึงไม่ให้บัตรประชาชนไทย คนเกาะตาครุต ก็เช่นกันที่เป็นผลพวงจากเหตุการณ์ดังกล่าว จนกระทั่งในปัจจุบัน มีการพิสูจน์สิทธิ์ เพื่อดำเนินการออกบัตรประชาชนให้กับคนกลุ่มนี้ บางส่วนได้รับบัตรประชาชนไทยแล้ว แต่ยังมีอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่มีบัตรประชาชน ทางภาครัฐเองได้ดำเนินการเรื่องนี้ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน NGOs ที่ขับเคลื่อนเรื่องนี้ในพื้นที่

สภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณี โดยภาพรวมของคนเกาะตาครุตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาตั้งแต่หลังเกิดภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ ซึ่งก่อนเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ สภาพพื้นที่ บริบทชุมชน ยังเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งบนฝั่ง และทางทะเล ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย และใช้หาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องของคนเกาะตาครุต จากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ที่เต็มไปด้วยกุ้ง หอย ปู ปลา คนเกาะตาครุตสามารถออกทะเลไปหาหาปลาเป็นรายได้หาเลี้ยงครอบครัว ในอดีตเรียกว่าอยู่ได้อย่างสบาย

แต่ภายหลังจากการเกิดคลื่นยักษ์สึนามิในปี 2547 เป็นต้นมา ทรัพยากรทางทะเลที่สำคัญๆ ถูกทำลาย ฤดูกาล หรือ กระแสน้ำได้แปรเปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้การหาอยู่หากินของคนเกาะตาครุตลำบากมากขึ้น การออกทะเลแต่ละครั้ง ไม่สามารถคาดเดา การได้มาของทรัพยากรสัตว์น้ำ ได้ดังเช่นในอดีต ทำให้ต้องออกทะเลไปหาปู หาปลาไกลกว่าเดิม บริเวณน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้าน แต่ก็มีความเสี่ยงต่อการโดนทหารพม่าจับกุม เพราะบริเวณแนวเขตน่านน้ำ มีทรัพยากรสัตว์น้ำชุกชุม แม้จะเสี่ยงคนเกาะตาครุตก็ยังคงใช้ความคุ้นเคยพื้นที่ ไปจับหาสัตว์น้ำตามบริเวณแนวเขต ด้วยเหตุผล มีสัตว์น้ำชุกชุม เพื่อการออกทะเลไปในแต่ละครั้ง จะได้สัตว์น้ำกลับมาขาย มีรายได้มาช่วยเหลือจุนเจือครอบครัว

จากการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรทางทะเล ส่งผลกระทบโดยตรงต่อรายได้ เศรษฐกิจ ในครอบครัว ความเป็นอยู่ของคนเกาะตาครุต ที่มีความยากลำบากเพิ่มมากขึ้นในการประกอบอาชีพ ซึ่งต่างจากในอดีตก่อนเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ ที่การประกอบอาชีพทางทะเลสามารถทำได้ง่าย และมีรายได้มากพอที่จะดูแล ช่วยเหลือจุนเจือครอบครัว แน่นนอนที่สุดเมื่อฐานทรัพยากรเริ่มลดลง ด้วยเหตุผลหลายประการ ทำให้คนเกาะตาครุต ที่พึ่งพิงอาชีพประมง ออก วางอวนปูม้า เพียงอย่างเดียว ทำให้ทางเลือกด้านอาชีพประมงตามฤดูกาลลดลงไปด้วย สิ่งที่ค้นพบเพิ่มเติมจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าคนเกาะตาครุต ยังมีความเชื่อในเรื่องของการทำประมงหน้าเดียว คือการวางอวนปูม้า เพียงอย่างเดียว โดยไม่ปรับเปลี่ยนการทำประมงตามฤดูกาลของสัตว์น้ำ ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นต่อการทำอาชีพประมง บางก็บอกว่า เคยทำประมงตามฤดูกาล แต่ต้องลงทุนสูง จึงหยุดไป ไม่มีทุนในการซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือประมง ซึ่งต้องเปลี่ยนขนาดตาอวน และเครื่องมือประมง ตามประเภทหาจับสัตว์น้ำ บ้างก็ว่าไม่มีความรู้การทำประมงประเภทอื่น บ้างก็ว่าช่วงมรสุม ออกไปทำงานรับจ้างจะได้รายได้เยอะกว่าการทำอาชีพประมง ทำให้หัวหน้าหลายครัวเรือนออกไปรับจ้างก่อสร้าง ทำงานโรงงานในตัวเมือง ซึ่งจากการวิเคราะห์ นอกจากในเรื่องของทุน การประกอบอาชีพ ยังพบว่าคนเกาะตาครุตไม่มีความมั่นใจการประกอบอาชีพประมงตามฤดูกาล มีความกังวลในเรื่องของตลาด และการออกทะเลไปในแต่ละครั้ง กลัวหาจับสัตว์น้ำไม่ได้ หากกลับมามือเปล่า

เกรงว่าเพื่อนบ้านจะถูกดู จึงไม่กล้าที่จะปรับเปลี่ยนในเรื่องการทำอาชีพประมงตามฤดูกาล ดังเช่นคนเกาะสินไห ซึ่งเป็นกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น และมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติบ้างบางส่วน กับคนเกาะตาครุต ซึ่งตั้งข้อสังเกตว่าทำไมคนเกาะถึงสามารถทำประมงตามฤดูกาลได้ ซึ่งคนเกาะสินไห มีการอพยพย้ายถิ่นฐานในช่วงมรสุมน้อยมาก และสามารถทำอาชีพประมงได้ทั้งปี ซึ่งที่ตั้งของเกาะทั้งสองเกาะอยู่ใกล้เคียงกัน และมีเขตการปกครองเดียวกัน คือหมู่ที่ 4 เกาะสินไห ต.ปากน้ำ จังหวัดระนอง ในส่วนประเด็นนี้อาจจะเป็นแนวทางในอนาคตที่จะหนุนเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านอาชีพที่อยู่บนฐานการพึ่งพาทรัพยากรในชุมชน เพื่อลดการอพยพย้ายถิ่นฐานไปทำงานนอกพื้นที่ ซึ่งยังผลต่อการศึกษาลำเรียนของลูกหลาน และผู้สูงอายุให้อยู่กับบ้านเพียงลำพัง

ส่วนประเพณี วัฒนธรรมของคนเกาะตาครุตไม่ค่อยมีความเปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนัก ด้วยความเป็นชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลาม ทำให้วิถีวัฒนธรรมประเพณีก็จะมีการยึดโยงอยู่กับพิธีกรรม และหลักคำสอนทางศาสนา ซึ่งก็มีการสืบทอด และดำรงรักษา และปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างเคร่งครัด ซึ่งประเพณี วัฒนธรรมที่สำคัญๆของพื้นที่ก็คือ

1.วันรอมฎอน คือ เราะมะฎอน หรือสะกด "รอมะฎอน" หรือ "รอมฎอน" คือเดือนที่ 9 ของปฏิทินฮิจญ์เราะฮ์ในศาสนาอิสลาม เป็นเดือนที่มุสลิมถือศีลอดทั้งเดือน ด้วยเหตุนี้จึงเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า "เดือนบวช" และถือว่าเป็นเดือนที่สำคัญที่สุดเดือนหนึ่ง มุสลิมจะต้องอดอาหารเพื่อที่จะได้เข้าถึงอัลลอฮ์ และเพื่อให้มีความอดทน (ตะบะ), การอุทิศส่วนกุศล ระลึกถึงภาวะขาดแคลนอาหาร และผู้ที่ไม่ได้รับการดูแลจากสังคม เช่น คนยากจน เป็นต้น เดือนนี้ยังเป็นเดือนที่อัลกุรอานได้ถูกประทานลงมาเป็นทางนำให้กับมนุษย์ มุสลิมจึงต้องอ่านอัลกุรอาน เพื่อศึกษาถึงสิ่งที่พระเจ้าต้องการให้มนุษย์รู้ว่าการเป็นอยู่ในโลกนี้ และโลกหน้าจะเป็นอย่างไร จะต้องปฏิบัติธรรมะเพื่อตนเองอย่างไรบ้าง กิจกรรมพิเศษของมุสลิมนิกายซุนนี คือการละหมาดตะรอเวียฮ์ในยามค่ำของเดือนนี้

2. วันฮารีรายอ (ตามภาษามลายูปัตตานี) หรือ วันฮารีรายา (ภาษามลายูกลาง) เป็นวันรื่นเริงของชาวมุสลิมทั่วโลก ซึ่งใน 1 ปี ชาวมุสลิม มีวันฮารีรายอ 2 ครั้ง คือ อีดิลฟิตรี ตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ เดือนเชาวาล ซึ่งเป็นเดือน 10 ตามปฏิทินอิสลาม คือ วันออกบวช และ อีดิลอัฎฮา ตรงกับวันที่ 10 เดือน ชุลฮิจญะ หรือตรงกับเดือน 12 ของปฏิทินอิสลาม ซึ่งเป็นการฉลอง วันออกฮัจญ์ ซึ่งในวันดังกล่าวชาวมุสลิมจะไปเยี่ยมเยียนพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เพื่ออภัยต่อกันในสิ่งที่ผ่านมา โดยในวันอีดิลฟิตรี มุสลิมทุกคนจะต้องจ่าย ชะกาตฟิตรีหะ คือการบริจาคทานแก่คนยากจนอนาถา ส่วนในวันอีดิลอัฎฮา จะมีการเชือดสัตว์พลี และทำ กุรบัน แจกจ่ายเนื้อเพื่อเป็นทานแก่ญาติมิตร สัตว์ที่ใช้ในการเชือดพลีได้แก่ อูฐ วัว แพะ ถือเป็น การขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ให้เป็นผู้บริจาต เป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ ในวันฮารีรายอ ชาวมุสลิมจะเดินทางกลับภูมิลำเนาของตน มาร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยพร้อมเพรียงกัน ได้พบปะ สังสรรค์กับเพื่อน ญาติพี่น้อง เพื่อจะได้ขอภัยต่อกัน

สำหรับพิธีกรรมในวันดังกล่าว ชาวมุสลิมจะตื่นนอนแต่เช้าตรู่ โดยเฉพาะผู้หญิงจะตกแต่งบ้านเรือนให้สะอาดสวยงามเป็นพิเศษ จัดเตรียมอาหาร ขนมต่างๆ ไว้ต้อนรับเพื่อน ญาติพี่น้อง และแขกที่มา

เยี่ยมชม หลังเสร็จสิ้นภารกิจแล้วจึงจะอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด เรียกว่า อาบน้ำสุนด์ กำหนดเวลาอาบน้ำตั้งแต่เที่ยงคืนเริ่มต้นวันฮารีรายอ จนถึงพระอาทิตย์ตก แต่เวลาที่ดีที่สุดและเป็นที่ยอมรับอาบน้ำสุนด์ คือ เมื่อแสงอรุณขึ้นขอบฟ้าในวันฮารีรายอ ในขณะที่อาบน้ำสุนด์ ทุกคนจะต้องกล่าวดัวร์ เป็นการขอพร จากนั้นจะเดินทางไปมัสยิดเพื่อละหมาดและเยี่ยมชมญาติพี่น้องที่ล่องกลับไปแล้วในกูโบร์ หรือสุสาน ที่ตั้งอยู่ภายในมัสยิดนั้นๆ

5.1.2 สถานการณ์และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุตในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ในอดีตประชากรบนเกาะตาครุต ต้องประสบปัญหาที่หลากหลายในการประกอบอาชีพประมง ด้วยสภาพพื้นที่ ที่มีพื้นที่และน่านน้ำติดกับประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ทำให้การออกทะเลแต่ละครั้งต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะถ้าการเดินเรือไปออกทะเลเพื่อทำประมงแต่ละครั้งเกิดวังผิวน้ำ อาจจะเข้าเขตน่านน้ำของประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ได้ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา ประชากรบนเกาะมักจะโดนจับ และต้องเสียค่าปรับอยู่บ่อยครั้งในช่วงคืนเดือนมืด บางครั้งถึงขนาดโดนยิงหรือโดนทำร้ายจากทหารพม่าก็มี แต่ในปัจจุบันปัญหาดังกล่าวได้ลดน้อยถอยลง ด้วยความชำนาญในการเดินเรือของประชากรบนเกาะ และด้วยการสร้างความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐทั้งสองประเทศ ทำให้ความเข้มงวดดังกล่าวได้ลดน้อยถอยลง

ในปัจจุบันประชากรบนเกาะตาครุตยังคงประกอบอาชีพการทำประมง วางอวนปูม้า และจับสัตว์น้ำทางทะเลทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งอาชีพประมงเป็นรายได้หลักที่สำคัญ ที่คนบนเกาะตาครุตใช้เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง และคนในครอบครัวมาตลอด ซึ่งการประกอบอาชีพของคนบนเกาะตาครุต ก็ต้องมีการปรับตัวมาตลอด แม้ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพดิน ฟ้า อากาศ และอุณหภูมิของโลก ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลลดน้อยลง อีกทั้งคนบนเกาะก็ต้องมีการปรับตัวที่เพิ่มมากขึ้น กับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ที่แต่ละครอบครัวมีบุตรหลานหลายคน ทำให้มีค่าครองชีพที่สูงเพิ่มมากขึ้น การประกอบอาชีพของคนบนเกาะตาครุตก็ต้องมีการปรับตัวเพิ่มมากขึ้น นอกจากปรับตัวในการหาพื้นที่ใหม่ในการหาประกอบอาชีพแล้ว ยังต้องเพิ่มรายได้เสริมเพิ่มเติมจากการประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น การค้าขายของแม่บ้าน การรับจ้างสาวอวน การออกไปหาหอยเพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว หรือแม้กระทั่งบางครอบครัว ก็เดินทางออกไปหางานทำบนฝั่ง โดยไปประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงาน และตามไซต์งานก่อสร้าง ในช่วงฤดูที่ทรัพยากรทางทะเลที่ลดน้อยถอยลง ส่วนบางครอบครัวก็จะมีการปรับตัว เสริมเพิ่มเติมรายได้นอกเหนือจากการประมง โดยการรับคณะตกปลา ออกไปหาตกปลายังพื้นที่ต่างๆ เพื่อเป็นรายได้เสริมจากอาชีพหลักที่ปฏิบัติในปัจจุบัน

ถึงแม้จะอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อไปหางานทำต่างพื้นที่ แต่สุดท้ายคนเกาะตาครุตที่ไปประกอบอาชีพรับจ้างยังนอกพื้นที่ ก็ได้ทยอยเดินทางกลับมาประกอบอาชีพยังเกาะตาครุตอีกครั้ง เพราะสภาพพื้นที่ และแหล่งทรัพยากร อยู่ที่ไหนไม่สบายเท่าบ้านตนเอง จึงได้ทยอยกลับคืนสู่สภาพปกติ ทำให้

ประชากรบนเกาะตาครุดได้กลับมาอาศัยอยู่ที่เกาะ และประกอบอาชีพการทำประมงอีกครั้ง ซึ่งปัญหาอุปสรรคด้านเครื่องมือ อุปกรณ์การทำอาชีพประมงที่เคยประสบก็ได้ลดน้อยถอยลง เพราะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการให้การสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์การทำประมงดังกล่าว อีกทั้งจากการที่ประชากรบนเกาะไปประกอบอาชีพรับจ้างบนฝั่ง ก็สามารถเก็บหอมรอมริบเงินเพื่อมาเป็นทุนในการทำประมง และจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ในการทำประมงใหม่ได้อีกครั้ง ซึ่งประชากรบนเกาะต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ไม่มีเงินทุน ไม่มีความรู้ ความสามารถด้านอื่น มีความรู้แต่เพียงอย่างเดียวก็คือการทำอาชีพประมง ฉะนั้นไม่ว่าจะไปทำอะไรที่ไหนก็ได้แล้วแต่ สุดท้ายแล้วก็ต้องกลับมาประกอบอาชีพประมง ที่เป็นแหล่งรายได้ และกลับมาอยู่ยังถิ่นฐานบ้านเกิดยังเกาะตาครุด ซึ่งวิถีชีวิตของคนเกาะตาครุดผูกพันกับอาชีพประมงมายาวนาน อาชีพประมงเป็นอาชีพที่สร้างรายได้หลักเลี้ยงครอบครัว

อย่างไรก็ตาม การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ทางประกอบอาชีพ ของคนเกาะตาครุดพบว่า จะมีการประกอบอาชีพการทำประมงเป็นหลัก ในช่วงฤดูที่ทรัพยากรทางทะเลมีน้อย ประชากรบนเกาะตาครุดบางส่วนก็จะเคลื่อนย้ายไปประกอบอาชีพรับจ้างบนฝั่งด้านจังหวัดระนอง และจังหวัดใกล้เคียง เป็นระยะเวลาประมาณ 3-6 เดือน เมื่อถึงช่วงฤดูที่ทรัพยากรทางทะเลเริ่มอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง คนเกาะตาครุดที่เคลื่อนย้ายไปประกอบอาชีพรับจ้างบนฝั่ง ก็จะกลับมาประกอบอาชีพการทำประมงดั้งเดิม แม้สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประชากรบนเกาะตาครุดต้องมีการปรับตัวด้านประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น แม้การออกทะเลแต่ละครั้งเสี่ยงกับการขาดทุน กับต้นทุนที่ได้ลงทุนลงแรงไป เพราะทรัพยากรทางทะเล เจริญเติบโตไม่ทันการณ์กับจำนวนผู้ประกอบการทำประมง ทำให้จำนวนชาวประมง อาจจะมากกว่าจำนวนสัตว์น้ำทางทะเลด้วยซ้ำไปในอนาคต แม้ตามแนวเขตน่านน้ำจะมีทรัพยากรทางทะเลที่ชุกชุม แต่ก็ต้องเสี่ยงกับความปลอดภัยที่จะเข้าไปทำการประมง เพราะพื้นที่ที่แหล่งทรัพยากรไปอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบัน จะอยู่ในพื้นที่ของปะการังเทียมบ้าน คือ ประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งจะมีความเข้มงวดเรื่องของการจับสัตว์น้ำทางทะเล ที่จะต้องมีใบอนุญาต และการเสียสัมปทานในการเข้าไปทำประมง ซึ่งใบอนุญาต หรือสัมปทานดังกล่าว ชาวประมงที่หาเข้ากินค่า คงจะไม่สามารถจ่ายสัมปทาน เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมปทานดังกล่าว จึงอาศัยการลักลอบเข้าไปทำการประมงในพื้นที่หวงห้าม ซึ่งเสี่ยงกับการถูกจับดำเนินคดี อีกทั้งสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันก็มีความบีบคั้นต่อประชากรบนเกาะตาครุดอย่างมาก ด้วยความที่ประชากรบนเกาะตาครุดแต่ละครอบครัวมีจำนวนบุตรหลานเยอะ ทำให้มีค่าใช้จ่ายภาคครัวเรือนที่สูง ทั้งเรื่องอาหารการกิน การศึกษาของบุตร และปัจจุบันสิ่งที่มีความสำคัญในชีวิต

5.1.3 แนวโน้มการส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสมของคนเกาะตาครุด

ในอนาคตประชากรบนเกาะตาครุดต้องมีการปรับตัวที่สูงขึ้น พิจารณาในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1) การพึ่งพาตนเองจากการทำอาชีพประมงตามฤดูกาล 2) สร้างทางเลือก จากสภาพพื้นที่ และบริบทชุมชนที่มีต้นทุน มีความสวยงาม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว และผู้ที่มีความสนใจในฐานทรัพยากรธรรมชาติที่

สวยงาม แต่ปัจจุบันยังถือว่าเป็นพื้นที่ปิด ซึ่งในอนาคต คนเกาะตาครุดต้องอาศัยปัจจัยเอื่อดังกล่าว เป็นแรงหนุนเสริมที่จะสร้างรายได้เพิ่มเติม โดยการหนุนเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์โดยชุมชน ปัจจุบันประชากรบนเกาะตาครุดบางส่วนก็ได้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพประมงไปบ้างแล้ว เช่น การนำนักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยว และตกปลาในทะเลบริเวณเกาะแก่งต่างๆในพื้นที่ และ 3)การหนุนเสริมอาชีพทางเลือกที่หลากหลาย และจัดระบบการบริหารจัดการที่ดี จะสามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง ที่สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับคนเกาะตาครุด เช่น การเลี้ยงไก่พื้นเมือง การรับนักท่องเที่ยวออกตกปลาในทะเล กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การส่งเสริมการจัดทำโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยว การปลูกผักสวนครัว เพื่อลดรายจ่ายครัวเรือน การรวมกลุ่มอาชีพแม่บ้าน เช่น ทำน้ายาล้างจานในครัวเรือน และจำหน่ายในชุมชน การประดิษฐ์ชิ้นงาน เรือจิว เปลือกหอย เป็นของที่ระลึก หรือการเก็บขยะมารีไซเคิล หรือจำหน่าย การสร้างรายได้จากการสร้างมูลค่าเพิ่มจากสัตว์ทะเล การแปรรูปอาหารทะเล การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการตั้งรับปรับตัวของชุมชนคนเกาะตาครุด ด้านความมั่นคงด้านอาหารและอาชีพ ที่มีลักษณะที่ตั้งเป็นเกาะ ด้วยเหตุนี้อาชีพของคนเกาะตาครุดจึงเป็นการทำประมงขนาดเล็ก 100 % ของประชากรทั้งหมด เมื่อยามว่างจากการประมง ก็หันไปรับจ้างทั่วไป หรือค้าขายบนเกาะ จากคำบอกเล่าของคนเกาะตาครุด ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาสถานการณ์ด้านทรัพยากรที่คนเกาะตาครุดเผชิญอยู่ ขณะเดียวกันในอีกด้านหนึ่งพบว่าสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนและฐานทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อย่างเห็นได้ชัด ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นความเสี่ยงด้านอาชีพที่เห็นได้ชัดเจน คือ การทำประมงชายฝั่ง หากมีฝนตกหนักติดต่อกันก็ไม่สามารถออกทะเลเพื่อจับสัตว์น้ำได้ หรือแม้สามารถออกไปได้ แต่ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้จะน้อย เนื่องจากปริมาณน้ำฝนที่มากทำให้ความเค็มของทะเลเปลี่ยนแปลง สัตว์น้ำจะลอยออกไปไกลจากฝั่งมากขึ้น การออกเรือจะไกลขึ้นทำให้ต้นทุนด้านน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นด้วย หรือกรณีที่มีพายุและฝนตกควบคุมกันยังไม่สามารถออกทะเลได้ เพราะอาจเสี่ยงที่เรือจะล่มได้ จากการวิเคราะห์ความเปราะบางและศักยภาพของคนเกาะตาครุดได้ การรวมกลุ่มชาวบ้าน เพื่อการจัดการระบบนิเวศในเกาะตาครุดให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับมาเป็นฐานอาชีพและชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้งทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันทางธรรมชาติให้กับชุมชนเกาะตาครุดให้ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ รวมทั้งการสร้างอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม และมีความยั่งยืนของชุมชนชายขอบบริเวณชายแดนไทยและสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ชุมชนเกาะตาครุด ได้เข้าถึงทรัพยากร ได้รับโอกาสที่ดีในหลายๆด้าน ที่ควรจะได้รับ การสนับสนุน หรือส่งเสริมให้คนบนเกาะ ได้รับสวัสดิการที่ดีจากภาครัฐ ด้านสาธารณสุข ปลอดภัย การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม และมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะนักวิจัย

1) ทีมวิจัยเป็นทีมวิจัยน้องใหม่ ที่เพิ่งได้รับโอกาสในการรับทุนวิจัยเป็นของตนเอง ทำให้ไม่มีความมั่นใจเท่าที่ควร ต้องคอยรับการหนุนเสริมจากพี่เลี้ยงนักวิจัยอยู่อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งทีมวิจัยยังมีปัญหาด้านการอ่าน การเขียน ทำให้ทีมวิจัยขาดความมั่นใจในการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินงานต้องทดลองถูก ลองผิดให้เยอะๆ เพื่อที่จะได้สร้างความเคยชิน และเพิ่มความกล้าตัดสินใจในการดำเนินงานให้เพิ่มมากขึ้นกับทีมวิจัย

2) กระบวนการงานวิจัยในครั้งนี้ต้องเสริมทีมวิจัยจากภายนอกลงไปช่วยในพื้นที่ ในเรื่องของ การเก็บข้อมูล กระบวนการต่างๆ โดยอาศัยเครือข่ายงานวิจัยพื้นที่อื่นๆเข้าไปหนุนเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เนื่องจากทีมวิจัยเกาะตาครุด ยังไม่มีความมั่นใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล และข้อจำกัดของการอ่านและการเขียน การสร้างการเรียนรู้ข้ามพื้นที่ จึงเป็นเครื่องมือพัฒนาศักยภาพ สร้างความมั่นใจให้กับทีมวิจัยเกาะตาครุดมากขึ้น

5.2.2 ข้อเสนอต่องานวิจัย

1. งานวิจัยของเกาะตาครุด เป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับทีมวิจัย และนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม และทดลองปฏิบัติ ซึ่งจากกระบวนการงานวิจัยที่ผ่านมา สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้นำไปใช้ตัดสินใจเลือกแนวทางการดำเนินงาน และทดลองปฏิบัติทางเลือกด้านอาชีพที่เหมาะสมกับคนเกาะตาครุด

2. การหาแนวทางทดลองปฏิบัติการด้านอาชีพ ที่หลากหลายมากขึ้น โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปหนุนเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนเกาะตาครุดอย่างต่อเนื่อง จนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเกาะตาครุดให้ดีขึ้น อีกทั้งคนเกาะตาครุดยังต้องมีการปรับตัวทางด้านอาชีพเพื่อความอยู่รอดในอนาคตของครอบครัว โดยการพึ่งตนเองให้มากที่สุด

3. ประเด็นวิจัยที่น่าสนใจ จากการสังเกตคือเรื่องของปัญหาขยะทะเล ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนเกาะตาครุด และก่อให้เกิดปัญหาล้างแควล้อมตามมา เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ในพื้นที่ และยังมีประเด็นเรื่องของการขาดแคลนน้ำในการอุปโภค บริโภคที่ถูกสุขลักษณะอนามัย ซึ่งในเบื้องต้นทางหน่วยงาน องค์กรพัฒนาเอกชน ลงไปสนับสนุนถังเก็บน้ำในช่วงฤดูฝนแล้ว แต่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ทำอย่างไรถึงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในระยะร่วมกันหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

5.2.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

1. เกษตรกร เป็นเกาะที่ห่างไกลการหนุนเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนทั้งในและนอกพื้นที่ ด้วยความที่เป็นเกาะอยู่ในการดูแลของเกาะสินไห ทำให้การได้รับการหนุนเสริมจากหน่วยงานต่างๆทั้งทางภาครัฐ และเอกชน จะมุ่งเน้นลงมายังพื้นที่เกาะสินไหเป็นหลัก ทำให้เกษตรกรจะไม่ค่อยได้รับการหนุนเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งถ้าคนบนเกาะตาครุดได้รับการหนุนเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง จะสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้เกิดขึ้นกับคนบนเกาะตาครุดได้ดีเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

2. หน่วยงานด้านประมง ให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องด้านการทำประมง และหนุนเสริมเครื่องมือ เครื่องมือในการประกอบอาชีพเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากการประกอบอาชีพในปัจจุบัน และลดการเคลื่อนย้ายแรงงานบนเกาะตาครุดไปประกอบอาชีพรับจ้างบนฝั่งได้ในอนาคต

3. หน่วยงานด้านการเกษตร ให้ความรู้ และแนวทางการหนุนเสริมการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือนจากการซื้อผักสวนครัวมาประกอบอาหาร ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมคนเกาะตาครุดพบว่า จะมีการซื้อผักสวนครัวมาประกอบอาหารเป็นรายการที่มีรายจ่ายที่สูงพอสมควร ซึ่งถ้าคนเกาะตาครุดสามารถปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ด้วยตนเอง จะสามารถลดรายจ่ายที่เกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน และคนเกาะตาครุดมีความต้องการรับการหนุนเสริมเมล็ดพันธุ์ และพันธุ์ผักสวนครัวในการปลูกเพื่อเป็นอาหาร

4. หน่วยงานด้านการส่งเสริมอาชีพ ให้ความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มในการประกอบอาชีพที่เพิ่มมากขึ้นให้กับครอบครัวคนเกาะตาครุด เช่น การแปรรูปอาหารทะเล การประกอบอาชีพของกลุ่มสตรีที่ว่างงาน ที่จะสามารถมีอาชีพและรายได้เสริมเพิ่มเติมมาจูลือครอบครัวในอนาคต

5. หน่วยงานด้านสาธารณสุข มาให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ และฝึกปฏิบัติ จัดตั้งอาสาสมัครสาธารณสุขเพิ่มเติม เพราะคนบนเกาะตาครุดเวลาเจ็บป่วย หรือไม่สบาย จะต้องเดินทางไปรักษาตัวยังบนฝั่งด้านจังหวัดระนอง ซึ่งอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีก็ไม่เพียงพอ อีกทั้งศูนย์สาธารณสุขที่เป็นแหล่งดูแลผู้ป่วยในชุมชนก็ยังมี ถ้าคนบนเกาะได้รับการหนุนเสริมในเรื่องต่างๆเหล่านี้ จะสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้เกิดขึ้นกับคนเกาะตาครุดได้เป็นอย่างมาก สามารถลดความเสี่ยงจากการสูญเสียจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากด้านสุขภาพได้ในอนาคต

6. หน่วยงานด้านความมั่นคง ที่ควรเปิดพื้นที่ให้กับคนเกาะตาครุดเพิ่มมากขึ้น เพื่อเพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารให้กับคนเกาะตาครุดให้เท่าทันกับคนเกาะสินไห และพื้นที่อื่นๆในจังหวัดในปัจจุบัน

ภาคผนวก

รายงานกิจกรรมวิจัย

กิจกรรมที่ 1. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2559

วันที่/เดือน/ปี อาทิตย์ที่ 19 มิถุนายน พ.ศ.2559 เวลา 19.00-23.00 น.

สถานที่ บ้านนายร่มหลี่ ขุนภักดี เกาะตาครุต ม.4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 10 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 3 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมโครงการร่วมกัน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดเวลา สถานที่ และรายละเอียดของกิจกรรมร่วมกัน
2. ทีมวิจัยประสานงานพี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม ตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดไว้
3. ทีมวิจัยเตรียมความพร้อมเครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่สำหรับการประชุม
4. ประชุมวางแผนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมโครงการร่วมกัน
5. สรุปผลข้อมูลการประชุม
6. นัดหมายกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงนักวิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด และระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้กับทีมวิจัย ได้รับทราบ และทดลองปฏิบัติการ เช่น รายละเอียดของโครงการ รายละเอียดงบประมาณโครงการที่ได้รับการอนุมัติ ระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณในกิจกรรม ระบบเอกสารที่จำเป็นต้องใช้ในโครงการ และกิจกรรม พร้อมทั้งได้ให้ทีมวิจัยแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในโครงการร่วมกันของทีมวิจัย โดยสามารถแบ่งบทบาทหน้าที่ร่วมกันได้ดังนี้ คือ 1.นายสมาน มณีจันทร์สุข หัวหน้าโครงการ ทำหน้าที่บริหารโครงการ และดูแลภาพรวมโครงการ 2.นางมาบีน อาลี ดูแลงานด้านอาหาร เครื่องดื่ม 3.นายร่มหลี่ ขุนภักดี และนางชาน๊ะ อาจหาญ ดูแลงานด้านสถานที่ 4.นางสุดา ภักดี ดูแลงานด้านเอกสาร 5.นายสมาน แอน ภักดี นายอุหมาด ภักดี นายรอฮีม ภักดี นายอุด ภักดี ดูแลงานด้านการจัดการทั่วไป หลังเสร็จสิ้นการชี้แจงรายละเอียด และแบ่งบทบาทหน้าที่คณะทำงานโครงการ พี่เลี้ยงนักวิจัยได้ให้ทีมวิจัยทดลองเบิกจ่ายงบประมาณ ในกิจกรรมประชุมประจำเดือน เพื่อเป็นการฝึกฝน และสร้างความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน หลังเสร็จสิ้นการ

ชี้แจงทำความเข้าใจโครงการ รายละเอียดเอกสาร และการเบิกจ่ายงบประมาณเสร็จสิ้น พี่เลี้ยงนักวิจัยได้ชวนคิด ชวนคุย และทำความเข้าใจเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และรายละเอียดของกิจกรรมในโครงการร่วมกัน เพื่อวางแผนการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ให้เป็นไปตามแผนงาน และเป้าหมายที่วางไว้ ที่จะสามารถค้นหาอาชีพที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับคนเกาะตาครุด ซึ่งทีมวิจัยได้ร่วมวางแผนกิจกรรมโครงการ โดยจะเริ่มดำเนินกิจกรรมการศึกษา สำรวจข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประเพณี ของคนเกาะตาครุดเป็นกิจกรรมแรก โดยจะดำเนินกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นก่อน เพราะทีมวิจัยยังไม่มี ความมั่นใจเท่าที่ควรต่อกิจกรรมเปิดเวทีชี้แจงโครงการ ฯ ที่จะมีผู้คนจำนวนมากเข้ามาเกี่ยวข้อง และหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ได้ร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุมประจำเดือน

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ ในรายละเอียดของโครงการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และกิจกรรมโครงการร่วมกันเพิ่มมากขึ้น
2. ทีมวิจัยสามารถแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานในโครงการร่วมกัน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ต่างๆร่วมกันคือ 1.นายสมาน มณีจันทร์สุข หัวหน้าโครงการ ทำหน้าที่บริหารโครงการ และดูแลภาพรวมโครงการ 2.นางมาปิ่น อาลี ดูแลงานด้านอาหาร เครื่องดื่ม 3.นายร่มหลี่ ขุนภักดี และนางชาน๊ะ อาหาญ ดูแลงานด้านสถานที่ 4.นางสุดา ภักดี ดูแลงานด้านเอกสาร 5.นายสมาน แอน ภักดี นายอุหมาด ภักดี นายรอฮีม ภักดี นายอุด ภักดี ดูแลงานด้านการจัดการทั่วไป
3. ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ กิจกรรม และสามารถเบิกจ่ายงบประมาณจริงในกิจกรรมร่วมกันได้ และมีความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน
4. ทีมวิจัยกำหนดแผนการดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมร่วมกัน ดดยมีแผนการดำเนินกิจกรรมแรกร่วมกัน คือ กิจกรรมการศึกษา สำรวจข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประเพณี ของคนเกาะตาครุด

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ประชุมกลุ่มย่อยจำนวน 13 คน ระหว่างทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย ผ่านกระบวนการชี้แจงทำความเข้าใจรายละเอียดโครงการ กิจกรรมโครงการ และรายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณโครงการ เอกสารค่าใช้จ่าย และเอกสารโครงการโดยพี่เลี้ยงนักวิจัย พร้อมทั้งทดลองปฏิบัติจริง การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ กิจกรรม หลังเสร็จสิ้น พี่เลี้ยงนักวิจัยชวนคิด ชวนคุย วางแผนการดำเนินงานกิจกรรมโครงการร่วมกัน

ปัญหา/อุปสรรค

1. ทีมวิจัย 2 คน ตัดภารกิจส่วนตัวบนฝั่ง ไม่สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ทันกำหนด
2. ทีมวิจัยไม่สามารถอ่าน เขียน ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ให้เด็กเยาวชน บุตรหลานทีมวิจัยบนเกาะ เข้ามาอ่าน และเขียนข้อมูลให้กับทีมวิจัย

ภาพที่ 1. กิจกรรมประชุมคณะทำงานประจำเดือนมิถุนายน 2559

อาทิตย์ที่ 19 มิถุนายน พ.ศ.2559 เวลา 19.00-23.00 น.

บ้านนายร่มหลี่ ชุนภักดี เกาะตาครุต ม.4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

กิจกรรมที่ 2. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ.2559

วันที่/เดือน/ปี พุธที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2559 เวลา 13.00-17.30 น.

สถานที่ บ้านนายร่มหลี่ ชุนภักดี เกาะตาครุต ม.4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 11 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนงานการขับเคลื่อนกิจกรรมศึกษา/เก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมปะละประเพณีของคนเกาะตาครุต

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดเวลา สถานที่ และรายละเอียดของกิจกรรมร่วมกัน
2. ทีมวิจัยประสานงานพี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม ตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดไว้
3. ทีมวิจัยเตรียมความพร้อมเครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่สำหรับการประชุม

4. ประชุมวางแผนงานการขับเคลื่อนกิจกรรมศึกษา/เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณีของคนเกาะตาครุด
5. สรุปผลข้อมูลการประชุม
6. นัดหมายกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัยได้ร่วมกันวางแผนงานกิจกรรมศึกษา/เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณีของคนเกาะตาครุด โดยมีแผนงานการเก็บรวบรวมข้อมูลในวันอาทิตย์ที่ 14 สิงหาคม 2559 โดยมีรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ในอดีตของเกาะตาครุด ผู้อยู่อาศัยยุคแรกๆ วัฒนธรรมประเพณีที่มี บริบทพื้นที่ของเกาะตาครุด และประชากรที่อาศัยอยู่บนเกาะตาครุดในอดีตและปัจจุบัน โดยมีแผนการสำรวจข้อมูล จำนวน 48 ครัวเรือน จัดทำเป็นแผนที่และผังครัวเรือนของคนบนเกาะตาครุด โดยทีมวิจัยจะเป็นผู้สำรวจ และรวบรวมข้อมูลไว้ก่อนล่วงหน้าผ่านการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เมื่อถึงกำหนดนัดหมายการรวบรวมข้อมูล จะได้มีข้อมูลประกอบ และให้พี่เลี้ยงคอยเสริม เพิ่มเติมประเด็น และข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติม และหลังเสร็จสิ้นการประชุมวางแผนกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลกิจกรรมการประชุมร่วมกันเพื่อประกอบการจัดทำรายงานผลโครงการต่อไป

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ ในวิธีการศึกษา/เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณีของคนเกาะตาครุดร่วมกัน และมีแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมร่วมกัน
2. ทีมวิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ และประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณีของคนเกาะตาครุดร่วมกัน โดยกำหนดการจัดกิจกรรมในวันอาทิตย์ที่ 14 สิงหาคม 2559 โดยจะเก็บข้อมูลกับครัวเรือนจำนวนทั้งสิ้น 48 ครัวเรือน
3. จัดทำฐานข้อมูลชุมชนรวบรวมเป็นแผนที่ชุมชน แผนที่ผังครัวเรือน และข้อมูลสรุปเป็นรูปเล่ม

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ประชุมกลุ่มย่อยจำนวน 13 คน ระหว่างทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย ผ่านกระบวนการชี้แจงทำความเข้าใจขั้นตอน กระบวนการ และวิธีปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูล ของพี่เลี้ยงนักวิจัยต่อทีมวิจัย และผู้เข้าร่วมประชุมต่างแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันถึงแนวทาง ขั้นตอน กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ถูกต้อง เหมาะสม ตรงการบริบทพื้นที่เกาะตาครุฑและทีมวิจัยต่อไป หลังเสร็จสิ้นการประชุม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลกิจกรรม ประกอบการจัดทำรายงานต่อไป

ปัญหา/อุปสรรค

1. ทีมวิจัยไม่เคยมีประสบการณ์การดำเนินงานวิจัยมาก่อน จึงไม่มีความมั่นใจเท่าที่ควรในการดำเนินกิจกรรม กล่าวคือไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ และกลัวที่จะไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน
2. ทีมวิจัยไม่มีความสามารถในการอ่าน และเขียนหนังสือ จึงไม่มั่นใจว่าจะสามารถเก็บรวบรวม และสรุปผลข้อมูลได้ครบถ้วนสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

1. อยากให้พี่เลี้ยงนักวิจัยทดลองปฏิบัติการ เก็บรวบรวมข้อมูลให้ดูเป็นตัวอย่างก่อนในเบื้องต้น และอยากให้พี่เลี้ยงประกบตลอดการดำเนินงาน เพื่อสร้างความมั่นใจ และเสริมเพิ่มเติมข้อมูล
2. อยากให้พี่เลี้ยงเขียน และสรุปผลข้อมูลให้

ภาพที่ 2. กิจกรรมประชุมคณะทำงานเดือนสิงหาคม พ.ศ.2559

พุธที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2559 เวลา 13.00-17.30 น.

บ้านนายร่มหลี่ ชุนภักดี เกาะตาครุฑ ม.4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

กิจกรรมที่ 3. ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเพณีของคนเกาะตาครุฑตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบัน และ สำรวจ/รวบรวมข้อมูลทรัพยากรบนเกาะตาครุฑ

วันที่/เดือน/ปี อาทิตย์ที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2559 เวลา 13.00-23.00 น.

สถานที่ บ้านนายร่มหลี่ ชุนภักดี เกาะตาครุฑ ม.4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 10 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน

3. คนในชุมชน จำนวน 10 ครั้วเรือน

วัตถุประสงค์

1. ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเพณีของคนเกาะตาครุดตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบัน
2. เพื่อสำรวจ/รวบรวมข้อมูลทรัพยากรบนเกาะตาครุด

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดเวลา สถานที่ และรายละเอียดของกิจกรรมร่วมกัน
2. ทีมวิจัยประสานงานที่เล็งนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม ตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดไว้
3. ทีมวิจัยเตรียมความพร้อมเครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่สำหรับการประชุม
4. ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเพณีของคนเกาะตาครุดตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบัน และ สำรวจ/รวบรวมข้อมูลทรัพยากรบนเกาะตาครุด
5. สรุปผลข้อมูลการสำรวจ
6. นัดหมายกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัย และที่เล็งนักวิจัยร่วมกันรวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเพณีของคนเกาะตาครุดตั้งแต่ในอดีต-ปัจจุบัน และข้อมูลทรัพยากรบนเกาะตาครุด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเสริมเพิ่มเติมข้อมูลจากทีมวิจัย และคนในชุมชน เพราะบริบทของของตาครุดเป็นเกาะเล็กๆ ที่มีจำนวนครัวเรือนเพียงแค่ 48 ครัวเรือนเท่านั้น และทุกครัวเรือนก็เป็นเครือญาติกันทั้งหมด ทำให้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล จะใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเสริม เพิ่มเติมข้อมูลจากทีมวิจัย และสมาชิกในชุมชนเป็นสำคัญ โดยแบ่งกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ช่วงด้วยกันคือ ช่วงที่ 1 ตอน 13.00-18.00 น. จะรวบรวมข้อมูล และจัดทำแผนที่ชุมชน แผนที่ครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือนเกาะตาครุด จำนวน 48 ครัวเรือน และช่วงที่ 2 ตอนค่ำ เวลา 19.00-23.00 น. จะรวบรวมข้อมูลทรัพยากรบนเกาะตาครุด และการหาอยู่หากินของคนเกาะตาครุด ผ่านการเล่าเรื่องราวของทีมวิจัย และครัวเรือนบนเกาะตาครุด และการซักถามเพิ่มเติมข้อมูลจากที่เล็งนักวิจัย

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ได้ชุดข้อมูลบริบทชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี เกาะตาครุด ที่เกี่ยวข้องกับประวัติเกาะตาครุด , ที่ตั้ง, อาณาเขต , ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ , ประชากร , การคมนาคม ,

ลักษณะการประกอบอาชีพ , ผลิตภัณฑ์มวลรวม , ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ , ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี/เทศกาลประจำปี , สถานที่/ อุปกรณ์ ที่สำคัญของชุมชน

2. ได้ฐานข้อมูลผังครัวเรือนเกาะตาครุด

3. ได้ฐานข้อมูลทรัพยากร/อาชีพของคนเกาะตาครุด จำนวนเครื่องมือ และอุปกรณ์การทำประมง

4. ได้แผนที่ชุมชนเกาะตาครุด

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 22 คน ระหว่างทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย และตัวแทนครัวเรือนชุมชนเกาะตาครุด ผ่านกระบวนการบอกเล่าเรื่องราวบริบทชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และการหาอยู่หากินของคนเกาะตาครุด และทรัพยากรที่มีบนเกาะ การชวนคิด ชวนคุย ซักถามข้อมูลเพิ่มเติมจากพี่เลี้ยงนักวิจัย และการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่จริงเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลการรวบรวมข้อมูล และกิจกรรม เพื่อประกอบการจัดทำรายงานต่อไป

ปัญหา/อุปสรรค

1. ทีมวิจัยไม่สามารถอ่าน และเขียนข้อมูลได้ ทำให้ต้องอาศัยลูกหลานในชุมชน ทำให้ข้อมูลบางครั้งไม่ครบถ้วน และไม่ชัดเจน ตรงกับผู้ให้ข้อมูล

2. ภาษาพูดของคนเกาะตาครุด จะแปลเป็นภาษาเขียนได้ยากลำบาก เพราะเป็นสำเนียงอิสลาม วรรณยุกต์ต่างๆการเขียนบางครั้งอาจทำให้ความหมายเปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะ

1. อยากให้พี่เลี้ยงตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลให้

ภาพที่ 3. กิจกรรมศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูล

อาทิตย์ที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2559 เวลา 13.00-23.00 น.

บ้านนายร่มหลี่ ชุนภักดี เกาะตาครุด ม.4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

กิจกรรมที่ 4. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนตุลาคม พ.ศ.2559

วันที่/เดือน/ปี จันทร์ที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00-13.00 น.

สถานที่ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดระนอง 7/24 ต.เขานิเวศน์ อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม 1. ทีมวิจัย จำนวน 5 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนการดำเนินงาน โครงการ และกิจกรรมโครงการร่วมกัน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดเวลา สถานที่ และรายละเอียดของกิจกรรมร่วมกัน
2. ทีมวิจัยประสานงานพี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม ตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดไว้
3. ประชุมวางแผนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมโครงการร่วมกัน
4. สรุปผลข้อมูลการประชุม
5. นัดหมายกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัยร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาร่วมกัน โดยทีมวิจัยได้สะท้อนมุมมองความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานวิจัยให้กับพี่เลี้ยงนักวิจัยได้รับทราบ เพื่อขอคำชี้แนะ และแนวทางในการดำเนินงานในอนาคต ซึ่งทีมวิจัยได้ให้พี่เลี้ยงช่วยสะท้อนมุมมอง ความคิดเห็นของพี่เลี้ยงต่อการดำเนินงานของทีมวิจัย ที่ได้ดำเนินงานที่ผ่านมา ว่าในมุมมองของพี่เลี้ยงมีความคิดเห็นเป็นอย่างไรบ้าง เพราะทีมวิจัยเป็นทีมวิจัยใหม่ ไม่มีความรู้ ความสามารถเท่าที่ควร อีกทั้งยังอ่าน เขียนได้ลำบาก ซึ่งพี่เลี้ยงนักวิจัยได้สะท้อนมุมมอง และให้แนวทางในการดำเนินงานต่อทีมวิจัยว่า ทีมวิจัยสามารถดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมได้ดี สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล และสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในทีมวิจัย และพื้นที่ได้เป็นอย่างดี แต่พี่เลี้ยงอยากให้ทีมวิจัยคิด และเลือกทำงานให้ตรงกับความถนัด ความสามารถ และความต้องการของแต่ละคน อีกทั้งยังให้มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ชุมชน สังคมของตนเองเป็นสำคัญ ส่วนเรื่องของกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการทำงาน และเครื่องมืองานวิจัยต่างๆที่จะใช้นั้น พี่เลี้ยงนักวิจัยจะคอยดูแล หนุนเสริม และสรรหามาให้ และปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้อง และสามารถปฏิบัติการได้จริงในพื้นที่เอง เพื่อความง่าย และสะดวกของทีมวิจัยที่จะสามารถดำเนินงานโครงการ กิจกรรมในพื้นที่ได้อย่างสะดวก และประสบผลสำเร็จที่วางไว้ ซึ่งจากการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ และรู้สึกมีความมั่นใจในการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

หลังเสร็จสิ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย ได้ชวนทีมวิจัยวางแผนการดำเนินงาน โครงการ และกิจกรรมโครงการร่วมกัน โดยพี่เลี้ยงนักวิจัยได้ชี้แจง ทำความเข้าใจ ให้เห็นถึงสถานการณ์การดำเนินงาน โครงการให้ทีมวิจัยได้รับทราบ ว่าปัจจุบันทีมวิจัยได้ดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมวิจัยที่ล่าช้ากว่ากำหนดแผนงานที่วางไว้ จำเป็นที่ทีมวิจัยจะต้องรีบเร่งในการดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมให้มีความรวดเร็วเพิ่มมากขึ้น เพื่อไม่ให้สถานะของโครงการมีความล่าช้ากว่าแผนงานที่กำหนดไว้ในโครงการ ซึ่งผลจากการรวบรวมข้อมูล พบว่ามีกิจกรรมที่ยังไม่ได้ดำเนินงานจำนวน 4 กิจกรรม คือ 1.เวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 2.เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลสภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและข้อมูลทรัพยากรของชุมชน 3.กิจกรรมสำรวจรวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุด 4.การจัดทำรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานวิจัย ซึ่งเมื่อทีมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจ และรับทราบถึงสถานการณ์ดังกล่าว ทีมวิจัยจึงได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมดังกล่าวร่วมกัน เพื่อจะได้รับดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมให้ทันตามแผนงานโครงการ กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนงานโครงการ โดยทีมวิจัยได้ร่วมกำหนดเวลาขับเคลื่อนกิจกรรมที่เหลือ ดังนี้ 1.เดือนตุลาคม 2559 จะดำเนินงานกิจกรรมสำรวจ รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุด เดือนพฤศจิกายน 2559 จะดำเนินงานกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คือ 1.เวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 2.เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลสภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและข้อมูลทรัพยากรของชุมชน 3.การจัดทำรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานวิจัย ซึ่งทีมวิจัยมีแผนงานร่วมกันที่จะจัดส่งรายงานความก้าวหน้าภายในเดือนมกราคม 2560

เมื่อกำหนดแผนงานโครงการ และกิจกรรมเสร็จสิ้น ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย ได้ออกแบบเครื่องมือในการสำรวจ รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครุดร่วมกัน จนสามารถออกแบบสำรวจ ประเด็นคำถามที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกัน โดยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายการเก็บสำรวจข้อมูลจำนวน 35-38 ครัวเรือน โดยกำหนดแผนงานการดำเนินกิจกรรมให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 11-20 ตุลาคม 2559 และจะสรุปผลข้อมูลจากการสำรวจส่งให้กับพี่เลี้ยงนักวิจัยภายในวันที่ 20 ตุลาคม 2559 หลังเสร็จสิ้นการวางแผนงานโครงการ และกิจกรรม พี่เลี้ยงนักวิจัย และทีมวิจัย ร่วมกันสรุปผลข้อมูลการดำเนินกิจกรรม และค่าใช้จ่ายโครงการและกิจกรรมร่วมกัน

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัยได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มุมมองความคิดเห็น และกระบวนการทำงานต่อกัน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีแผนงานร่วมกัน จนสามารถวางแผนงาน กิจกรรมโครงการ และกระบวนการทำงานที่เนชั่นเป็นตอน จนสามารถวางแผนงานไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะนำมาซึ่งผลสำเร็จของโครงการ กิจกรรม ให้ลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้

2. ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ และทราบรายละเอียดกระบวนการดำเนินงานเพิ่มเติม มีแผนงาน รายละเอียดกิจกรรมในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยเพิ่มเติม ที่ละเอียด ชัดเจน มีความถูกต้องของข้อมูล และมีกำหนดเวลาในการดำเนินงาน และกิจกรรมที่แน่นอน

3. ทีมวิจัยกำหนดแผนงานการดำเนินโครงการ กิจกรรม ร่วมกัน คือ 1.เดือนตุลาคม 2559 จะดำเนินงานกิจกรรมสำรวจ รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครูด เดือนพฤศจิกายน 2559 จะดำเนินงานกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คือ 1.เวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 2.เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลสภาพพื้นที่ บริบทชุมชน สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและข้อมูลทรัพยากรของชุมชน 3.การจัดทำรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานวิจัย ซึ่งทีมวิจัยมีแผนงานร่วมกันที่จะจัดส่งรายงานความก้าวหน้าภายในเดือนมกราคม 2560

4. ทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัยร่วมกันออกแบบเครื่องมือ ขั้นตอน และกระบวนการสำรวจ รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนเกาะตาครูดร่วมกัน จนได้เครื่องมือ และประเด็นคำถามในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดวันเวลา และกลุ่มเป้าหมายในการเก็บสำรวจข้อมูล จำนวน 35-38 ครัวเรือน โดยกำหนดแผนงานการดำเนินกิจกรรมให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 11-20 ตุลาคม 2559 และจะสรุปผลข้อมูลจากการสำรวจส่งให้กับพี่เลี้ยงนักวิจัยภายในวันที่ 20 ตุลาคม 2559 ซึ่งจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วางแผนงานกิจกรรม และมีการทดลองปฏิบัติการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอน กระบวนการ และวิธีเก็บรวบรวมเพิ่มมากขึ้น

5. ทีมวิจัยสรุปผลค่าใช้จ่ายในโครงการ กิจกรรมโครงการได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน สามารถตรวจสอบได้ และทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจร่วมกันด้านเอกสาร หลักฐานโครงการ และกิจกรรมโครงการ

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 7 คน ระหว่างทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย ผ่านกระบวนการชวนคิด ชวนคุย ชี้แจงทำความเข้าใจ และวางแผนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม โดยพี่เลี้ยงนักวิจัย และนำข้อมูลที่ได้นำมาวางแผนงาน กำหนดรายละเอียดกิจกรรมและแผนงานร่วมกัน หลังเสร็จสิ้นการวางแผนงานทีม

วิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุมวางแผนงาน จัดทำรายงานสรุปผลโครงการประกอบรายงานวิจัยต่อไป

ปัญหา/อุปสรรค

1. ทีมวิจัยติดภารกิจส่วนตัว ไม่สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. ให้ทีมวิจัยนำผลสรุปที่ได้ นำกลับไปประชุมทำความเข้าใจร่วมกันภายในทีมวิจัยอีกครั้ง

ภาพที่ 4. กิจกรรมประชุมคณะทำงานประจำเดือนตุลาคม พ.ศ.2559

จันทร์ที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00-13.00 น.

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดระนอง 7/24 ต.เขานิเวศน์ อ.เมือง จ.ระนอง

กิจกรรมที่ 5. ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพ
ของประชากรเกาะตาครุด ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 11 – พฤหัสบดีที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00-14.00 น.

สถานที่ เกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม 1. ทีมวิจัย จำนวน 10 คน
2. คนในชุมชน จำนวน 25 ครัวเรือน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของประชากรเกาะตาครุด ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดเวลา สถานที่ และรายละเอียดของกิจกรรมร่วมกัน
2. ทีมวิจัยประสานงานนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม ตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดไว้

3. ทีมวิจัยจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ และเอกสารการสำรวจข้อมูล
4. ลงพื้นที่ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของประชากรเกาะตาครุด ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน
5. สรุปผลข้อมูลการสำรวจข้อมูล
6. นัดหมายกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัย ร่วมกันรวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของประชากรเกาะตาครุด ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการลงพื้นที่สอบถาม บันทึกข้อมูลแบบตัวต่อตัว และมอบหมายให้เด็กเยาวชน หรือลูกหลานในพื้นที่ช่วยบันทึกข้อมูลจากการสำรวจให้กับทีมวิจัย เพราะทีมวิจัยบางส่วน ไม่มีความสามารถด้านการอ่าน และการเขียน จะมีความถนัด หรือความสามารถด้านการพูดเท่านั้น โดยแบ่งทีมวิจัยไปสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 25 ครัวเรือนในพื้นที่เกาะตาครุด และ หลังเสร็จสิ้นการสำรวจ ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้ เพื่อรวบรวมผลส่งให้กับพี่เลี้ยงนักวิจัย

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ได้ฐานข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของครัวเรือนบนเกาะตาครุด จำนวน 25 ครัวเรือน

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัยจำนวน 10 คน ลงพื้นที่ศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของประชากรเกาะตาครุด ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน กับครัวเรือนบนเกาะตาครุด จำนวน 25 ครัวเรือน ผ่านกระบวนการสอบถาม พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ โดยทีมวิจัย และหลังเสร็จสิ้นการสำรวจ ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลเพื่อจัดส่งข้อมูลให้พี่เลี้ยงนักวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำรายงานต่อไป

ปัญหา/อุปสรรค

1. ครัวเรือนเป้าหมายไม่ได้อยู่ในพื้นที่ และบางครัวเรือนไม่สะดวกในการให้ข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

1. ร่วมสรุปผลข้อมูลครัวเรือนที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ และบางครัวเรือนไม่สะดวกในการให้ข้อมูลร่วมกันระหว่างทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัยอีกครั้งร่วมกัน

ภาพที่ 5. กิจกรรมศึกษา/สำรวจ/รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ
และการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของประชากรเกาะตาครุด ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน

อังคารที่ 11 – พุธที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00-14.00 น.

เกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

กิจกรรมที่ 6. เวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน ภาควิชาเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลงานวิจัย

วันที่/เดือน/ปี เสาร์ที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00-17.00 น.

สถานที่ เกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 12 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน
3. ศษค	จำนวน 2 คน
4. คนในชุมชน	จำนวน 10 คน
5. เครือข่ายงานวิจัย	จำนวน 40 คน
6. เครือข่าย สสส	จำนวน 1 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงโครงการต่อชุมชน ภาควิชาเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลงานวิจัยร่วมกัน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดเวลา สถานที่ และรายละเอียดของกิจกรรมร่วมกัน

2. ทีมวิจัยประสานงานที่เล็งนักวิจัย และกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม ตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดไว้

3. ทีมวิจัยเตรียมความพร้อมเครื่องมือ อุปกรณ์ เอกสาร ข้อมูล สถานที่สำหรับการประชุม

4. จัดแจงโครงการต่อชุมชน ภาาีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลงานวิจัย ร่วมกัน

5. สรุปผลข้อมูลกิจกรรม

6. เคลียร์เอกสารค่าใช้จ่ายโครงการ และกิจกรรม

7. นัดหมายกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยนำเสนอข้อมูลบริบทพื้นที่เกาะตาครูดต่อภาาีเครือข่าย เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในบริบทพื้นที่ สภาพความเป็นอยู่ และสถานการณ์ทั่วไปในปัจจุบันของประชากรบนเกาะตาครูด ผ่านการ นำเสนอข้อมูลโดยหัวหน้าโครงการ นายสมาน มณีจันทร์สุข หลังเสร็จสิ้นการนำเสนอข้อมูลจากหัวหน้า โครงการ ทีมวิจัยได้ร่วมกันนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานโครงการ และเก็บรวบรวมข้อมูลใน กิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม ต่อภาาีเครือข่ายที่เข้าร่วมกิจกรรม คือ 1.กิจกรรมศึกษา/รวบรวมแหล่งข้อมูล ฐานทรัพยากรชุมชน และการหาอยู่หากินของคนเกาะตาครูดตั้งแต่ในอดีต ถึงปัจจุบัน 2.กิจกรรมศึกษา/ สํารวจ/รวบรวมข้อมูลบริบทชุมชน สภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีของคนเกาะตาครูด ตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน 3.กิจกรรมศึกษา/สํารวจ/รวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพ และการปรับตัวด้าน การประกอบอาชีพของคนเกาะตาครูดตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน และหลังเสร็จสิ้นการนำเสนอข้อมูลของ ทีมวิจัย ทีมวิจัยและภาาีเครือข่ายที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการ และ กิจกรรมโครงการร่วมกัน โดยจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทีมวิจัยได้รับมุมมอง ความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมที่หลากหลาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ในการดำเนินโครงการ กิจกรรม และ แผนงานในอนาคต โดยมีข้อเสนอแนะ และแนวทางการดำเนินงานจากมุมมองความคิดของภาาีเครือข่ายที่ เข้าร่วมดังนี้

1.นางสุวิทย์ หนูทอง ได้ให้กำลังใจทีมวิจัยในการดำเนินงานโครงการ ที่อยากให้ทีมวิจัยมี ความตั้งใจ มุ่งมั่น และพยายามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้เยอะที่สุด เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้ นำมาใช้ ประกอบการวิเคราะห์ผล และคัดเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความต้องการของคนเกาะตาครูดจริงๆ และทีม วิจัยบ้านบางสีกิม ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือ และได้เชิญชวนทีมวิจัยเกาะตาครูด เข้าร่วมกิจกรรมของ โครงการบ้านบางสีกิม ในกิจกรรมการศึกษา ทดลองการเพาะขยายพันธุ์ผักเหลียง และการแปรรูปผักเหลียง

ประเภทต่างๆด้วยในอนาคต เพื่อที่ทีมวิจัยเกาะตาครุด จะได้นำความรู้ที่ได้มาปรับใช้เพาะขยายพันธุ์ แปรรูป ผักเหียงเพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับตนเอง และคนในชุมชนต่อไป

2. นายโสภณ นิยมไทย ได้เสนอแนะให้ทีมวิจัยเกาะตาครุด สร้างมูลค่าเพิ่มจากสิ่งใกล้ตัว เพื่อเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายในครัวเรือน เช่น การนำขยะมารีไซเคิล หรือจำหน่าย , การนำเปลือกหอยมาประดิษฐ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และเป็นของที่ระลึก , การปลูกผักสวนครัว เพื่อลดรายจ่ายครัวเรือน

3. นายสมมิตร เกตุจันทร์ ได้เสนอความช่วยเหลือที่จะช่วยระดมทุน และสิ่งของในชุมชน บ้านหาดส้มแป้นมาช่วยเหลือคนเกาะตาครุดในอนาคต โดยมีแผนที่จะสนับสนุนทุนเพื่อการศึกษาของเด็ก และเยาวชนบนเกาะ

หลังเสร็จสิ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน พี่เลี้ยงนักวิจัยได้ให้ความรู้ แนวทางการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับผู้เข้าร่วม ถึงแผนงานที่จะมีการเชื่อม ประสานการทำงานระหว่างเครือข่ายงานวิจัย เพื่อหนุนเสริมการทำงานซึ่งกันและกัน เพื่อการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้อง เกิดการมีส่วนร่วมกันเพิ่มมากขึ้น เกิดการพัฒนาศักยภาพนักวิจัย เพิ่มมูลค่าให้เกิดขึ้นกับสินค้าและบริการในพื้นที่งานวิจัย ทำให้ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดแนวทางการหนุนเสริมระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น

หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม นายสมาน มณีจันทร์สุข และทีมวิจัย ได้กล่าวขอบคุณภาคีเครือข่ายผู้เข้าร่วมกิจกรรม ที่ได้มาให้ความรู้ สร้างกำลังใจ และช่วยหนุนเสริม ทำให้ทีมวิจัยเกาะตาครุดมีกำลังใจ และความมั่นใจในการดำเนินงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น และมีความยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับภาคีเครือข่ายวิจัยอื่นๆในอนาคต

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้นำเสนอผลงานวิจัยที่ได้ดำเนินงานมาในโครงการ ต่อคนในชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความมั่นใจในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น และจากกิจกรรม ยังสามารถสร้างความกล้าแสดงออกให้กับทีมวิจัยเพิ่มมากขึ้น ที่จะนำเสนอข้อมูล และการดำเนินงานวิจัยต่อคนในชุมชน และภาคีเครือข่ายเพิ่มมากยิ่งขึ้น

2. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานวิจัยร่วมกันระหว่างทีมวิจัย และภาคีเครือข่ายงานวิจัยพื้นที่อื่นๆ เช่น บ้านหนองจิก บ้านห้วยไทรงาม บ้านละอุ่นเหนือ บ้านบางลึกมี บ้านหาดส้มแป้น ชุมชนแพใหม่ บ้านราชกรูด บ้านชีมี

3. สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกาะตาครุดต่อภาคีเครือข่าย คนในชุมชน และ คชด.ในพื้นที่

4. เกิดการเชื่อมประสาน สร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันด้านการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมโครงการ และแผนงานโครงการ ต่อ ตชด.ที่ดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่

5. ได้แนวทางการสร้างรายได้ และมูลค่าเพิ่มให้กับทีมวิจัย และคนในชุมชน เช่น การนำขยะมารีไซเคิล หรือจำหน่าย , การนำเปลือกหอยมาประดิษฐ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และเป็นของที่ระลึก , การปลูกผักสวนครัว เพื่อลดรายจ่ายครัวเรือน และการสร้างรายได้เสริมต่อเชื่อมงานวิจัยพื้นที่อื่น เช่น การเพาะขยายพันธุ์หมาก และผักเหลียงเพื่อบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

6. ได้แนวทางการดำเนินงานโครงการ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทีมวิจัย คนในชุมชน คือ การสร้างรายได้จากการสร้างมูลค่าเพิ่มจากสัตว์ทะเล การแปรรูปอาหารทะเล การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การเลี้ยงไก่ เป็นต้น

7. เกิดการเชื่อมกิจกรรมระหว่างโครงการ และชุมชนวิจัย จนทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีระหว่างโครงการ และพื้นที่ร่วมกัน

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

การประชุมกลุ่มใหญ่ จำนวน 70 คน ระหว่างทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย คนในชุมชน เครือข่ายนักวิจัย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการนำเสนอข้อมูลของทีมวิจัย การลงพื้นที่จริง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลระหว่างกัน และหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลกิจกรรมร่วมกัน

ปัญหา/อุปสรรค

1. สถานที่คับแคบ และไม่สะดวกในการจัดประชุม

ข้อเสนอแนะ

1. ถ้าการประชุมมีผู้เข้าร่วมเกิน 50 คน ควรย้ายสถานที่ไปจัดกิจกรรม ณ สถานที่อื่น ตชด. เพราะสถานที่จะกว้างขวาง และมีความสะดวกมากกว่า

ภาพที่ 6. กิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลงานวิจัย

เสาร์ที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2559

เวลา 09.00-17.00 น.

เกาะตาครูด หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

กิจกรรมที่ 7. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนธันวาคม พ.ศ.2559

วันที่/เดือน/ปี ศุกร์ที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2559 เวลา 08.00-16.00 น.

สถานที่ เกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 12 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลการดำเนินงานโครงการระยะที่ 1 ประกอบการจัดทำรายงานความก้าวหน้า
2. เพื่อเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่ายกิจกรรมโครงการ และจัดทำสรุปผลงานประมาณรายจ่ายโครงการระยะที่ 1 ประกอบการเบิกงบประมาณโครงการระยะที่ 2

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ และรายละเอียดในการประชุม
2. ประสานงานทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย เข้าร่วมประชุมตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้
3. ทีมวิจัยจัดเตรียมสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และเอกสาร ข้อมูลประกอบการประชุม
4. สรุปผลการดำเนินงานโครงการ เคลียร์เอกสารค่าใช้จ่ายกิจกรรมโครงการ และจัดทำสรุปผลงานประมาณรายจ่ายโครงการระยะที่ 1 ประกอบการเบิกงบประมาณโครงการระยะที่ 2
5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียนการดำเนินงานโครงการร่วมกัน
6. สรุปผลกิจกรรมการประชุม
7. กำหนด நடหมายการจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงนักวิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมโครงการระยะที่ 1 นำมาเสนอ ชี้แจงทำความเข้าใจให้ทีมวิจัยได้รับทราบ และร่วมกันสรุปผล เพิ่มเติมข้อมูลที่ขาดในแต่ละกิจกรรม ซึ่งทีมวิจัยได้ร่วมกันเสริม เพิ่มเติมข้อมูลที่ขาดให้มีความถูกต้อง ชัดเจน และมีความครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น ดังประเด็นต่อไปนี้ 1. ทีมวิจัยตรวจสอบความถูกต้องของรายชื่อสมาชิกในครัวเรือน และครัวเรือนในเกาะตาครุตจำนวน 48 ครัวเรือน ให้มีความถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริงในทะเบียนรายชื่อแต่ละครัวเรือน ซึ่งจากการตรวจสอบของทีมวิจัย ทำให้สามารถแก้ไขรายชื่อครัวเรือน และสมาชิกในครัวเรือน ที่มีความผิดพลาดทั้งชื่อและตัวอักษร ให้มีความถูกต้องตรงตามทะเบียนรายชื่อของครัวเรือน 2. ทีมวิจัยช่วยเสริม เพิ่มเติมข้อมูลการ

ประกอบอาชีพ และการโยกย้ายถิ่นฐานของสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 25 ครัวเรือนที่ได้ไปสำรวจข้อมูลมา ทำให้มีความถูกต้องของข้อมูลที่ชัดเจนเพิ่มมากขึ้น 3.เสริม เพิ่มเติมแผนที่ชุมชนในประเด็นจุดสำคัญของแหล่งทรัพยากรทางทะเลที่เป็นแหล่งรายได้ของสมาชิกในชุมชนเกาะตาครูด และหลังเสร็จสิ้นการสรุปผลข้อมูล เพิ่มเติมข้อมูลในกิจกรรมของโครงการ ทีมวิจัยได้ร่วมกันสรุปผลค่าใช้จ่ายในกิจกรรมโครงการร่วมกัน โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัยร่วมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หลังสรุปผลค่าใช้จ่ายโครงการเสร็จสิ้น นักวิจัยที่รับหน้าที่ด้านการเงินโครงการ ได้ชี้แจงรายละเอียดงบประมาณรายจ่ายโครงการ กิจกรรม ให้กับทีมวิจัยได้รับทราบ และเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน

หลังเสร็จสิ้นการสรุปผลกิจกรรมโครงการ และรายละเอียดค่าใช้จ่ายในกิจกรรมโครงการ พี่เลี้ยงนักวิจัยได้ถอดบทเรียนการดำเนินโครงการร่วมกับทีมวิจัย ถึงความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อเป้าหมายโครงการ และการดำเนินงานวิจัย อีกทั้งยังได้ถอดบทเรียนการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาที่เกิดขึ้นของทีมวิจัย ซึ่งทีมวิจัยได้ร่วมกันสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของทีมวิจัยร่วมกัน โดยสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ดังนี้ 1.ทีมวิจัยมีความกล้าแสดงออกเพิ่มมากขึ้น กล้าที่จะคิด กล้าที่จะพูด และกล้าที่จะทำมากขึ้น 2.ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจการเก็บข้อมูลงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น 3.ทีมวิจัยเห็นความจำเป็นของการมีข้อมูลประกอบการสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อทีมวิจัยเอง และคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น 4.ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ ในข้อมูลบริบทพื้นที่ บริบทชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และการประกอบอาชีพ หาดู๋ หากิน ของคนบนเกาะเพิ่มมากขึ้น 5.ทีมวิจัยเข้าใจระบบการดำเนินงานโครงการ และการทำงานเป็นทีมมากขึ้น 6.ทีมวิจัยมีเครือข่ายคนทำงานวิจัยต่างพื้นที่เพิ่มมากขึ้น มีเพื่อน ได้รู้จักผู้คนเพิ่มมากขึ้น 7.ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในระบบเอกสารโครงการเพิ่มมากขึ้น หลังจากการถอดบทเรียน พี่เลี้ยงนักวิจัยได้ชวนทีมวิจัยคิด และวางเป้าหมายในการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 2 ร่วมกัน โดยจากการร่วมคิด ร่วมคุย ทีมวิจัยได้วางเป้าหมายการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 2 ร่วมกัน ที่จะวางเป้าหมายเรื่องการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองบนเกาะ เพื่อเป็นรายได้เสริม , การรับนักท่องเที่ยวมาเที่ยวบนเกาะ , การจัดทำโฮมสเต และการนำนักท่องเที่ยวไปตกปลาเพื่อเป็นรายได้เสริมในช่วงที่สัตว์ทะเลมีน้อย เพื่อชดเชยรายได้ที่เสียไป เพื่อที่คนบนเกาะจะได้ไม่ต้องเดินทางไปทำงานยังบนฝั่ง และต่างจังหวัด

หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัยได้วางแผนการขับเคลื่อนงานระยะที่ 2 ร่วมกัน โดยกำหนดนัดหมายประชุมประจำเดือนมกราคม 2560 เพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมร่วมกัน

สรุปผลการดำเนินงาน

1. เกิดความถูกต้อง ชัดเจนของข้อมูลกิจกรรมโครงการระยะที่ 1 จนสามารถนำข้อมูลสรุปผลที่ได้ นำมาจัดทำรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1

2. ทีมวิจัยสามารถจัดการงานเอกสาร ค่าใช้จ่ายโครงการ และกิจกรรมโครงการระยะที่ 1 ได้ถูกต้อง สมบูรณ์ ตรวจสอบได้ สามารถส่งสรุปผลค่าใช้จ่ายโครงการ เพื่อเบิกงบประมาณระยะที่ 2 มาดำเนินงานได้

3. ทีมวิจัยสามารถถอดบทเรียนตนเอง จนพบการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาที่เกิดขึ้นของทีมวิจัย และตัวนักวิจัยเอง ที่สามารถนำผลที่ได้ ไปปรับใช้ และเสริมเพิ่มเติมศักยภาพให้กับนักวิจัยได้ในอนาคต ดังผลที่ถอดบทเรียนพบ คือ 1.ทีมวิจัยมีความกล้าแสดงออกเพิ่มมากขึ้น กล้าที่จะคิด กล้าที่จะพูด และกล้าที่จะทำมากขึ้น 2.ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจการเก็บข้อมูลงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น 3.ทีมวิจัยเห็นความจำเป็นของการมีข้อมูลประกอบการสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อทีมวิจัยเอง และคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น 4.ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ ในข้อมูลบริบทพื้นที่ บริบทชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และการประกอบอาชีพ หอยู่ หากิน ของคนบนเกาะเพิ่มมากขึ้น 5.ทีมวิจัยเข้าใจระบบการดำเนินงานโครงการ และการทำงานเป็นทีมมากขึ้น 6.ทีมวิจัยมีเครือข่ายคนทำงานวิจัยต่างพื้นที่เพิ่มมากขึ้น มีเพื่อน ได้รู้จักผู้คนเพิ่มมากขึ้น 7.ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในระบบเอกสารโครงการเพิ่มมากขึ้น

4. ทีมวิจัยสามารถวางแผนเป้าหมาย และแผนการดำเนินงานโครงการระยะที่ 2 ร่วมกัน คือ การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองบนเกาะ เพื่อเป็นรายได้เสริม , การรับนักท่องเที่ยวมาเที่ยวบนเกาะ , การจัดทำโฮมสเต และการนำนักท่องเที่ยวไปตกปลาเพื่อเป็นรายได้เสริมในช่วงที่สัตว์ทะเลมีน้อย เพื่อชดเชยรายได้ที่เสียไปเพื่อที่คนบนเกาะจะได้ไม่ต้องเดินทางไปทำงานยังบนฝั่ง และต่างจังหวัด

5. กำหนดแผนงานการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการระยะที่ 2 ร่วมกัน โดยมีแผนงานการขับเคลื่อนกิจกรรมประชุมคณะทำงานในเดือนมกราคม 2560 ซึ่งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ทีมวิจัยจะประชุมร่วมกันอีกครั้งก่อนที่จะประสานงานพี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมการประชุม

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 14 คน ระหว่างทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย ผ่านกระบวนการชวนคิด ชวนคุย สรุปผลข้อมูล และเสริม เพิ่มเติมข้อมูลกิจกรรม งบประมาณค่าใช้จ่ายโครงการ และกิจกรรมโดยพี่เลี้ยงนักวิจัย หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลกิจกรรมประกอบการจัดทำข้อมูลรายงานต่อไป

ปัญหา/อุปสรรค

1. ทีมวิจัยติดภารกิจด้านอาชีพ ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ให้ทีมวิจัยนำผลการประชุมที่ได้ ประชุมร่วมกันในพื้นที่อีกครั้ง เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน

ภาพที่ 7. กิจกรรมประชุมคณะกรรมการประจำเดือนธันวาคม พ.ศ.2559

ศุกร์ที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2559 เวลา 08.00-16.00 น.

เกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

กิจกรรมที่ 8. ประชุมคณะกรรมการประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2560

วันที่/เดือน/ปี จันทรที่ 05 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 09.00-14.00 น.

สถานที่ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดระนอง

ผู้เข้าร่วม 1. ทีมวิจัย จำนวน 11 คน

2. พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมโครงการ ระยะที่ 2

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. พี่เลี้ยงนักวิจัย ประสานงานทีมวิจัยเพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ และรายละเอียดในการประชุม
2. หัวหน้าโครงการประสานงานทีมวิจัย เข้าร่วมประชุมตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้
3. ทีมวิจัยจัดเตรียมเอกสาร ข้อมูลประกอบการประชุม

4. ถอดบทเรียนการดำเนินงาน โครงการวิจัย งวดที่ 1
5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. วางแผนงานโครงการ กิจกรรมวิจัย ระยะที่ 2
7. สรุปผลกิจกรรมการประชุม และเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกัน
7. กำหนด นัดหมายการจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงนักวิจัย ได้ชวนทีมวิจัย ทบทวนกระบวนการทำงานวิจัยที่ผ่านมาในงวดที่ 1 ถึงกระบวนการทำงาน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ทั้งในส่วนบุคคล และแผนงานโครงการ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในงวดที่ 1 ซึ่งทีมวิจัยได้สะท้อนคล้ายๆกันว่า ทีมวิจัยมีการพัฒนาในด้านความกล้าแสดงออก และการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเครือข่ายนักวิจัย ที่ช่วยหนุนเสริมการทำงาน จนทำให้ทีมวิจัยมีความกล้าแสดงออกเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของกระบวนการทำงานวิจัย ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น แต่ยังมีปัญหาเรื่องการเขียน ที่ยังไม่สามารถเขียนได้คล่องตัวนัก แต่ในเรื่องของการปฏิบัติ สามารถปฏิบัติงานได้ทันที หลังเสร็จสิ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนการทำงานในงวด 1 เสร็จสิ้น พี่เลี้ยงนักวิจัยได้ชวนทีมวิจัยวางแผนการดำเนินในงวดที่ 2 ร่วมกัน โดยวางแผนที่จะลงพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมสำรวจข้อมูลทรัพยากร และพื้นที่ที่เหมาะสมกับการจัดการด้านการอนุรักษ์ โดยมีแผนงาน และนัดหมายที่จะลงพื้นที่ในวันที่ 22 มิถุนายน 2560 เพื่อสำรวจข้อมูล และหลังเสร็จสิ้นการวางแผนงาน ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุม และร่วมกันเคลียร์เอกสาร และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในกิจกรรมร่วมกัน

สรุปผลการดำเนินงาน

1. เกิดแผนการดำเนินงานวิจัยงวดที่ 2 ร่วมกันระหว่างทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย
 2. นัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการออกแบบสำรวจ และสำรวจข้อมูลในกิจกรรมวิจัย
- โดยกำหนดจัดกิจกรรมขึ้นในวันที่ 22 มิถุนายน 2560

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 13 คน ระหว่างทีมวิจัยชุมชนบ้านเกาะตาครูด และพี่เลี้ยงนักวิจัย เพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมโครงการ ระยะที่ 2 ผ่านกระบวนการชวนคิด ชวนคุย ทบทวนแผนงานโครงการ โดยพี่เลี้ยงนักวิจัย เมื่อทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในแผนงาน โครงการ และกิจกรรมร่วมกันแล้ว ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัยได้วางแผน และกำหนดรายละเอียดการขับเคลื่อนกิจกรรม ระยะที่ 2

ร่วมกัน หลังเสร็จสิ้นการวางแผนงาน โครงการ ทีมวิจัยสรุปผลข้อมูลการประชุม และเอกสารการเงิน
ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกัน

ปัญหา/อุปสรรค

1. ทีมวิจัยติดภารกิจด้านอาชีพ ไม่สามารถเข้าร่วมได้ครบทุกคน

ข้อเสนอแนะ

2. หัวหน้าโครงการสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุม ไปชี้แจง ทำความเข้าใจนักวิจัยที่
ไม่ได้เข้าร่วมเพิ่มเติม

ภาพที่ 8. กิจกรรมประชุมคณะกรรมการประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2560

จันทร์ที่ 05 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 09.00-14.00 น.

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดระนอง

กิจกรรมที่ 9. ดำรวจข้อมูลแหล่งทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 20 และพุธที่ 21 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 09.00-16.00 น.

สถานที่ เกาะตาครูด หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม 1. ทีมวิจัย จำนวน 10 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจข้อมูลแหล่งทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ และรายละเอียดในการประชุม
2. หัวหน้าโครงการประสานงานพี่เลี้ยงนักวิจัย เข้าร่วมประชุมตามวัน เวลา และสถานที่ๆ
กำหนดไว้

3. ทีมวิจัยจัดเตรียมเอกสาร ข้อมูลประกอบการประชุม
4. วางแผน และออกแบบการสำรวจข้อมูลแหล่งทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน
5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลแหล่งทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน
7. สรุปผลข้อมูลกิจกรรมการประชุม และเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกัน
8. กำหนด นัดหมายการจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

รายละเอียดการดำเนินงานกิจกรรม

ที่เล็งนักวิจัยชวนทีมวิจัยออกแบบการสำรวจข้อมูลแหล่งทรัพยากร และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบนเกาะ และรอบเกาะตาครุต โดยทีมวิจัยได้ร่วมกันพูดคุย วางแผน และวางแผนงานในการสำรวจข้อมูล จนได้แนวทาง และแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการสำรวจข้อมูลร่วมกัน โดยได้แบ่ง ทีมวิจัยออกเป็น 3 ทีม เพื่อไปสำรวจแหล่งทรัพยากรในพื้นที่ โดยทีมที่ 1 นำโดยนายสมาน ทีมที่ 2 นำโดยนางบิ่น และทีมที่ 3 นำโดยนางสุดา ซึ่งแต่ละทีมจะมีลูกทีม 2-3 คน โดยมีที่เล็งนักวิจัยคอยสังเกตการณ์ เมื่อแบ่งทีมเสร็จสิ้น ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลตามแผนงานที่กำหนด เมื่อได้ข้อมูลจากการสำรวจ ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลร่วมกัน โดยมีที่เล็งนักวิจัยคอยชวนคิด ชวนคุย และตั้งคำถามเพิ่มเติมในบางส่วนของทีมวิจัยยังเก็บรวบรวมข้อมูลมาได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ หรือหลงลืมไป เมื่อเสร็จสิ้นการสรุปผลข้อมูล ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลกิจกรรม เอกสารค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกันภายในทีมวิจัย คอยมีที่เล็งนักวิจัยคอยหนุนเสริมเพิ่มเติม

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้ผลสรุปข้อมูลฐานทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรทั้งบนบกและในทะเล
2. ได้แผนผังแหล่งทรัพยากร และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน
3. ได้ข้อมูลสภาพพื้นที่ และสภาพทรัพยากรรอบเกาะตาครุต เพื่อนำมาใช้ประกอบการวางแผนการดำเนินงานวิจัยเพื่อหนุนเสริมด้านอาชีพของคนบนเกาะ
4. เกิดการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบนเกาะ ในเรื่องการจัดการทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรบนเกาะ
5. ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ และมีแนวทางในการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับทีมวิจัย คนบนเกาะ นอกเหนือจากรายได้ที่มาจากการประกอบอาชีพหาปู หาปลาในทะเลดังเช่นในอดีต

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 12 คน ระหว่างทีมวิจัยชุมชนบ้านเกาะตาครุต และที่เล็งนักวิจัย เพื่อวางแผน และออกแบบการสำรวจข้อมูลแหล่งทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ผ่านกระบวนการ

ชวนคิด ชวนคุย สร้างความรู้ ความเข้าใจถึงแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยพี่เลี้ยงนักวิจัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวทางการดำเนินงาน การสำรวจข้อมูลของทีมวิจัย เมื่อได้เครื่องมือ และแนวทางในการสำรวจข้อมูลแล้ว ทีมวิจัยลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล โดยแบ่งทีมวิจัยออกเป็น 3 ทีม หลังสำรวจข้อมูลเสร็จสิ้น ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และจัดทำฐานข้อมูลประกอบงานวิจัย กิจกรรมวิจัยต่อไป หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลการประชุม และเคลียร์เอกสารการเงิน ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกัน

ปัญหา/อุปสรรค

1. น้ำทะเลอยู่ในช่วงขาลง ทำให้ไม่สามารถลงพื้นที่ไปสำรวจทางทะเลได้

ข้อเสนอแนะ

1. ทีมวิจัยลงพื้นที่ไปสำรวจทรัพยากรทางทะเลอีกครั้งในวันถัดไป ในช่วงที่น้ำทะเลขึ้นสูง การเดินทางทางเรือสะดวก

ภาพที่ 9. กิจกรรมสำรวจข้อมูลแหล่งทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

อังคารที่ 20 และพุธที่ 21 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 09.00-16.00 น.

เกาะตาครูด หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

กิจกรรมที่ 10. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2560

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 19.00-22.00 น.

สถานที่ เกาะตาครูด หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 10 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลข้อมูลจากการสำรวจ และวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมวิจัย

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ และรายละเอียดในการประชุม
2. หัวหน้าโครงการประสานงานพี่เลี้ยงนักวิจัย เข้าร่วมประชุมตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้
3. ทีมวิจัยจัดเตรียมเอกสาร ข้อมูลประกอบการประชุม
4. สรุปผลข้อมูลจากการสำรวจ และวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมวิจัย
5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. สรุปผลข้อมูลกิจกรรมการประชุม และเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกัน
7. กำหนด นัดหมายการจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม

ทีมวิจัยสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ โดยให้แต่ละทีมนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมานำเสนอ และทีมวิจัยร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเสริมเพิ่มเติมข้อมูล โดยในการประชุม พี่เลี้ยงนักวิจัยจะคอยเสริม เพิ่มเติมข้อมูลให้อย่างต่อเนื่อง หลังจากสรุปผลข้อมูลเสร็จสิ้น ทีมวิจัยร่วมกันวางแผนการขับเคลื่อนงานวิจัยในกิจกรรมถัดไป โดยทีมวิจัยจะร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูลฐานทรัพยากรทางทะเล และบนเกาะตาครุดเพิ่มเติม อีกทั้งยังวางแผนที่จะสร้างความรู้ สร้างความเข้าใจ กับคนบนเกาะตาครุดเพิ่มเติม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้เพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ ในแผนการดำเนินงานร่วมกัน
2. เกิดแผนการดำเนินงานร่วมกันภายในทีมวิจัย
3. จัดการงานข้อมูลได้เป็นปัจจุบัน ทั้งข้อมูลงานวิจัย และเอกสาร ค่าใช้จ่าย ของโครงการวิจัย
4. ได้ฐานข้อมูล ข้อมูลสรุปแหล่งทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อใช้ประกอบการวิจัย และพัฒนาูปแบบอาชีพทางเลือกของคนเกาะตาครุด

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 12 คน ระหว่างทีมวิจัยชุมชนบ้านเกาะตาครุด และพี่เลี้ยงนักวิจัย เพื่อสรุปผลข้อมูลจากการสำรวจ และวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมวิจัย ผ่านกระบวนการสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติมข้อมูลของทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย หลังเสร็จสิ้นการสรุปผลข้อมูล ทีมวิจัยร่วมกันกำหนดและวางแผนการขับเคลื่อนกิจกรรมวิจัยร่วมกัน ผ่านการพูดคุย และ

เปลี่ยนเรียนรู้ นัดหมาย และกำหนดแผนการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลการประชุม และเคลียร์เอกสารการเงิน ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกัน พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และรายละเอียดในการดำเนินกิจกรรมถัดไปร่วมกัน

ปัญหา/อุปสรรค

1. การเขียน และสรุปผลข้อมูลกิจกรรม นักวิจัยและทีมวิจัยยังทำได้ไม่ดี ละเอียดย และมีความรู้ ความเข้าใจมากพอ

ข้อเสนอแนะ

1. เสริมทีมวิจัย หรือหาคนช่วยเหลือ ที่เป็นเด็กเยาวชนที่สามารถอ่านเขียนได้ดี

ภาพที่ 10. กิจกรรมประชุมคณะกรรมการเดือนมิถุนายน พ.ศ.2560

อังคารที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 18.00-22.00 น.

เกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

กิจกรรมที่ 11. ร่วมออกบู๊ทกับเครือข่ายนักวิจัย

วันที่/เดือน/ปี เสาร์ที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2560 เวลา 17.00-22.00 น.

สถานที่ ชุมชนบ้านหาดส้มแป้น หมู่ที่ 3 ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ผู้เข้าร่วม 1. ทีมวิจัย จำนวน 5 คน

วัตถุประสงค์

1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานวิจัยกับเครือข่ายนักวิจัย

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. พี่เลี้ยงนักวิจัยประสานงานเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายนักวิจัย
2. หัวหน้าโครงการประสานงานนักวิจัย เข้าร่วมกิจกรรมตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด
3. ทีมวิจัยจัดเตรียมเอกสาร ข้อมูล สื่อนำเสนอ และบู๊ท ประกอบการร่วมงานเครือข่าย
4. นำเสนอข้อมูลเกาะตาครุตในงานเวทีชี้แจงโครงการฯ ชุมชนบ้านหาดส้มแป้น

5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย และพื้นที่วิจัย
6. สรุปผลข้อมูลกิจกรรม และเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกันภายในทีมวิจัย
7. กำหนด วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

รายละเอียดการดำเนินงานกิจกรรม

ทีมวิจัยจำนวน 5 คน ได้ร่วมออกบู๊ประชาสัมพันธ์ชุมชนและงานวิจัยของเกาะตาครุด ในกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ของทีมวิจัยเร่บ้านหาดส้มแป้น โดยในงาน ทีมวิจัยได้นำเสนอนำเสนอ และผลิตภัณฑ์ของเกาะตาครุดไปร่วมประชาสัมพันธ์ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าร่วมงาน ซึ่งกิจกรรมนอกจากทีมวิจัยจะได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าร่วมแล้ว ทีมวิจัยยังได้เห็นแนวทางการดำเนินงานวิจัยของทีมวิจัยหาดส้มแป้น ที่มีขั้นตอนกระบวนการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอน มีการทำงานเป็นทีมเวิร์ค และการนำเสนอในเวที กิจกรรม มีการนำเสนอที่น่าสนใจ และสอดแทรกความรู้ที่หลากหลาย และในกิจกรรมในครั้งนี้ ทีมวิจัยยังได้รู้จักภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย ทำให้ในอนาคต ทีมวิจัยอาจได้รับการหนุนเสริมเพิ่มเติมจากภาคีเครือข่ายต่างๆเหล่านี้ เพราะชุมชนเกาะตาครุด เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น ผ่านการนำเสนอผ่านสื่อและการออกบู๊ประชาสัมพันธ์

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้เรียนรู้กระบวนการดำเนินงานวิจัยของเครือข่ายวิจัยหาดส้มแป้น และได้แนวทางการดำเนินงานในกิจกรรม เพื่อนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่
2. ทีมวิจัยได้นำเสนอข้อมูลบริบทพื้นที่ การดำเนินงานวิจัยของชุมชนต่อภาคีเครือข่าย และผู้เข้าร่วมงานในกิจกรรม เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน และได้เปิดพื้นที่ให้คนทั่วไปได้รู้จักเกาะตาครุดเพิ่มขึ้น
3. ทีมวิจัยได้รู้จักภาคีเครือข่ายที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ร่วมนำเสนอข้อมูลเกาะตาครุด และการดำเนินงานวิจัย ผ่านการนำเสนอด้วยบู๊ทประชาสัมพันธ์ และการนำเสนอข้อมูลโดยทีมวิจัย ด้วยการนำเสนอข้อมูล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าร่วมชมบู๊ท และเข้าร่วมกิจกรรมในงาน หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการร่วมงานกับเครือข่าย เพื่อจัดทำฐานข้อมูล และประกอบการนำเสนอผลงานการร่วมงานเครือข่ายกับทีมวิจัย ในการประชุมประจำเดือน และนำผลสรุปที่ได้ไปใช้วางแผนการดำเนินงานวิจัยในโครงการวิจัย

ปัญหา/อุปสรรค

1. ทีมวิจัยไม่สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบทุกคน เพราะติดภารกิจด้านอาชีพ และการเดินทางที่เดินทางได้ยากลำบาก และมีความติดขัดด้านเอกสาร

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม สรุปผลข้อมูลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม นำเสนอต่อทีมวิจัยในการประชุมคณะทำงานประจำเดือน

ภาพที่ 11. ร่วมออกบูธกับเครือข่ายนักวิจัย

เสาร์ที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2560 เวลา 17.00-22.00 น.

ชุมชนบ้านหาดส้มแป้น หมู่ที่ 3 ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

กิจกรรมที่ 12. ฝึกอบรมด้านอาชีพการทำน้ายาล้างจาน

วันที่/เดือน/ปี อาทิตย์ที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00-16.00 น.

สถานที่ ชุมชนบ้านบางกล้วยนอก หมู่ที่ 3 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 1 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน
3. เครือข่ายนักวิจัย	จำนวน 4 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกอบรมด้านอาชีพการทำน้ายาล้างจาน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. พี่เลี้ยงนักวิจัยประสานงานเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายนักวิจัย
2. หัวหน้าโครงการประสานงานนักวิจัย เข้าร่วมกิจกรรมตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด
3. ทีมวิจัยจัดเตรียมเอกสาร ข้อมูล และอุปกรณ์ประกอบการอบรม
4. ฝึกอบรมด้านอาชีพการทำน้ายาล้างจาน
5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. สรุปผลข้อมูลกิจกรรม กำหนด நடหมายการจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม

ทีมวิจัยเดินทางไปฝึกอบรมการทำน้ายาล้างจาน เพื่อเป็นรายได้เสริม อาชีเสริม และเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน กับวิทยากรเครือข่ายนักวิจัยบ้านบางกล้วยนอก ซึ่งวิทยากรได้ถ่ายทอดความรู้ เทคนิควิธีการทำน้ายาล้างจานที่เหมาะสมกับชุมชน โดยจะเน้นผลิตภัณฑ์สูตรที่มีการผสมมะกรูดเป็นหลัก เพราะชุมชนเกาะตาครุดจะมีมะกรูดเยอะ และไม่ค่อยได้ใช้ประโยชน์ ปล่อยทิ้งอยู่ตลอด แต่จากการอบรมในครั้งนี้ นอกจากจะสามารถสร้างรายได้ ลดรายจ่ายแล้ว ยังสามารถใช้ผลผลิตที่มีอยู่ในชุมชนเป็นวัตถุดิบได้อีกด้วย ซึ่งกระบวนการ ขั้นตอนวิธีทำน้ายาล้างจาน สามารถสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนมีดังนี้

1. การเตรียมวัตถุดิบในการทำน้ายาล้างจาน

- 1.1 กะละมัง
- 1.2 ที่กรองน้ำกะทิ
- 1.3 ถัง
- 1.4 ไม้ไฟ
- 1.5 ขวดบรรจุน้ายาล้างจาน
- 1.6 กรวย
- 1.7 แก้ว

2. ส่วนผสม

- 2.1 N.70 1.5 กิโลกรัม ช่วยในการทำให้เกิดฟอง
- 2.2 N.A.S. 1 กิโลกรัม ช่วยขจัดคราบความมัน
- 2.3 มะขามเปียก 1 กิโลกรัม
- 2.4 เกลือ 180 กรัม ช่วยในการทำให้ขึ้นหรือเหลว
- 2.5 น้ำ 6 ลิตร

วิธีการทำ

ขั้นตอนที่ 1 แบ่งน้ำออกเป็น 2 ส่วน เพื่อที่จะได้คลุกเคล้าน้ำมะขามเปียก ส่วนที่ 2 เป็นน้ำเปล่าไว้ใส่เวลาเหลว

ขั้นตอนที่ 2 ใส่ N.70 ลงไป 0.1.5 กิโลกรัม

ขั้นตอนที่ 3 ใส่ N.A.S. ลงไป 1 กิโลกรัม

แล้วกวส่วนผสมทั้ง 2 อย่างให้เป็นเนื้อเดียวกันพอทุกอย่างเข้าที่ก็เตรียมน้ำมะขามเปียกลงไป 1 แก้ว สลับกับน้ำเปล่า 1 แก้ว แล้วใส่น้ำมะขามเปียก 1 แก้ว เติมน้ำลงไป 2 แก้ว พอเริ่มเหลวให้ใส่เกลือหรือผงขัณฑลงไปทีละนิด วิธีการใส่คือให้โรยเกลือลงไปเบา ๆ หลังจากนั้นให้ใส่น้ำมะขามเปียกอีก 2 แก้ว น้ำเปล่า 1 แก้ว เติมเกลือหรือผงขัณฑลงไปอีก ใส่น้ำมะขาม 2 แก้ว น้ำเปล่า 1 แก้ว น้ำมะขามเปียก 2 แก้ว โรยเกลือ ใส่น้ำมะขามเปียก 2 แก้ว น้ำเปล่า 1 แก้ว น้ำมะขามเปียกอีก 1 แก้ว ขั้นตอนสุดท้ายให้ใส่ส่วนผสมที่เหลืออยู่ทั้งหมดพอเสร็จก็ได้บรรจุใส่ขวด

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยมีความรู้ด้านการทำน้ายาล้างจาน จนสามารถปฏิบัติและทำน้ายาล้างจานได้ด้วยตนเอง เพื่อนำความรู้ที่ได้ นำไปใช้ทำน้ายาล้างจานเพื่อสร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้กับครอบครัว อีกทั้งยังมีความรู้ และขั้นตอนวิธีการทำ ที่สามารถนำไปถ่ายทอด บอกต่อให้กับสมาชิกภายในทีมวิจัย และคนในชุมชนได้

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

อบรมฝึกความรู้ ผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากวิทยา และการฝึกปฏิบัติจนสามารถปฏิบัติได้ จำนวน 1 วัน และการสรุปผลข้อมูล นำความรู้ที่ได้นำมาฝึกซ้ำเพิ่มเติม พร้อมทั้งเตรียมถ่ายทอด ส่งต่อให้กับทีมวิจัย และสมาชิกในชุมชน

ปัญหา/อุปสรรค

1. ทีมวิจัยที่เป็นแม่บ้านไม่สามารถเข้าร่วมได้ทุกคน เพราะติดเรื่องการเดินทาง และการกิจในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. ทีมวิจัยที่เข้าร่วมการอบรม นำความรู้ที่ได้ นำไปถ่ายทอดต่อให้กับทีมวิจัย คนในชุมชน และเด็กในชุมชน

ภาพที่ 12. ฝึกอบรมด้านอาชีพการทำน้ายาล้างจาน

อาทิตย์ที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00-16.00 น.

ชุมชนบ้านบางกล้วยนอก หมู่ที่ 3 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

กิจกรรมที่ 13. ถ่ายทอดความรู้การทำน้ายาล้างจาน

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2560 เวลา 15.00-18.00 น.

สถานที่ เกาะตาครุต หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 6 คน
2. คนในชุมชน	จำนวน 4 คน
3. เด็กเยาวชน	จำนวน 10 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถ่ายทอดความรู้การทำน้ายาล้างจานให้กับทีมวิจัย คนในชุมชน เพื่อเป็นการลดรายจ่าย และสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ และรายละเอียดในการอบรม
2. ทีมวิจัยประสานงานกลุ่มเป้าหมายในกิจกรรมเข้าร่วมกิจกรรมตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ในแผนงาน
3. ทีมวิจัยจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อประกอบการสอน
4. ถ่ายทอดความรู้ ฝึกปฏิบัติการทำน้ายาล้างจาน
5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรม
6. สรุปผลข้อมูล และค่าใช้จ่ายในกิจกรรมร่วมกันภายในทีมวิจัย
7. กำหนด นวัตกรรมการดำเนินงานกิจกรรมถัดไป

รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม

เช้าวันที่ 26 ธ.ค. 60 นักวิจัยได้ลงไปที่เกาะตาครุตการเดินทางในครั้งนี้ได้มีเรือโดยสารมารับที่ท่าเรือ และสภาพภูมิอากาศเป็นไปด้วยความราบรื่นคลื่นลมในทะเลสงบดี ซึ่งทำให้การเดินทางในครั้งนี้มีความสะดวกในการเดินทาง การลงเกาะตาครุตในครั้งนี้เป็นการลงไปเพื่อสำหรับการอบรมเกี่ยวกับการทำน้ายาล้างจาน สูตรมะขามเปียกให้กับชาวบ้านเกาะตาครุต หลังจากการลงไปถึงพื้นที่เกาะก็ได้ลงไปหาวัสดุอุปกรณ์ เช่น ไม้ไฟ เพื่อที่จะทำเป็นไม้กวนน้ายาล้างจาน หลังจากนั้นนักวิจัยก็ได้จัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อจะได้สาธิตการทำน้ายาล้างจานกับชาวบ้านในชุมชนเกาะตาครุตโดยมีการสาธิตที่บ้านของหัวหน้านักวิจัย นักวิจัยได้เริ่มการสาธิตและการสอนวิธีการทำน้ายาล้าง เริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 15:00 น. โดยนักวิจัยจะให้ชาวบ้านผู้เข้าร่วมได้ลงทะเลเป็นเพื่อเป็นการรับน้ายาล้างจานที่นักวิจัยได้สาธิตวิธีการทำให้ได้ลองกลับไปใช้ที่บ้าน

เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว จากที่ชาวบ้านได้ลงทะเบียนเสร็จสิ้น นักวิจัยได้เริ่มวิธีการสาธิตในการทำนํ้ายาล้างจาน

ขั้นตอนมีดังนี้

1. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำนํ้ายาล้างจาน

- 1.1 กะละมัง
- 1.2 ที่กรองนํ้ากะทิ
- 1.3 ถัง
- 1.4 ไม้ไผ่
- 1.5 ขวดบรรจุนํ้ายาล้างจาน
- 1.6 กรวย
- 1.7 แก้ว

2. ส่วนผสม

- 2.1 N.70 1.5 กิโลกรัม ช่วยในการทำให้เกิดฟอง
- 2.2 N.A.S. 1 กิโลกรัม ช่วยขจัดคราบความมัน
- 2.3 มะขามเปียก 1 กิโลกรัม
- 2.4 เกลือ 180 กรัม ช่วยในการทำให้ขึ้นหรือเหลว
- 2.5 นํ้า 6 ลิตร

วิธีการทำ

ขั้นตอนที่ 1 แบ่งนํ้าออกเป็น 2 ส่วน เพื่อที่จะได้คลุกเคล้านํ้ามะขามเปียก ส่วนที่ 2 เป็นนํ้าเปล่าไว้ใส่เวลาเหลว

ขั้นตอนที่ 2 ใส่

N.70 ลงไป 0.1.5 กิโลกรัม

ขั้นตอนที่ 3 ใส่ N.A.S. ลงไป 1 กิโลกรัม

แล้วกวนส่วนผสมทั้ง 2 อย่างให้เป็นเนื้อเดียวกันพอทุกอย่างเข้าที่ก็เตรียมนํ้ามะขามเปียกลงไป 1 แก้ว สลับกับนํ้าเปล่า 1 แก้ว แล้วใส่นํ้ามะขามเปียก 1 แก้ว เติมนํ้าลงไป 2 แก้ว พอเริ่มเหลวให้ใส่เกลือหรือผงขัณฑ์ลงไปที่ละนิด วิธีการใส่คือให้โรยเกลือลงไปเบา ๆ หลังจากนั้นให้ใส่นํ้ามะขามเปียกอีก 2 แก้ว นํ้าเปล่า 1 แก้ว เติมเกลือหรือผงขัณฑ์ลงไปอีก ใส่นํ้ามะขาม 2 แก้ว นํ้าเปล่า 1 แก้ว นํ้ามะขามเปียก 2 แก้ว โรยเกลือ ใส่นํ้ามะขามเปียก 2 แก้ว นํ้าเปล่า 1 แก้ว นํ้ามะขามเปียกอีก 1 แก้ว ขั้นตอนสุดท้ายให้ใส่ส่วนผสมที่

เหลืออยู่ทั้งหมดพอเสร็จก็ได้บรรจุใส่ขวดเพื่อที่จะได้แจกจ่ายให้กับชาวบ้านที่มาร่วมกิจกรรมการสาธิตในครั้งนี้ โดยการแจกคนละ 1 ขวด พอแจกจ่ายให้ครบกันทุกคนก็เป็นอันเสร็จกิจกรรมการสาธิตในครั้งนี้ ชาวบ้านได้แยกย้ายกันกลับบ้าน เหล่าทีมงานนักวิจัยได้เริ่มเก็บอุปกรณ์และเดินทางกลับขึ้นฝั่ง

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ ในขั้นตอนและวิธีการทำน้ำยาล้างจานเพื่อใช้ในครอบครัว และจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว

2. เกิดการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างทีมวิจัย คนในชุมชน และเด็กเยาวชนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

3. ได้แนวทางการพัฒนาอาชีพของคนเกาะตาครุดที่เป็นแม่บ้าน

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

อบรมให้ความรู้แบบกลุ่มย่อย และการฝึกปฏิบัติจริง ระหว่างทีมวิจัย คนในชุมชน และเด็กเยาวชน หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้ในกิจกรรมร่วมกัน

ปัญหา/อุปสรรค

1. ผู้เข้าร่วมการอบรมยังไม่สามารถปฏิบัติ และฝึกปฏิบัติได้ครบทุกคน เพราะวัสดุและอุปกรณ์มีจำกัด

ข้อเสนอแนะ

1. อบรม และฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มความชำนาญ และความรู้ความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 13. กิจกรรมถ่ายทอดความรู้การทำน้ำยาล้างจาน

อังคารที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2560 เวลา 15.00-18.00 น.

เกาะตาครุด หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

กิจกรรมที่ 14. ฝึกอบรมการทำสบู่เหลว ยาสระผม และน้ำยาซักผ้า

วันที่/เดือน/ปี พุทธศักราชที่ 4 มกราคม พ.ศ.2561 เวลา 09.00-16.00 น.

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาการร่อนแร่ ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 1 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน
3. เครือข่ายนักวิจัย	จำนวน 5 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกอบรมด้านอาชีพการทำสบู่เหลว ยาสระผม และน้ำยาซักผ้า

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ประธานวิทยากรนัดหมายวัดอบรม
2. วิทยากรเตรียมวัสดุอุปกรณ์ 3 ชุด คือ น้ำยาซักผ้า สบู่ น้ำแร่สมุนไพรขมิ้น ยาหมักผม มะกรูด
3. เตรียมอุปกรณ์ในการทวน
4. เริ่มการสอนโดยการแนะนำแต่ละชนิด
5. วิทยากรเริ่มสอนการทำสูตรที่ 1 สบู่เหลว 2 ยาหมักผมมะกรูด 3 น้ำยาซักผ้า
6. บรรจุขวดผลิตภัณฑ์ติดสติ๊กเกอร์
7. สรุปต้นทุนในการทำผลิตภัณฑ์

รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม

ทีมวิจัยประธานวิทยากร นางมณี ทองแท้ ภูมิปัญญาด้านการเกษตรอยู่ในนามกลุ่มแม่บ้านเกษตร น้ำยาล้างจานสูตรสมุนไพรใช้ในครัวเรือนโดยนัดหมายในวัน ที่ 4 มกราคม 2561 โดยวิทยากรจัดเตรียมอุปกรณ์ในการสาธิต จำนวน 3 ชุด 3 อย่าง คือ 1. น้ำยาซักผ้า 2. สบู่ น้ำแร่สมุนไพรขมิ้น 3. ยาหมักผมมะกรูด วิทยากรที่มาทำการสาธิตในวันนี้ได้จัดเตรียมเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ในการทำ และได้จัดเตรียมเกี่ยวกับส่วนผสมต่าง ๆ ในการสาธิต ทั้ง 3 อย่าง 3 สูตร บอกขั้นตอนในการทำอย่างละเอียดและการบอกส่วนผสมต่าง ๆ อย่างละเอียด ให้ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมในวันนี้ได้ รับรู้เพื่อที่จะทำไปทำใช้ในครัวเรือนเพื่อที่จะช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมในวันนี้มีความตั้งใจในการดูการสาธิตการทำน้ำยาเอนกประสงค์ทั้ง 3 ชนิดอย่างความตั้งใจ ซึ่งมองเห็นถึงความหิความร่วมมือในกิจกรรมในวันนี้ที่ทุกคนในความร่วมมือ ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมก็ได้ลงมือปฏิบัติการทำในวันนี้กับทางด้านวิทยากรด้วย ได้ดูถึงขั้นตอนการทำอย่างละเอียด ควรใส่สิ่งไหนลงไปก่อน ใส่ในปริมาณเท่าไร หลังจากทำเสร็จควรทำอย่างไรทิ้งไว้ในเวลาเท่าไร ถึงที่จะนำลงบรรจุขวดได้ จากที่วิทยากรสาธิตการทำสำเร็จ วิทยากรก็ได้คิดถึงต้นทุนในการทำในครั้งนี้ว่าเป็นจำนวนเงินเท่าไร ว่ามีความคุ้มกับการทำหรือไม่ กิจกรรมในครั้งนี้ที่ผู้เข้าร่วมสามารถเอา

ความรู้ที่ได้ในวันนี้ไปส่งต่อคนในชุมชน เพื่อที่จะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้อีกทางเลือกหนึ่ง หรือว่าอาจจะทำไปผลิตจำหน่ายเพื่อหารายได้ให้กับครัวเรือนอีก 1 ช่องทาง

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมในครั้งนี้ให้ความสนใจในการสาธิตการทำน้ำยาเอนกประสงค์ทั้ง 3 ชนิด
2. สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์ไปส่งต่อบอกคนในพื้นที่ชุมชนที่ได้อยู่อาศัย เพื่อให้มีการจัดทำขึ้นมาใช้ในครัวเรือนเพื่อนลดค่าใช้จ่าย
3. นักวิจัยและเครือข่ายนักวิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับงานทำงานซึ่งกันและกัน
4. เครือข่ายนักวิจัยให้ความสนใจในกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

1. การประชุมกลุ่มย่อยของพี่เลี้ยงนักวิจัยและนักวิจัย
2. การวางแผนในการจัดกิจกรรม
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็น
4. ผ่านกระบวนการถอดบทเรียน
5. ชี้แจงทำความเข้าใจโดยพี่เลี้ยงผ่านสื่อ ผ่านเอกสารและจากการอธิบายอย่างละเอียดของพี่เลี้ยงนักวิจัย
6. การทดลองการปฏิบัติการ

ปัญหา/อุปสรรค

1. ไม่มี

ข้อเสนอแนะ

1. ทีมวิจัยนำความรู้ที่ได้ไปฝึกซ้ำให้เกิดความชำนาญเพิ่มเติม

ภาพที่ 14. ฝึกอบรมการทำสบู่เหลว ยาสระผม และน้ำยาซักผ้า

พฤหัสบดีที่ 4 มกราคม พ.ศ.2561 เวลา 09.00-16.00 น.

ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาการร่อนแร่ ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

กิจกรรมที่ 15. ร่วมงานเครือข่ายนักวิจัย

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 15 มกราคม พ.ศ.2561 เวลา 09.00-16.00 น.

สถานที่ ชุมชนบ้านห้วยไทรงาม หมู่ที่ 10 ต.ลำเลียง อ.กระบุรี จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 2 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานวิจัยกับ

เครือข่ายนักวิจัย

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยรับการประสานงานจากทีมวิจัยบ้านห้วยไทรงามให้เข้าร่วมกิจกรรม
2. ทีมวิจัยประชุมวางแผน และคัดเลือกตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรม
3. ทีมวิจัยประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมข้อมูลประกอบการเข้าร่วมเวทีเครือข่าย
4. ตัวแทนทีมวิจัยเข้าร่วมเวทีเครือข่าย
5. ประชุมทีมวิจัย เพื่อให้ตัวแทนนักวิจัยที่ได้เข้าร่วมงานกับเครือข่ายสรุปผลข้อมูลที่ได้จาก

การร่วมกิจกรรมให้ทีมวิจัยได้ทราบข้อมูลร่วมกัน

รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม

ทีมวิจัยเดินทางไปร่วมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่าย ของชุมชนวิจัยบ้านห้วยไทรงาม โดยเข้าไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัย และนำงานวิจัยของชุมชนบ้านเกาะตาครุดไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจากการเข้าร่วมเวที ทำให้ได้แนวทาง และแนวคิดต่อการทำการเกษตร การปลูกผักเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าเกาะตาครุดจะเป็นเกาะ แต่ก็มีพื้นที่มากพอที่จะปลูกผักสวนครัวเพื่อลดรายจ่าย เสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนจากการปลูกและบริโภคผัก อีกทั้งทีมวิจัยยังได้นำงานวิจัยของชุมชนไปร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิดการทำงานอีกด้วย และในการประชุม ยังมีภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่จากการได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้มีคนรู้จักเกาะตาครุดเพิ่มมากขึ้น และมีหลายภาคส่วนสนใจ ที่จะลงไปเรียนรู้กับพื้นที่เกาะตาครุด ซึ่งทีมวิจัยได้ประสานเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรมของทีมวิจัยยังพื้นที่เกาะตาครุดด้วยในอนาคต

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้นำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนักวิจัย
2. ได้ประชาสัมพันธ์งานวิจัยของชุมชนต่อเครือข่ายนักวิจัย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

3. เชื่อมประสานการดำเนินงานวิจัย กิจกรรมวิจัย ต่อเครือข่ายนักวิจัยและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

4. ได้รับการหนุนเสริมความรู้ กระบวนการทำงานวิจัย และการจัดการด้านอาชีพจากเครือข่ายนักวิจัย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ประชุมกลุ่มใหญ่ ผ่านกระบวนการร่วมนำเสนอข้อมูลเกาะคาครุต ถึงบริบทพื้นที่ ประเพณีวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และการดำเนินงานวิจัย กิจกรรมวิจัยของคนและทีมวิจัยบ้านเกาะคาครุต ผ่านการนำเสนอข้อมูล บอกเล่าเรื่องราว และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมเวทีของเครือข่าย หลังเสร็จสิ้นการนำเสนอข้อมูล ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการนำเสนอข้อมูล เพื่อนำมาใช้วางแผนการดำเนินงานในกิจกรรมวิจัยต่อไป

ปัญหา/อุปสรรค

1. ทีมวิจัยไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบทุกคน เพราะระยะทางที่ไกล การเดินทางทำได้ยากลำบาก

ข้อเสนอแนะ

2. ตัวแทนทีมวิจัยที่เข้าร่วมกิจกรรม นำความรู้ที่ได้สรุปผลข้อมูล และนำมาเสนอต่อทีมวิจัยในวาระการประชุมประจำเดือน

ภาพที่ 15. ร่วมงานเครือข่ายนักวิจัย

อังคารที่ 15 มกราคม พ.ศ.2561 เวลา 09.00-16.00 น.

ชุมชนบ้านห้วยไทรงาม หมู่ที่ 10 ต.ลำเลียง อ.กระบุรี จ.ระนอง

ประวัตินักวิจัย

1. นายสมาน มณีจันทร์สุข

เลขที่บัตรประชาชน	35702 – 00548 - 221
วัน/เดือน/ปีเกิด	11 ต.ค. 2511
สถานภาพ	สมรส
ตำแหน่งในโครงการวิจัย	หัวหน้าโครงการ
ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	124/4 หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง 85000
เบอร์โทรศัพท์	085 - 6256334
ตำแหน่งบทบาทในชุมชน	อาสาสมัครสาธารณสุข รพ.สต.เกาะสินไห/อาสาสมัครกาชาด

2. นายสามาแอน ภักดี

เลขที่บัตรประชาชน	08501 – 89014 - 264
วัน/เดือน/ปีเกิด	2527
สถานภาพ	สมรส
ตำแหน่งในโครงการวิจัย	คณะทำงาน
ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	147 หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง 85000
เบอร์โทรศัพท์	061 - 5194150
ตำแหน่งบทบาทในชุมชน	อาสาสมัครกาชาด

3. นายอุหมาด ภักดี

เลขที่บัตรประชาชน	08501 – 89014 - 370
วัน/เดือน/ปีเกิด	7 มิถุนายน 2526
สถานภาพ	สมรส
ตำแหน่งในโครงการวิจัย	คณะทำงาน
ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	123/2 หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง 85000
เบอร์โทรศัพท์	-
ตำแหน่งบทบาทในชุมชน	อาสาสมัครกาชาด

4. นายรอฮีม ภักดี

เลขที่บัตรประชาชน	-
วัน/เดือน/ปีเกิด	-
สถานภาพ	สมรส
ตำแหน่งในโครงการวิจัย	คณะทำงาน
ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	147 หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง 85000
เบอร์โทรศัพท์	-
ตำแหน่งบทบาทในชุมชน	อาสาสมัครกาชาด

5. นางสุดา ภักดี

เลขที่บัตรประชาชน	08501 – 89014 - 272
วัน/เดือน/ปีเกิด	7 พ.ค. 2530
สถานภาพ	สมรส
ตำแหน่งในโครงการวิจัย	เลขานุการ
ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	147 หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง 85000
เบอร์โทรศัพท์	084 - 4478370
ตำแหน่งบทบาทในชุมชน	อาสาสมัครกาชาด

6. นางมาปิ่น อาลี

เลขที่บัตรประชาชน	08501– 89013 - 373
วัน/เดือน/ปีเกิด	13 ม.ย. 2512
สถานภาพ	สมรส
ตำแหน่งในโครงการวิจัย	คณะทำงาน
ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	3 หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง 85000
เบอร์โทรศัพท์	-
ตำแหน่งบทบาทในชุมชน	อาสาสมัครกาชาด / อาสาสมัครสาธารณสุข

7. นายอุด ภัคดี

เลขที่บัตรประชาชน	08501 – 89007 - 969
วัน/เดือน/ปีเกิด	2524
สถานภาพ	สมรส
ตำแหน่งในโครงการวิจัย	คณะทำงาน
ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	3 หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง 85000
เบอร์โทรศัพท์	-
ตำแหน่งบทบาทในชุมชน	อาสาสมัครกาชาด

8. นางชานี อจหาญ

เลขที่บัตรประชาชน	08501 – 89014 - 663
วัน/เดือน/ปีเกิด	2524
สถานภาพ	สมรส
ตำแหน่งในโครงการวิจัย	คณะทำงาน
ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	3 หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง 85000
เบอร์โทรศัพท์	086 - 2723633
วุฒิการศึกษา	-
ตำแหน่งบทบาทในชุมชน	อาสาสมัครกาชาด

9. นายร่มลี ชุนภัคดี

เลขที่บัตรประชาชน	08501 – 89014 - 477
วัน/เดือน/ปีเกิด	2524
สถานภาพ	สมรส
ตำแหน่งในโครงการวิจัย	คณะทำงาน
ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	3 หมู่ที่ 4 ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง 85000
วุฒิการศึกษา	-
ตำแหน่งบทบาทในชุมชน	อาสาสมัครกาชาด

ที่ปรึกษาโครงการ

1. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4
2. ผอ.รพ.สต.เกาะสินไห